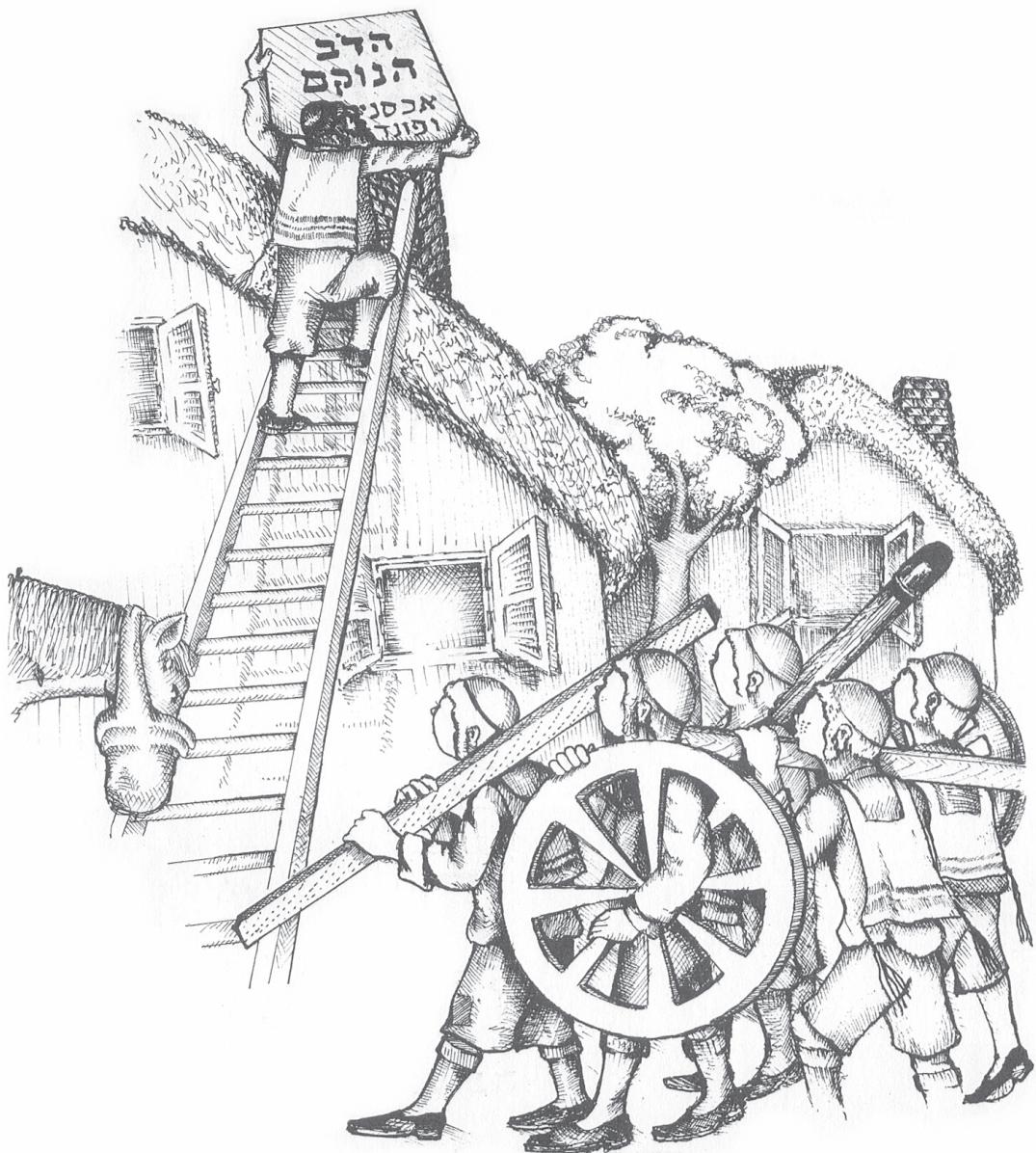

מְאֵיר בֶּרֶעַם
מִבְצָע אַלְוִיל

מִבְצָע אַלְוֵל

מֵאִיר בֶּרֶעֶם

תבונה

תבונה — מכון ספרותי חרדי

©

**ALL RIGHTS RESERVED
BY TVUNO**

©

כל הזכויות שמורות
"تبونه"
מכון ספרותי חרדי
טל. 03-5705097

ציור העטיפה: ויקטור ברנדויץ' 0546380500

لوוחות: "فرنك" ירושלים

התוכן

7	הבו מוצאות ליליבלה!	פרק ראשון
12	לייבלה נופל על המזוהה	פרק שני
19	מפתח הזיהב	פרק שלישי
25	המשרת הבוגרני	פרק רביעי
31	סעדרת ראש חידש	פרק חמישי
36	שלילית נספפת	פרק שישי
43	התם	פרק שביעי
49	מי שבר את החנית?	פרק שמיני
53	בין מנהה למעריב	פרק תשיעי
59	שלוש עצות	פרק עשרי
64ופרטונן	פרק י"א
68	העצה השלישית	פרק י"ב
74	גער הפריע	פרק י"ג
82	ילד יהורי	פרק י"ד
89	ההוכחה	פרק ט"ו
98	הספרין הגורליות	פרק ט"ז
106	עורף הרין הטוב ביותר	פרק י"ז
111	המשפט	פרק י"ח
122	הבריות מלחתה	פרק י"ט
128	העגללה	פרק כ'
135	הלב הנוקם	פרק כ"א
142	שער האוצרות	פרק כ"ב
148	בעל העגללה	פרק כ"ג
156	פקוח נפש!	פרק כ"ד
164	ברפת החגב	פרק כ"ה
169	זאב גבה עד לשמים	פרק כ"ו
174	הויפוח המוזר	פרק כ"ז
182	העגללה הפמלמות	פרק כ"ח
186	שבת סליחות	פרק כ"ט
194	התגלית	פרק ל'
199	אחרית דבר	

ספרי מאיר ברעם

סידרת עלילות על רקע מאורעות העבר

אבן המזבח	מלחמות החשמונאים
עיר מלוכה	המרד ברומאים והחורבן
הפרנס מקולוניה	תקופת מסעי הצלב
השליחות הגורלית	תקופת בעלי התוספות
האוצר הספרדי	תקופת רדייפות האינקוויזיציה

סידרת "שעון הקסמים"

שעון הקסמים	על חשיבות ניצול הזמן
מבצע אלול	על חשיבות הזירות משקר
עלילה בכפר	לدون לכף זכות

פרק ראשון

הבו מצוות לליבלה!

שָׁנִים יָמִים, בָּהֶם הַפֵּל נְרָא אַחֲרָת. הָרִי זוּה דֹמָה לְזָנוֹגִיות : הַצְּבָעָנוֹגִיות הַקְּבוּעוֹת בְּחִילּוֹן בֵּית הַפְּנִיסָּת. אַתָּה מֵצִיא בְּעַדְם הַחֻזְּכָה – וּמִרְאָה הַרְחֹוב מִשְׁתַּגָּה לְכָלִי הַכֵּר : אַנְשִׁים סְמוּקִים חֹלְפִים בּוּ עַל פָּנֵי בְּתִים וּרְדִים, וּשְׁמַשׁ אַרְגָּמָן מִפְּצָצָת עַל גַּבְן שֶׁל עַזִּים אֲדִמָּמוֹת הַלוֹחֲכֹות קַשׁ אָדָם... וְעַתָּה, הַסֵּב אֶת רָאשׁ אֶל הַזְּכוּכִית הַסְּמוֹכָה – וּשְׂוֹר, הַפֵּלָא וְפֵלָא ! עַכְשָׂו אַנְשִׁים חָנוּרִים חֹלְפִים עַל פָּנֵי בְּתִים תְּכִלִים, וְאוֹר כְּחַלְל נָגָה עַל עַזִּי תְּכִלָת הַלוֹחֲכֹות קַשׁ יַרְקָנָק... מַה קָּרָה פָּאָן ? ! הַנְּהַרְחֹוב לֹא הַשְׁתַּגָּה, הוּא נְשָׁאָר כְּשָׁהִיה. רַק הַמְּשֻׁקְפִים, הַן שְׁהַתְּחַלְפּוּ... הַרְגָּשָׁה דֹמָה אֲפָה אֶת לִיְבָלה, פָּאָשָׁר שָׁמַע אֶת תְּקִיעַת הַשׁוֹפֵר הַרְאָשׁוֹנָה שֶׁל רָאשׁ חֶדֶשׁ אַלְול. הַתְּקִיעָה שְׁבָסוֹת הַתְּפִלָה נְסָרָה בָּאוּרָה וְהַרְעִידָה אֶת הַלְּבָב, וְלַפְּתַע נְרָא הַעוֹלָם שׂוֹנָה לְגַמְרִי. כָּאַלוּ נְפִרְשׁ עַלְיוֹ מַסְךָ שֶׁל כְּבָד רָאשׁ וּרְצִינּוֹת. הַשְׁתוּכִיּוֹת הַקִּיצָן נְרָא לְפִתְעַת תְּפִלּוֹת וְחִסְרֹות תְּכִלִית, וְלַעֲמֹת נְרָא יּוֹם הַדִּין הַקָּרָב כִּי מַוחְשִׁי וּמַאיִם ! "הַגִּיעָה הָעַת לְחִידָל מִן הַשְׁטִיטּוֹת" – הַתְּרִיעַ קָוָלוּ הַאֲרוֹד שֶׁל הַשׁוֹפֵר, "יִשׁ לְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה, הַזָּמָן דַּוחַק ! יִשׁ לְחַטְף מִצּוֹת ! "

הַשׁוֹפֵר קָרָא – וְלִיְבָלה נָעַנה בְּהַתְּלִיבּוֹת. הוּא נִטְשׁ אֶת מַקוּמוֹ לִפְנֵי אֲמִירַת הַקָּדִישׁ, רַץ בֵּין הַסְּפָלִים – וַנְתַקֵּל בְּשֶׁמֶשׁ הַזָּקָן. גְּפִסְתַּת הַצְּקָה הַכְּבָדָה נִפְלָה אֶרְצָה בָּצְלִיל מַהְרָה, וּמִטְבָּעוֹת

הנחתת התפזרו לכל עבר. המתפללים גחנו לאספן, במקומות
ומתחת מושבים, אבל ליבלה לא השתקה. לא כדי לעזור לאטר
את הפטעות הפזורות, ואפלו לא כדי להחבורן במחזה המענים.
שחרי אין לו פנאי, עליו לאסוף מצות! הוא רץ החוצה, אל כפר
השוק – והשתתק אפים ארצה, בחברת הפליטים והבצלים של
רחל האלמנה. הבצלים הוסיפו להתגלו, ואלו ליבלה מהר לקום
על רגלו. הוא לא העיף לעברם אף מבט. שחרי אין לו פנאי,
הוא עסוק, אספן מצות! אי שם, במחוז, חלה המחשכה שזהו
חסר אחריות מסווע, להציב דוכן ירקות בדרךו של ילד המהיר
לעשות מצות. אבל ליבלה לא ניתן למחשכה זו לטרו. טוב לב
הוא, ומוקן לסלוח לאלמנה. נשות השוק החלו לגחן ארצה ולאספן
את הבצלים הפזירים, וליבלה שמח מאד שעלה בידו ל振奋ן
במצוה פה גדולה. הוא היה עוזר לנו ברכzon, לולי מהר כל מה
לצבר מצות!

elibla פֶּרֶץ הביתה ברוח סערה, בלע את האכל בחפazon וברך
בפזור נפש: הן ארים טרוד הוא, אספן מצות! הוא מהר לצאת
לרחוב וננה אנה וננה, אך שום מצוה לא התחזקה לקראתו,
ושום מעשה טוב לא נתת בזרועותיו! אה, אין ברה, ננה
ЛИבלה בכבדות. אם המעשימים הטובים לא באים אליו, יהיה עליו
לצאת בעקבותם. אבל لأن יפנה, אנה ילק? איפה משכן המעשימים
הטובים? היכן יתקל בהם? אם יפנה למזרח – אולי הם מצפים
לו במערב, והוא מתרחק מהם בכל פסיעה ופסיעה? ובכלל,
באיזה מעשה טוב יבחר? דבר אחד היה ברור לו: עליו לעשות
מעשה טוב כזה, מצוה בבריה כזו, שאיש אינו מטפל בה. כזו,
שמחפה לו שיבוא ויגאלנה. מצוה, שטרעיש את כל שבעת
הקריעים, ותעניק לו שנה טובה ומארשת. שנה, בה הרבי לא
יניח עליו את השבט, השם לא יקטרף את אוננו, ואבא לא ירביין
בו... איזו מצוה יכולה להעניק לו שנה כה ברוכה? מצות רבות

ישנן, אבל בכלן זכו כבר אחרים... רבי מוניש לומד תורה, ותמים אשר, חבירו, אין כמותו מתחميد בלאמו. אין כמו אבא למעשים טובים, ואין צדיק כרבי מאיר. אז מה נותר לליבלה לעשות?!

אולי... אולי מצוות צער בעלי חיים? זה רעיון! זו מצוה נעללה – ונשפתה. והיא אינה כה קשה. יש להתגניב אל עגלותו של ברקה העגלון, להתריר את סוסיו השבויים, ולשלוחם לחפשי למרחבי הארץ. לאחר מכן אפשר לעבר בין הפתים ולפתח את שעריו החצרות, ולקרא דדור לתרנגולות הצלאות. ליבלה קרא דורור לדמיונו, אבל קול טמיר לחש לו שפعشים אלו ירעישו את הארץ דוקא, ולא את שבעת הרקיעים, והוא עתיד יהיה לתנע עליהם את הדין עוד לפני ראש השנה. הוא מהר אפוא לגונן את הרעיון הנפלא באותו מסוף שבמהו, בו שכנו באכיפות המוני רעיון מוזהירים שבצווים נדרחה לזמן מה.

ובכן, מה יעשה עכשו, כיצד יזכה במשפט ביום הדין הממשמש ובא?

לייבלה עמד ובעט בחוליות הרחוב בתסכול: מצוות, הבו לי מצוות! ואו נזפר בדברי המשנה אותו הוא אומר מדי בקר בברקו: "...ונאלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה, ותקרא קיימת לו לעולם הבא!" אוכל פרותיהם בעולם הזה – ממשמעתו שנה טובה ומתויקה, הלא כן?!

" – ונאלו כן: פבוד אב ואם..." לייבלה ענה את פניו. בבד מדי. לא, נמשיך הילאה: " – והשכמת בית המדרש", פרושו לקוים בזמן ולבוא לבית הפנסת לפני תחילת התפללה. מה יש לומר, החיים קשים! ואולי "הכנסת אורחים"? זהו, רעיון נפלא! הרי ישנים ספרורים כה רבים על גודלי ישראל שטרחו בעצםם להאכיל ולהש��ות אורחים עניים, הציעו להם את המטוות, ושרתום במיסירות. מי לנו גדול מאברם אבינו, שקדם בשמהכה כה הרבה

את פניהם של שלושת המלאכים, שהתחפשו לערבים, ולוט נצל מסדום בזוכות הכנסת האורחים. וראי, מצوها זו פחה יפה ליזמות את האדם בדיין! הן רבי מוניש המלמד ספר להם שרב אליעזר, אבי הבעל שם טוב הקדוש, זכה לבן כה גדול בזוכות הכנסת האורחים שלו. זהו, הוא מצא את המצווה שהוא מתחפש! ואין קל ממנה – עליו רק לילכת לבית האכסניה של رب משה, ולהזמין את כל אורחיו להתארח בביתו! הם יחסכו בכך ממון רב, ובינינו בין עצמנו – האכל של אמא טעים יותר. אין כל ספק שאמא טසכימים לכך. אין אפילו צדק לשאל אותה. שהרי "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה"! אמא ונדי תשםה تحت ידה למעשה פה נשגב! אולי רבי משה לא יהיה פה מרצה. הוא ירצה פנראה להמשיך ולעסוק במצואה גדולה זו בעצמו. הרי הוא אוכל פרוץיה בעולם הזה, מלבד הקרון המצחפה לו לעולם הבא. אבל מה אפשר לעשות, הרי אנו עומדים בחדר אלול, וכל אחד חייב לדאג לעצמו!

זהו! חייך זר לח על פניו של ליבלה, הוא נטר ממוקומו ופנה לעבר האכסניה. חתולה שלוה שנמנמה בשמש הקבר נמלטה על נפשה בבהלה. היא לא הרתיקה לבורת, וסובבה את ראשה בתמהון. ליבלה, אימת החתולים, עצר במרווצתו ושמט את כתפיו. פניו הביעו דקדוך נפש, והחתולה שבח להתרחק בבטחון. מה קרה? ליבלה נזפר ביענקללה, ותכניתו נגוזה, עוד בטרם הספיק להטמינה במחSEN הרעיוןות הגנווים!

יענקללה הוא בנו של رب משה האכסנאי. ילד משליח רשן, פגע רע, אימת העירה. אוילו למי שפגע ביענקללה, ואבוי למי שיונקללה פגע בו. לא, עם رب משה האכסנאי אולי אפשר יהיה להסתדר, אבל להתחיל עם יונקללה – זאת לא! אפילו מצות הכנסת אורחים אינה דוחה פקוח נפש... יהיה עליו להגיח לכנסת האורחים. אז

הבו מצוות לליַבָּה!

מה נותר עוד בראשה? "הכנסת פלה ולוית המת"... אין מה לומר, החיים קשים. ראש השנה אינו בא בקלות. אין מצוות... ליבלה נשא את עיניו למורום, ויחל לעזירה ממשמים. והבא לטהר, מסיעין אותו – ובדרכו שאדם רוצה לילך, מוליכין אותו – ובפנת הרחוב הופיעה המזנה!

פרק שני

ליילדה נופל על המזוהה

ב פניה הרחוב הופיעה דמותו של מנדרה-תם, שואב המים של העירה.

מנדרה-תם השתרך בפאמתי הרחוב בצעד אטי, כבד. הוא החנהל בגבו, כורע תחת נטול האסל שעלה שכמו ושני דלי המים שהשתלשלו משני צדיו.

מנדרה-תם פסע בכבדות, וסביבו פז-כרכר יונקללה, השוכב חסר המעצורים. יונקללה צבט את ירכיו של שואב המים וטפח על גבו, קנטר אותו והתגרה בו. ומנדרה – כאלו לא ראה, לא שמע ולא חש. פניו היו אוטומות ועיניו בהו נכחן. לא לחם זכה בפנוי "תם". בಗלים אמתי נראה, כמו הгалם מפראג. יונקללה עזה את פניו, חرز לשון וקרצ עין, קרא קריאות גנאית והשמיע קולות אוב, ואלו מנדלה-תם – לא כלום. אף את ראשו לא הפנה, לא יכול היה להפנות. מוט האסל הקביד על צווארו, והוא פסע כפוף נחחו, בהשלמה אלמת. יונקללה קפץ ודלג, ולא זכה אף למטט. הוא הבית כה וכיה וראה כי אין איש רואה, רק ליילדה עומד בקצתה הרחוב – וזה הסתווב ובא מאחורי שואב המים, ורדף בידו את הדלי הקביד. הדלי נע במטותלת, קדימה ואחוריו. יונקללה נתר משמחה והדיף את הדלי השני. ליילדה דמה לראות ניצוץ

ליַבְלָה נוֹפֵל עַל הַמִּצְוָה

של פחד בעינינו של שואב המים. דלי אחד עלה והשני ירד, אחד התנויד קדימה והשני נסוג אחורה. נתז מים נשפכו, שווי משקלם של הדרלים הופר. דחיפה נספת, וshawab המים חג וידיו נאחזו במיתרי הדלים. תנועתם הפכה סובית, ברכיו של מנדלה התrhoפפו והוא קרס תחתיו בכבדות. הדלים נחבטו בקרקע בקהל נקישה והתחפה, וכחם באี้ בה החפשט סביב. במרפצו רבע שואב המים, האסל תלוי ברפיו על צנארו וידיו סובכות בחבל הדלים. לאטו, בתנועה כבדה ומגכחת, חלץ מנדלה את צנארו מסד האסל, ויונקלה נעלם ואיננה.

לייבלה ראה את האיש השרווע בלבד השלולית ומנסה לשחרר את ידיו מסבך החבלים – וידע כי הנה, הזרמה לידו המזויה המיחלת. זו המזונה שכח צפה לה, אף היא מנינה שם באotta משנה – "גAMILות חסדים". בחוץ מקשת רץ לעבר שואב המים, ידיו פרושות קדימה, וכלו נכוון לעוזרה. בחוץ מקשת רץ, הגיעו לשולולית רבע, החליק בה – והשתרע על שואב המים המסכן. הוא התגלגל והתחפה ונחבט ברפש, כשידיו מתנויפות באוויר ורגליו מתופות על הדלי ההפוך ומשמעות קול נקישה צורם. קול הפח הדhard באוויר, ולעפתו עליה פרץ צחוק קולני. יונקלה שריבב את ראשו מפני הרחוב, וצחק למראה אמד קרבנותיו.

מנדלה-דם קם לאטו בתנועות מסרבלות ומגচות. הוא נראה כהר ענק הצומח בלבד הבקעה. גוש של בץ חום ורטב. מקצת פובעו עד סוליות נעליו, פניו וזקנו, ציציותיו ומעילו, הכל היה מכסה רפש סמייך ולח. לייבלה לא יכול היה לבבש למראהו את חייכו. הוא לא העלה כלל בדעתו שהוא אינו נראה אחרת, ושהשנים שבצבאו מפיו המליך היו הפריט הלבן היחידי שנראה בו. מנדלה, מפל מקום, לא חיך למראהו של הילד. מנדלה לעולם לא נראה מתחיה. בסבר פניו הגלים שלו הושיט ללייבלה יד ועזר לו לקום, לאחר מבחן גחן וחרים את האסל ו שני הדלים הרים,

ליַבְלָה נוֹפֵל עַל הַמִּזְוֹה

והפֶּךְ את פָּנָיו חֲזֹרָה, לְעֶבֶר הַנֶּהָר מִמְּנוּ בָּא. לִיַּבְלָה עַקְבָּ אַחֲרָיו בְּפֶלְיָה: הוּא חָלָךְ וַיַּתְּרַחֵק בָּאָתוֹ צָעֵד אַטִּי, כְּבֵד, כְּפֻזִּיָּגו, גּוֹשׁ בָּצָן מְהֻלָּךְ...

הָאָם פָּנָתָה אֶת שִׁירֵי אֲרוֹתָה הַבָּקָר, כִּאֲשֶׁר הַדָּלָת נִפְתָּחָה וּמִשְׁחוֹ הַזּוֹפֵעַ בְּפִתְחָה. מִשְׁחוֹ חִוּם, בְּגַבְהוֹ שֶׁל בְּנָה.

" – לִיַּבְלָה ? ! " שָׁאַלָּה בְּחִשְׁשָׁ, וְקִידְקוֹדוֹ שֶׁל הַדָּבָר נָעַ לְאַשּׁוֹר.

"מָה קָרָה, לִיַּבְלָה ? "

" – תָּאוֹנֵת מִזְוָה ", עֲנָה הַנֵּעֶר, וְהַאֲמָא יָדָעָה שְׁחָדִישׁ אַלְוָל הַגִּיעַ.

רַבִּי מַונִּישׁ יִשְׁבֵּן וְלִמְדֵּן עִם תַּלְמִידָיו, כִּאֲשֶׁר הַדָּלָת נִפְתָּחָה, וּלִיַּבְלָה הַזּוֹפֵעַ בְּפִתְחָה. הוּא הָיָה רְחוּץׁ וְנָקיִי, וּבְגַדְיוֹ לֹא רְכָב. פָּאוֹתָיו הַرְטָבּוֹת הָיוּ מְסֻרְקּוֹת וּמְסֻלְּסָלוֹת לְהַפְּלִיאָה כָּאֵלֹה בָּא זֶה עַתָּה מִן הַמְּקוֹהָ, לְפִנֵּי קְבָּלָת שְׁבָתָ...

"כַּמָּה יִפְהָה, לִיַּבְלָה" – קָבַל הַרְבִּי אֶת פָּנָיו. "הַיּוֹם הַרְאָשׁוֹן לְחַדְשָׁ אַלְוָל, וְאַתָּה בָּכֶר מַאֲחֵר לְלִמְודִים. אַיזּוֹ הַתְּחִלָּה נָאָה ! "

"לֹא, רַבִּי ! " הָשִׁיב הַיִּלְדָּן. "אַנְיִי אַחֲרַתִּי דּוֹקָא בְּגַלְלָה חַדְשָׁ אַלְוָל. אַנְיִי... חַפְשָׁתִי מִצּוֹות..."

פָּרָץ צָחָק שְׂטָף אֶת הַפִּתְחָה הַקְּטָנָה, וּפָנָיו שֶׁל לִיַּבְלָה הַאֲדִימָה. קָצַת בְּמַבוֹכָה, קָצַת בְּכֻעָס. הוּא בָּעֵס עַל חַבְרָיו: שִׁיצְחָקָוּ לְהָם, שִׁיצְחָקָוּ עָלָיו. הוּא חִפֵּשׁ מִצּוֹות, קוֹל הַשׁׁוֹפֵר הַלָּם בָּו. וְהָם, הָם לֹא הָשִׁפְעוּ מִמְּנוּ ! הָם בָּאוּ לְלִמְדֵן כָּאֵלֹה הָיָה זֶה יוֹם רְגִילָה... וְהָוָה הָיָה נְבוֹךְ – בְּגַלְלָה הַרְבִּי. גַּם הַרְבִּי לֹא הָבִין אָתוֹ, הוּא חָשַׁב שָׁאַחֲרָ סְתִּים כֹּה...

אָבֵל רָאוּ – הַרְבִּי לֹא צָחָק ! רַבִּי מַונִּישׁ הַבָּיִיט בּוֹ בְּרִצִּינּוֹת, וְדַבָּר אַלְיוֹ – כִּמוֹ אֵל אָדָם גָּדוֹל !

"חֲפֵשׁת מִצּוֹת, לִיבֶלָה, כִּי לְזַפּוֹת בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמַאֲשֶׁרֶת..."
לִיבֶלָה הַנְּהָן בַּרְאָשׂוֹ בְּמִרְצָ. הַנָּה, הַרְבִּי מִבֵּין אֶתְהוּ : אֲפִלוֹ
חֲבָרִיו חֲדָלוֹ מִצְחָקָם –

"חֲפֵשׁת מִצּוֹת, לִיבֶלָה. יְכַן, וְדָאי זְכוּרָה לְךָ הַמְשֻׁנָּה עַל
הַדְּבָרִים שֶׁאָדָם אָכַל אֶת פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקְרָנוּ קִימָת לָוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא – "

"וְדָאי, רַבִּי ! חָשַׁבְתִּי עַלְיהָ..."

" – וּמִנְוִיִּים בָּה כָּרְבָּה דִּבְרִים, לִיבֶלָה. נִכּוֹן ? כְּפֹוד אָב וָאָם,
וּגְמִילּוֹת חֲסִידִים. וְהַשְּׁכָמָת בֵּית הַמְּדוֹרָשׁ... קָשָׁה לִקְיָם אָוֹתָם
בְּהַלְכָתָם, מִבְּלִי לְהַפְּשָׁל בָּהֶם וְלֹא פָעַם אַחַת. לֹא לְחָנָם כִּי גָדוֹל
שְׁכָרָם. אֲכָל פְּמַהְנִי, לִיבֶלָה, אָם זִכְרָת אֶת הַמְשֻׁפְט הַאַחֲרוֹן בְּאוֹתָה
מְשֻׁנָּה : יְתַלְמֹוד תּוֹרָה – כָּנֶגֶד כְּלָם', הָא ? ! בַּיּוֹצֵד אָמְרוּ חִזּוּל –
כָּל מִצּוֹתִיהָ שֶׁל תּוֹרָה, אֵין שָׁוֹת לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה ! הַרְבִּי
לְה, לִיבֶלָה – הַתְּשׁוּבָה פְּרוֹשָׁה לְפִנֵּיךְ, כִּי פְּשׁוֹתָה, כִּי בְּהִרְחָה
וּנְחַרְצָת. מָה לְךָ לְחַפֵּשׁ מִצּוֹת ? ! הַתְּחִזֵּק בְּלִימֹוד הַתּוֹרָה, וּמְבָטָחָת
לְךָ שָׁנָה טוֹבָה וּמְכֻרֶּכתָה. חַיִם טוֹבִים, מַלְאָ חֲפָנִים אָשָׁר ! כָּל זֹאת
– בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקְרָנוּ קִימָת לְךָ לְעוֹלָם הַבָּא ! "

רַבִּי מְנוּיִשׁ סִים אֶת דִּבְרֵיו. שְׁקַט הַשְּׁתָּרָר. לִיבֶלָה עַמְּדָה לִיד
שְׁלַחְנוּ שֶׁל הַרְבִּי, רַאֲשׂוֹ מִוּדָד, אֲכָל הוּא לֹא הַשְׁלִים עִם הַתְּשׁוּבָה.
"כֵּן, רַבִּי", מַלְמָל. "אֲכָל חָשַׁבְתִּי, בְּלוֹמָר, בְּחִדּוֹשׁ אַלְול..."

"מִבֵּין אַגִּי, לִיבֶלָה. וְדָאי ! כְּסִבּוֹר אַתָּה, שְׁבַחֲדֵשׁ אַלְול, חִדּוֹש
הַתְּשׁוּבָה, צְרִיכָה לְבוֹא אֵיזּוֹ שֶׁהִיא הַתְּחִדְשָׁות. רַעֲנוֹן, בְּמַין טַלְטָלה.
וְאַלְוֹ לְמוֹד הַתּוֹרָה, וּכְבָודְ הַוּרִים, וְכָל אַלְוֹ הַדִּבְרִים, הַרְבִּי הֵם
מַעֲשִׂים שְׁבַכְלִי יוֹם, מִצּוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה. הַלֹּא כֵּן ? "

"כֵּן, רַבִּי ! בְּדִיקָה כֵּךְ" – רַבִּי מְנוּיִשׁ הַיְתִיב לְהַבִּין. הִיא הַבִּין
תְּמִיד.

ליַבְלָה נוֹפֵל עַל הַמִּזְוָה

"שמעת את קול השופר, והחלה תט שדרוש מבצע מיחד. משחו גדורל, כביר. משחו שירתם את כל הפהות. משחו שישנה את כל כלך, שיעצב את האישיות מחרש" –

"בן, רבי, בדיקו!"

"וכל זהה", שאל הרבי, "בחדר ימים?! במבצע בזק?!"
רבי מוניש השח את ראשו, והשפיל את עיניו. הוא לא הביט עעה בליבלה, הוא דבר בקול לחש, שוחח עם עצמו.

"...בן, גם אני הייתי חפץ בכך. ALSO רק נתן היה, ALSO היה אפשר לקיים ולהתגער ולהשתגער בבה אחית... הכרתי גדולי עולם, צדיקים וקדושים, שעמלו עשות בשניהם לגבר על מדומיהם ולשלט על רצונם. הם נלחמו מלחמה בלתי פוסקת, يوم אחר יום, שעיה אחר שעיה. חדר אחר חדר, שנה אחר שנה. והם הורו: אל פאמין בעצמך עד יום מותך. עד היום האחרון, עד לשעה האחרונה..."

רבי מוניש נשא את ראשו והבית בליבלה בעינים עצובות, שואלות: "אתה אומר שאפשר... בחדר?!"

ליַבְלָה נבוק. בחדר שורה דממה. אפלו חיים אשר הפתמיד נשא את ראשו והבית בליבלה וברבי חlipות.

"לא", אמר ליַבְלָה בשפל קול, "לא התפונתי. אני חשבתי, רק מצויה, משחו. להתחילה ממנו, להתחדר..."

"בן", הנתקן רבי מוניש בהבנה. "בקשה משחו חדר, יסודי, לבנות ממנו, להבנות ממנו" –

"בן", אמר ליַבְלָה, נבוק בעיליל. הוא חש שרבי מוניש שם בפיו את התשובה, מדריך אותו באיזה שהוא כוון, לאיזו שעיה מטרה...

רבי מוניש הנהן בראשו. "שב", אמר ליבלה, ומצחו נחרש בקצתים: "ימה דעתכם, ילדים, האם נקבל את הצעתו של ליבלה – האם נאיב לעצמנו איזו שהיא מטרה? משחו קוץ, פערת, לא מככיד, אבל חשוב ויסודי? משחו, שגשמר עליו בכל מחיר, ולא נופר עליו בשום תנאי. איך אמר ליבלה: 'מִבְצָע אַלְוֵל.' מסכימים?"

ושמונה ראשים הנהנו ב默契.

פרק שלישי

מפתח הזהב

"גַּבְנָן, יְלִדִים", פֶּתַח רַבִּי מַונִּישׁ וְאָמֵר, "חִזְרוּ נָא אַחֲרֵי מִילָה בְּמִילָה: אָנוּ מִקְבְּלִים עַל עַצְמָנוּ, בְּעֹזֶרֶת הַשֵּם וּבְלִי גַּדֵּר, בְּכָל מִצְבָּה שֶׁהָיוֹא, וּבְכָל תְּנָאי, בְּלִי שֻׁום תְּרוּץׁ וְלֹא הַתְּחִמּוֹת' –"
"רַגְעָן, רַק רַגְעָן!" הַתְּפִירָץ הַרְשָׁל בְּבָהִילָות. "אָנִי רֹצֶחֶת לְדֹעַת
מָה אָנוּ עוֹמְדִים לְקַבֵּל עַל עַצְמָנוּ, עַל מָה אָנוּ עוֹמְדִים לְהַתְּחִיב?" –
"בָּן! זֹה עַלְוָלה לְהִיּוֹת מַלְכָתָה", קָרָא מֹשֶׁה אַפְרִים.

"בְּדִיקָה! אֵי אָפְשָׁר לְהַתְּחִיב סִתְמָה כֵּה, וְאַתָּה כֵּה כָּبֵר אֵין
בְּרַהָה", הָוָסִיף פֶּסֶח.
רַק חַיִים אֲשֶׁר הִיה שְׁקוּעַ בְּגַמְרָא, הַחַל מְהֻרְגָּע בּוֹ הַחֲלָה
הַמְּהוֹמָה.

פָּנָיו שֶׂל רַבִּי מַונִּישׁ הַבִּיעוּ מוֹרָת רֹוח. הַוָּא סִקְרָא אֶת הַמְוֹרְדִים
הַקְּטָנִים בְּעֵינֵים חֹזְרוֹת, וְשָׁאַל בָּזָעָף: "מַלְכָתָה? נָנוּ, אָט, אַלוּ
מַלְיִים! ... אִיזוּ מַלְכָתָה יְכֹל אָנִי כָּבֵר לְטָמֵן?!"
“אָה... שָׁלָא לְהַתְּבִּיט אָף לַרְגָּעָן, וְשָׁלָא לְחַלּוּם בְּעֵית הַשְׁעוֹרָה”,
עֲנָה מֹשֶׁה-אַפְרִים בְּחִרְדָה.
"אוֹ לְשַׁתָּק כָּל הַזָּמָן, וְשָׁלָא לְלַחַשׁ שֻׁום דָּבָר לְחֶבֶר", הָוָסִיף
פֶּסֶח.

”וארלי”, שער הרשל, ”שאמא לא תצטרך לבקש شيء דבר פעמים”. הוא היה נפחד בעילן.

נחמייה ואברימי שתקו. היה להם אמון מוחלט במלמד. חיים אשר היה שקווע בגمرا. רבי מוניש פנה אל ליבלה. שתיקתו היתה מוזרה, ליבלה לא היה רגיל לשתק. ”נו, ליבלה, ואפה מה דעתך; מה ארייך הייתי לבקש?”

elibla הפס בתשובתו. הוא ידע שהמלמד ידרש דבר כללי ומקיף. דבר, שייננה את כל ארוח החיים. ”מבחן אלול”, התחלה חידשה...

”דומני שאני יודע”, אמר בהסוס. ”הרבי ידרש שנתחיב לשمر על הסדר”...

”מה פרוש” – קרא הרשל בבטול, אבל רבי מוניש נראה מלא עניין: ”הסביר, ליבלה; למה בונתך” –

elibla נראה אמלל:

”בונתי... שנהיה מסדרים. החלטה בתוך המכנים, והכפה מנחת במקומה. והగרים משוכות לפני מעלה, והגעלים מצחחות – ושלא נקשק על הספרים, ושקצות הדפים לא יהיו מקפתים, ושהכרכחה תהיה שלמה”... דמיינו ציר לו עולם בלהות: ”וشنקפל את בגדינו לפני שנגל לישן, ונסדר את המתו בפרק”... זוועה! ליבלה נראה פה עגום. רוח נכאים השתקלה על החדר כלו. חיש אלול על מבחן נראה פה ממשים וכובלים...

מן העבר השני נשמע מלמולו של פסח: ”...וישקדים בזמן, ונחלבש במהירות; ושנגייע לתחלת הפתלה, ולא נאחר לבוא לחדר”... חלום בלהות.

אפלו רבי מוניש הרץין: ”כן, ליבלה... וסדר ברכבים גורר

עמו סדר במחשבות, ומפתח מתניות והגיוון. האם יש דבר טוב יותר, נחוץ יותר, מאשר סדר? הסדר, הוא המפתח להצלחה, ממנו אפשר לעלות ולהעפיל; לפתח דר' חדש. הלא כן, ליבלה?"

"כן", אמר ליבלה, מעדר. הוא התואושש מעט, וראשו נזקף: "וזאת רצית לבקש, רבבי, כי אז אני מצטרך, לא אוכל להבטיח..."

"זgem אני לא", קרא הרשל.

"זgem לא אני", "זgem לא אני", קראו פסח ומשה אפרים כאחד.

"מדוע?" שאל רבבי מוניש בפליאה.

"כפי אי אפשר, כי זה לא ילק, כי פאלו אנחנו", ענו לו במקלה.

"אבל הן על כה מדבר, שתשתתקנו!" הזכיר רבבי מוניש בחמרה.
"הלא דברנו על פתיחת דר' חדש!"

וכולם השתתקו במבוכה.

elibla חפר את הדמה: "אני אספיר, רבבי. אני חושב, שכלנו, בעצם, ילדים מסדרים. אבל מה לעשות – הכל מסביבנו כל כה מללב! תמיד, תמיד מתחילה לתפליל חמץ דקוטה לפני שאני מגיע לבית הכנסת, והשעור מתחילה תמיד רבע שעה לפני שאני בא... אני רק מניח יד על הגمرا – ומיד צין שם קמטה, אה פותח ספר – והנה הפריכה התפרקה... אני באמת חושב, שהיה צריך לסדר את העולם אחרת..."

elibla סים את דבריו, ובראשם הקטעים הנחנו במרץ. זהה, קיבל צודק! נטלו ילדים תמיימים, ושתלו אותם בעולם כה מעוות, ועוד דורשים מהם להסתגל אליו...

רבי מוניש נאבק להבליע חיוך שהתקעך לחרטיט את שפתיו: "בעצם, אם צורקים", אמר בהשלה. "לא, לא משומש אין לך רשות זאת מכם", מהר להבהיר לשמעו אנהת הרוחה שנשמעה בחרדר, "סדר הוא דבר הכרחי ובסיסי. כל התורה כליה – מטרתה להסדיר את ארחות האדם. השלחן ערוך מסדר לפי סדר היום, וליל חג הפסח נקרא "ליל הסדר" הקדוש. אבל... סדר אי אפשר לקנות במעשה בזק, ואי אפשר לכפותו בהבטחה. הסדר הנה פרי חנוך ממש ובהחלטה נחושה. הוא דורש משמעת עצמית ומכתיב ארוח חיים – משום כך, לא אליו התחנוןתי". אנקת רוחה נשמעה. "ובכלל, אני חשכתי על דבר פיאות, קל בונאה. דבר שפלויכם מכיריים בערכו, ואם שומרים עליו בין כה. בדרך כלל, בונתי..." אניدورש רק זאת: שחידש אחד, חדש אולול, תשמרו עליו תמיד, בכל מצב. שלא תונטו עליו משום סבה שהיא. זה הכל! ובכן, אתם מסכימים?"

בחדר השתרה שתיקת מבוכה. כלום בטעו ברבי מוניש לא סיג, אבל לבך פרפר פקפק זעיר, הת�틪ל והתלבט... מי יודע למה ידרשו, מי יודע بما יתחביבו?

רבי מוניש לא הגיח להם להתלבט זמן רב:

"... ובכן, ילדים, חזרו אחרי, מלאה במלה: אני מבטחים, בעזורת השם ובלן נדר, שתמיד-תמיד, בלי כל טרזון והתחמקות, בכל מקרה ובכל מצב –

נאמר רק את האמת!"

"...את האמת", סיימו כל הילדים וחיכו בהקללה. זהו? זה הכל? לשם כך קם כל הרעש?! וכי מי אינו דובר אמת – האם ראייתם מימייכם ילד שקרן?

רק ליבלה לא היה כה שלו. אמנם, ליבלה לא שקר מעולם,

אבל להבטיח, זהו עניין אחר... והוא מהר לקרוא: "אבל רק למשה חידש אחד, רק למשה חידש אלול!"

רבי מוניש הביט בו מזונית עינו, במצדך. ליבלה תפס את העניין. חברי אינם מודעים לחמרת הבטחם: "בן, רק לחידש אחד, ילדים – אבל אין זה כה פשוט! יהי עלייכם לומר את האמת, אך ורק את האמת..."

אבל הילדים המשיכו לחייך. אבן נגולה מעל לפם. הם לא רואו בכך כל קשי. עדין לא רואו. הם יעדמו על כך מהר מאד...

אבל ליבלה היה עדין מטרד. לא מחתמת הקשי המצהפה לו בקיום הבטחה, הציק לו דבר מה אחר: "אינני מבין, רבי. מהו סקשר בין אמרית האמת לבין חידש אלול. מדוע נבחרה דוקא היא לצרף ההתחדשות, בהכנה לתשובה?!"

"שאלה טובת שאלת, ליבלה. וההתהיבות שנטלהם על עצמכם היא מה כבידה, שאני רואה חובה לעצמי להסביר לכם את סבטה.

נכוון הדבר: בכוונו לשוב בתשובה – מה רבות הן המדות שעשינו לשפר, ומה דברים הדברים שעשינו לתקן. אבל הן זהו פחה של תשובה – שברגע אחד של החלטה נחשפה יכול האדם להפוך לביריה חידשה!

אבל ישנה מדה אחת, שגם התשובה היא מסרת אונים לעמלה! זהוי מדת השקר... משומ שארם הנוצע בה, הרי גם תשובהו היה פוזבת, גם היא – בשקר יסודה, וכל החלטתו לשנות את דרכיו נבוכה ועקירה. כמו כן ארמן פאר, הבנוי על חולות נורדים. חלום שאין...

האמת, זהוי מדת המפתח, מפתח הזיהב, לתשובה בינה ואמתית. ואם תרצו הוכחה לכך – שמעו, ואספר לכם סיפור.

הספרור ידוע ומפורסם, ככלם יודעים אותו מכך. אבל כמו כל דבר בთורתנו הקדושה, תמיד נמצא בו ממשמעות חדשה – והילדים חיכו. הם ידעו, כי לא רק ממשמעות חדשה ישמעו, אלא הספרור שלו ישמע אחרת, יקבל לבוש חדש, חי ועז. כמו כל ספרורי המתקים של רבי מוניש, רבם...

פרק רביעי

המְשִׁרָּת הַבּוֹגֶדֶןִי

"נָאָדָי שְׁמַעְתֶּם אֶת שְׁמַעְוֹ שֶׁל אֱלֵישׁעַ הַנְּבִיא, תַּלְמִידוֹ וּמַמְשִׁיקָּה – דָּרְפָּנוּ שֶׁל אֱלֵיהוּ הַנְּבִיא זָכוֹר לְטוֹב", פֶּתַח רַבִּי מַונִּישׁ בְּסִפְוָרוֹ. אֱלֵישׁעַ הַתְּגָוֵר בְּבֵית אִשָּׂה שְׁוֹנְמִית, וּבָרַךְ אֹתָהּ בְּבֵן. בֵּין נֹולֵד וּגְדוֹל, לִשְׁמַחַת הַוֹּרִיוֹן, וַיּוּם אָחָד – בְּהִיּוֹתוֹ עִם אֲבִיו בָּשָׁדָה – חָשָׁבָרָאשׁוֹ, שֶׁבָּאָל אָמוֹן, וִמְתָה בְּזַרְעוֹתָהָ...".

הָאִשָּׂה הַהְמוֹמָה לֹא אָבְךָ אֶת עַשְׂתָוֹתָהָ. אֶפְלוּ הַמְּנוֹת הַחֲטוֹף לֹא רֶפֶה אֶת יָדֶיה. הִיא יָדַעַת שֶׁה' הוּא הַמִּמְית וּמִתְּחִיה – וְאֱלֵישׁעַ הַיָּה נְבִיאוֹ. הִיא הַנִּיחָה אֶת בְּנָה עַל מְטַת הַנְּבִיא, וּמִהָּרָה לְמִקּוֹם הַתְּבוֹדָדוֹתָוֹ. הִיא הַתְּגָנְפֵלָה לְרֹגְלָיו, וְשׂוּעָה לִישְׁוֹעה.

וְאֱלֵישׁעַ מְשִׁרָּת, וְשָׁמוֹ גִּיחָזִי.

רָאָה גִּיחָזִי אֶת הָאִשָּׂה הַמְּתָגֵלָה לְרֹגְלֵי הַנְּבִיא, וּמִהָּר לְהַדְּפָה בְּגָסּוֹת, בְּקָשִׁיחָות וּבְחָסָר צְנִיעָות. אֱלֵישׁעַ רָאָה אֶת מְעַשָּׂיו, וּמִנָּעַ בְּעֵדוֹ: "הַרְפָּה מִמְּנָה", הַוֹּרָה, "כִּי נְפָשָׁה מִרְאָה לְהָ!"

סְפִּירָה הָאִשָּׂה לְנְבִיא עַל מוֹת הַיּוֹלֶד, וְאֱלֵישׁעַ פָּנָה אֶל נָעָרוֹ וְצִוָּהוּ בְּרָחִיפותָו: "חֲגַר מִתְּגִינֵּךְ וְקַח מְשֻׁעָנָתִי בִּיְדֶךָ, וְלֹךְ –

כִּי תִּמְצָא אִישׁ, לֹא תִּבְרְכֵנוּ –

וְכִי יִבְרְכֵךְ אִישׁ, לֹא תִּעֲנֵנוּ –

ושמת משענתי על פני הנער !"

לקח גיחזי את המיטה והלך. שם את המיטה על פני הילד – ומאומה לא ארע. הילד לא הקיז מתרדמת המות.

מדוע ? מה קרה ?

למה עצת הנביה לא הזעילה ?

מושם שגיחזי הכשילה !

הנביה צוהו למהר אל הילד ואסר עליו לשוחח עם איש – ואלו גיחזי עצר כל אדם שנקרה בדרכו, נפני מולו במיטה, ושאלו בלהעג: "התוכל להאמין שבכחו של מקל זה לחסל פלאות, הוא ? היוכל המיטה להחיות מתים ? !..."

כז הילך מאדם לאדם, לגילג וחתולצץ, לעג וחתבדת.

ומאהר שעבר על צווי הנביה – לא פעללה הסגלה את פעלתה ! ...

מה דעתכם, האם יש מחלוקת להתחנהגותו של גיחזי ?

הוא הקשיך לבו אל האשה האמללה שבכיתה התארח, וננהג כלפיה בנסיבות רוח ובחרס צניעות –

ולאחר מכין הפר את הזראות אדוניו, בדרכו הוגע לפיקוח נפש

והוא עשה זאת בהפגנת לעג ולגלוג, בזולזול לעין כל –

ושבש בכך את פכניתו של הנביה, ומגע נס מרעיש וקדוש שם שמים ברבים –

מה ענו של משות אשר בזה ?

כיצד ינעישו אלישע ? כיצד יגיב הנביה ? !

הנְּבִיא לֹא הָגִיב, אֲלִישָׁע הַבְּלִיאוֹ!

הוּא נָגֵשׁ בַּעֲצָמוֹ אֶל מִטָּה הַיָּלֵד הַפְּמַת, וִסְגַּר אֶת הַדְּלַת אַחֲרָיו.
הַהְפִּילְלָה – וְהַיָּלֵד שֶׁבּ לְחַיִים.
וְלִגְיָחוֹן לֹא אָמַר דָּבָר.

עָבָרוּ יָמִים, שָׁמְעוּ שֶׁל אִישׁ הַאֱלֹקִים יֵצֵא בָּעוֹלָם, וְהַגִּיעַ לְאָזְנוֹ
שֶׁל נָעָמָן, שֶׁר צָבָא אֶרְם, שְׁחִילָה בְּצָרְעָתָ נֹרָאָה. נָעָמָן נִסְעַ לְאָרֶץ
יְהוּדָה, אֶל הַנְּבִיא מְחוֹלֵל הַפְּלָאוֹת, וּבְקַשׁ שִׁירְפָּאָו מְצָרְעָתָה.
הַנְּבִיא הַזָּרָהוּ לְטַבֵּל בְּמִימֵי הַיְּرָדֵן, וְהַצָּרָעָת נִעְלָמָה וְנִגְזָה! שָׁמוֹ
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַתְּקִדְשׁ בָּעוֹלָם! בְּקַשׁ נָעָמָן לְהַעֲשֵׂר אֶת
הַנְּבִיא בְּעָשָׂר רַב, אֲבָל אֲלִישָׁע מִאן לְטַל מְאוֹמָה. גִּיחָזִי רָאָה זֹאת,
וְלֹבּוֹ דָּאָב. חַבֵּל הִיה לוֹ עַל הַכְּסָף הַרְבָּ שְׁנִידָחָה. הוּא רַץ אַחֲר
מְרַפְּבָחָתוֹ שֶׁל שֶׁר הַאֲבָא, וְסִפְרָ שְׁנִשְׁלָחָ עַל יְדֵי הַנְּבִיא, כִּדי לְקַפֵּל
מִזְרִיוֹ תִּמְיכָה בְּתַלְמִידִים עֲנֵנִים שְׁהַגִּיעוּ זֶה עַתָּה. נָעָמָן שָׁמָח לְגַמֵּל
טוֹבָה לְעֵבִיא הַמְּפָלָא, וְהַעֲנֵיק לוֹ מִתְּתַת בֵּיד רַחֲבָה.

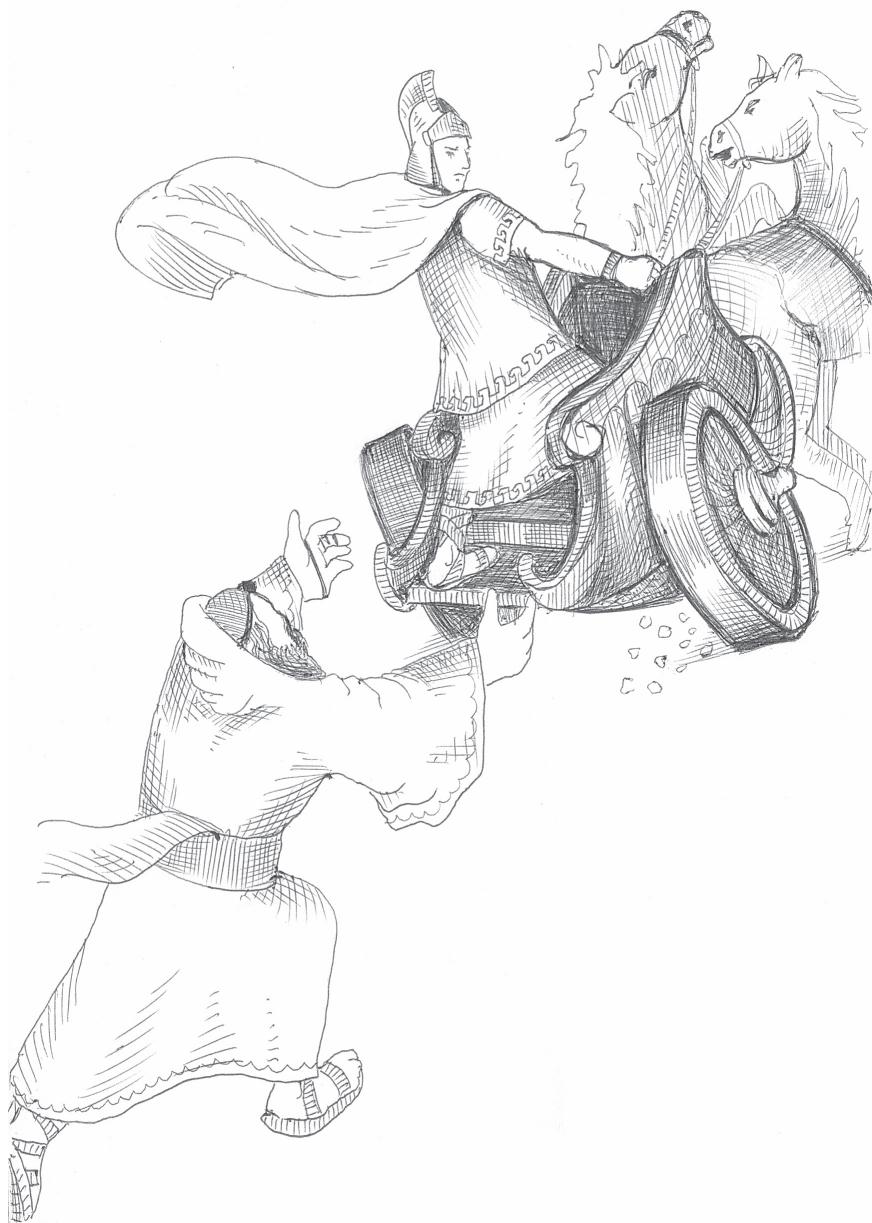
שֶׁבּ גִּיחָזִי אֶל אֲדוֹנוֹ, וְלֹא סִפְרָ מְאוֹמָה. הוּא חָשַׁב לְהַסְתִּיר
אֶת מִעְשָׂיו, אֲבָל אֵין דָּבָר נִסְתַּר מַעֲינָיו שֶׁל הַנְּבִיא!
שָׁאַלוּ אֲלִישָׁע: "מְאַין תָּבוֹא, גִּיחָזִי?"

עֲנֵהוּ הַנְּעָר: לֹא חָלַכְתִּי לְשׁוֹם מָקוֹם, הִיִּתִּי כֹּאן כָּל הַעַת...

וְאֵז –

אוֹ קָלֵל הַנְּבִיא אֶת מִשְׁרְתוֹ קָלָלה נֹרָאָה נָאִימָה! הוּא קָלָלוֹ
שְׁצָרָעָת נָעָמָן תִּדְבֹּק בּוֹ וּבְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם, וְגִיחָזִי יֵצֵא מַלְפָנָיו
וְהִיא מַצְרָעָ כְּשַׁלְגָ... .

וּבְכָךְ לֹא דִי! חַכְמָנוֹ מוֹנִים אֶת גִּיחָזִי בֵּין אֹתָם אָנָשִׁים
סִפְוָרִים, שָׁאַין לָהֶם חָלֵק לְעוֹלָם הַבָּא. בָּמַחִי יָד, אָבֵד גִּיחָזִי אֶת
שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת:

הן "מצרע חשוב במת" – ו גם במוותו לא מצא מנוחה...
נואר הוא הענש. אים ונואר.

אך מודיע –

מדוע אבד הנביה את סבלנותו רק עתה?!

מדוע לא הגיב פאשֶׁר נהג גיחזי בקשיחות לב וכפיות טובָה
באשה השונמית, הבלתי פאשֶׁר לגלג והפר את פקדתו המפרשת,
ושתק פאשֶׁר לעג לדבריו נבואותו –

ואלו עתה, פאשֶׁר סרח במעשה פעוט וקל ערף, פאשֶׁר בקש
שמי כפרות כספְּ מגוי אסיר תודה, עבור תלמידים עניים, אבד
הנביה את סבלנותו והענישו בצרעת לדורי דורות וביסורי גיהנום
נצחאים?

יודעים אתם מדוע, שאל רבינו מוניש את תלמידיו הקשובים –

הנה, אמר לכם מדוע:

אלישע הנביה הבלתי כל העת, משומש קונה להחזר את גיחזי
לਮוטב. הוא חפה ואפה אולי למד, אולי ישתר, אולי ישוב
בתשובה.

כל העת קונה הנביה, צפה וייחל. אולי, אולי יש תקונה.

אבל פאשֶׁר שאל אותו היכן היה והגער שקר – ידע הנביה
שזהך חסומה. שגיחזי לא ישוב עוד.

כى השקרן, איןו יכול לשוב בתשובה. כי גם אם ישוב, תשובתו
היא כזכתה. אם הוא מרמה אחרים, ירמָה וישקר גם את עצמו...
רבינו מוניש נדם, ושמונת התלמידים צע לאטם, פאלו התעוררו
מחלום עמוק. הם חזרו מעולם מרחק, מארץ שטופת אור ונשם,

ונחרות מpecificים בה בין עצי המר וארזי ענק. לשם, מפתחת לגפן
משדרגת ותאנה ענפה, נטווע אהל הנביא. והנה מתרוממת בńף
האחל המפספסת, וגייחז מתגנב לו בלאת, ואז רץ אחר מרכבת
השר המתרחקת...

קולו של הרבי קטע את חלום: "...רעה, מבינים אתם מדוע
אמירת האמת היא כה חשובה –

חשובה בשלעצמה, וחשובה עבורה חזקה בתשובה ! ?

עתה, האם מקבלים אתכם עלייכם, שלא לסתות ממנה כמלא
הנימה ? "

ושמונה رجالים הנהנו ב默契.

פרק חמישי

סעודה ראש חדש

יבלה פתח את דלת ביתו, ומצא את משפחתו מסבה לאירועת
האחרים. כלם הפנו לעברו את ראשם.

אבא אמר: "בשננים אמורים שלום!"

ואמא אמרה: "שלום ליבלה, סגר את הדלת וטל ידיים לסעודה
ראש חדש."

וแกץיל, אחיו הצעיר, לכין אליו את מפטו ואמר: "שמעתי
מהרשל על מבצע אלול' שלכם. טPsi לחלוtin, לדעתה..."

"מבחן אלול?!" תהה זושא, האח האמצאי.

"הו, שלא לשקר; מבצע של תינוקות..."

לייבלה החקרב אל השלחן, ונמן בגצל מפט נוקב. גציל קפר
את גבו וקרב את פניו אל הצלחת, וליבלה סנן שפתיו:
"אתה צודק, גציל. עבורך יש לי מבצע אחר, מתחם במייחד
בשבילך" –

גציל השtopic עוד יותר, וליבלה התיז, כשהוא מדגיש כל
מליה: "אל תחרף אפס לעסק אחרים, הנה מבצע אלול' שלך,
איך הוא מוצא חן בעיניך?!"

"לדעתי", אמר אבא, "אלו שני ממצאים נאים להפליא..."
 "אני? אני תוחב את אפי בעסקי אחרים?! נעלם גziel
 עמקות, אני לא אכפת לי בכלל מה ליבלה עשו! אפלו אם
 הוא יהפוך לגוש בז לא אכפת לי!"

"גוש בז?! מה זו?"

"כן, יענקלה ספר לי שפנקלה-תם וליבלה התחפשו בשלולית
 בז באמאץ הרחוב..."

"גziel!" רעם קולו של אבא.

"כן?!" ענה גziel, התגלמות היפותיות.

"ливלה הגה מטען מזחיר עבורך, פראי יהיה לך לנשות אותו
 לחץ אחד: אל שתיחס למשיו של ליבלה, עסוק בענייניך שלו!"

"אני? אני מתייחס לעסקיו של ליבלה?!, אני לא אכפת לי
 ממוño בכלל! לא אכפת לי שהוא הפיל את קפסת הצדקה של
 המשמש והפיך את ארונו הירושה של רחל האלמנה. הוא אפלו לא
 טרח לאסף אותם, אבל אני לא אכפת לי" –

"גziel!" צעק אבא, וಗziel הבית בו בפה פעור: מה אבא
 רוץ מהמוֹנוּ?!"

אם א הגישה את המפרק, ואבא נשען לאחוריו ואמר: "היום,
 בראש חץ, אין למודים אחר החררים. מה בדעתכם לעשות?"

ושא משך בכתפיו. אין לו פכנית מגדרת. הוא יסתובב קצת
 בבית, ויעלה לשחק בחצר בית הכנסת. גziel הבית באבו בחשש,
 ומולם משחו על פגisha שנתקבעה עם חברים. אבא ידע שהוֹא
 יהיה עסוק באסוף מידע ובהעברתו... רשות הידיעות של גziel
 הייתה פרושה על פניו כל העירה, ולא היה שמוֹעה שהתחמeka

מאזני. במקהן אמורים הדברים בכל הקשור למעלליו של ליבלה, אחיו.

רק ליבלה ישב מחרה, ובזה בעגולי השמן שראצדו בצלחת הפקר. במחeo הפורה התגבש רעיזן...

"אני חושב, שאגש לביתו של שואב המים", אמר לאטו.
"היום שמתה לב, כמה קשה عمل הוא לפנסתו, והילדים יורדים לתחין. אני חושב, שמצויה גדולה היא, לעודד את רוחו..."

"ליבלה ומנדלה-ם, צמד חמד", גחן גציל בקול, "תוקלו להשתכחש בחבית המים שבחצרו..."

"שתק, גציל", אמר אבא בחריפות. הביט בליבלה, ועיניו הביעו עניין רב: "אתה חושב לך אליו לבך?!"

"אני יודע, אולי אקרה גם לפסח ולהרשל..."

"נזהדר!" קרא גציל, "אם אני אבוא אתכם, זה יהיה כה מעניין!
הוא לא ידע מה רוצים ממנה, והוא יגיד: 'סטלקו' – גציל חקה את קולו העבה של מנדלה בנהימה כה רמה, עד שהכל פרצוו בצחוק רם.

כלם – פרט לאבא. הוא אכן קדימה, ונגziel החוויר.

"אתה לא תלך אטם", אמר אבא לאטו, מבטו נטווע בגציל –

"אתה לא תלך אטם, משומ שאתה מתרחק מליבלה מרגע זה
ואילך! –

לא תלך אטם, משומ שאין להחלוץ מיהודי תפמים –

ולא תלך אטם, משומ שאתעה עולה לבית הנסת לאחר ברפתה הנטזון, פותחה שם משנה, ואינה זו מן הפסל עד לתפלת המנחה.
בנת?!"

גziel השפיל את ראשו. היה זה אותן שהבין, ועוד איך הבין!
לא תהיה לו ברה, חשב בעגמה; החברים יצטרכו לבוא אליו,
בית הכנסת...

"...ונאני", שאל ליבלה בחשש. "אני רשאי ללקת?!"

ארשת פניו של האב השנתה כהרף עין. במאור פנים אמר:
"בן, מזינה גדולה היא לשמח את לבו של رب מנדלה. איש טוב
הוא, הצעיר וישר, והילדים מציקים לו ללא הרף... פראי להראות
לו, שלא כל הילדים חסרי לב וונטולי רגש. שלא כלם מتعلלים
באדם חסר מגן, הנושא שני דלי מים קבועים. שלא כלם לועגים
לחתימות ומצלמים את סבלנותו"

ואבא הביט משומם מה בಗziel, וגziel השח משומם מה עוד יותר
את ראשו.

"עוד מעה, גziel"

גziel נשא את ראשו בחרדה. היה זה עבورو ראש חדש עגום.
קדם הופרת את שמו של יענקלה, בנו של רב משה האכסנאי.
אני אוסר עלייך להתlxר אותו, הבנת? הוא נזרק מכל החדרים,
הוא פורק כל על ומשלח רון. הוא מציק לחלשים ממנה ולועג
למברירים. הוא ילך רע, משחת. התפרק ממנה. אל תחליך אותו
אף מילה. הבנת?!"

וગziel הנקן בראשו בעצב. הנה פה נגיד עינור מיקע פה
חויב; חידשות מכל רaison...

למול עיניו של ליבלה צף ועליה מזויה נורא, מראהו של שואב
הימים השפוף, והילד המקפץ ומגדל סביבו, לועג וחוזן לשון,
והילדים שנשלחו אל הילדים הפלאים, הילדים שהתנוודו והמים
שנטזו מהם. ושוואב הימים הקורס תחפוי ושותת ה策חוק שנשמעה
מן הפה – והבין, מה הבין את פקדתו של אביו...

סעודה ראש חדש

והוא חיש בצריך להראות לשוואב המים, שלא כל הילדים הם פיאלו. שיפשנים גם ילדים אחרים!

פרק ששי שלולית נספת

ליבלה קרא לפסח ולהרשל, והם אספו בדרכם גם את נפתלי .. ומשה אפרים. כלם הצטרכו למסע המרתך בסקרנות מהולה בפחד סתום. הם לא בקרו מעודם בביתו של שואב המים המסגר. בעצם, מעודם לא חשבו עליו בעל אדם בעל בית, בעל תחושות ורגשות. הם קבלווהו כחופה, כעבדה. התרגלו לדמותו האלמת, לבנישתו השקטה לבתים, בהם רוקן את דלייו למכל שבמטבח. עתה צחקו וגחכו במובכה, וגהניבו מבטיהם סקרנים לחייבת המסתורית שביידי ליבלה, חביבה ממנה במאית בד צחורה.

"מה זה, ליבלה, אתה נושא עמק משלוח מנות?"

אבל ליבלה לא ענה להם. הוא חיך, וניצד את סודו.

הקובוצה הגיעה אל הבקתה הנמוכה ועצרה לפני השער הנעול. פרגנולות צנומות הדסו בחצר בין שררי עצים וגרוטאות חלודות, והאריף הקטן היה מסגר ומזעיף פנים.

"תקרה לו", לחש פסח.

"תקרה לו אתה", השיב נפתלי בניע שפטים, בלי קול. הילדים דחקו זה בזו ותקעו מרפקים בצלעות חביריהם. גחכו בעצבות ולחישו במובכה. הם היו נוכנים כבר לעזב את המקום הקדר,

כאמֵר לִיבְלָה אָזֶר עַזׂ וְקָרָא בְּקוֹל מְהֻסָּס וּרוֹטֵט: "רַב מְנַדְּלָה...
רַב מְנַדְּלָה, פֶּתַח..."

הילדים נדרכו ותלו עיניים מצפות בדלת הנעולה, נכוונים בכל רגע לנוס על נפשם.

"הוא לא שמע", לחש הרצל. "קרה לו בקול..."

" – رب מְנַדְּלָה", התחזק קולו של ליבלה, מלאה באידיות משנה, "רב מְנַדְּלָה – פֶּתַח !..."

הילדים התקרכבו אל השער והבטטו באירוף הרים, ואז נשמעה התשוכה – עומרה וככזה: "'ספלק מאאן, זילד חצוף ! גם בביון לא נותנים לי מנוח !'

"בוא נילך", לחש הרצל, "בוא ונברח, הוא יצא ויצעק" ...

"הוא יצא וירביז עם האסל", רעד קולו של פסח, וליבליה התחזק בעל כרחו: הוא דמיין לניגוד עניינו את מנדלה-תם עומד ומפנק ב美貌 האסל, ושני הדלים הריקים חגים סביב ראשו, אחוזים בשלשת חבליהם ...

"חפו רגע", אמר לחבריו. "מנדלָה חושש שבאתי לבדי, שבאתי להציק לו. בואו ונקרא לו כלנו יחד: אחת, שתים ש – לש" –

"רב מְנַדְּלָה, פֶּתַח !" קראו כלם במקלה.

ושואב המים פתח.

הדלת נפתחה בפתחאות, כמו נתקשה מציריה. בפתח הופיע דמותו הענקית של האיש, ראשו מטה קדימה, שוכן בין כתפיו, מצחו קודר ועיניו מזרות אימים. הילדים נסוגו אחורה בבהלה. רק ליבלה פسع קדימה ונצמד אל השער הנעול. "רב מְנַדְּלָה", קרא בקול רוטט, והושיט את החבליה بعد חרכוי הגדר לעבר הדלת הפתוחה. "רב מְנַדְּלָה, אֲמֹא שְׁלַחָה לְךָ. עוגה לראש חדש" ...

לרגע שורה דממה מתויהה. הילדים הפסיקו לסתת, והתחבוננו במחזה בדריכות. ידו של ליבלה כאלי קפהה באוויר, נושא את האror מכסה הבד הבהיר.

פנוי הזעפות של שואב המים התרפקו. הקטנים נעלמו ממצחו: "אַתָּה הוּא זֶה, לִיבְלָה – יְלִד טוֹב אַתָּה, לְפָה פָּעֵמָד בְּחִזִּין. חֲפָה, מִיד אָפְתָח לְךָ. – וְאַתָּם, יְלִדִים, הַסְּפָלָקָנוּ מִיד! לְכֻוּ, חֹשֶׁוּ!"

הנסיגת האטיית התחרדשה. ליבלה מהר לעצר בעודה: "אלו הם חברי, הם באו אמי, באנו לבקר אותך..."

שואב המים נעצר. מצחו התקדר.

"לבקר אותך?! נָהָם, "אין לי צְרוֹךׁ בְּבָקוּרִים! מֵצָאו לְהֵם דָּרָךְ חֲדָשָׁה לְהַצִּיק... אַתָּה רֹצֶחֶת לְהַכְּנָס?!"

"כן, למסור את העוגה. אַפְאָ שְׁלָחָה אַתָּה". ידו נושא את העוגה רטטה.

"אַשְׁה טוֹבָה הִיא אַפְּה, אַבְלָ אִינְגֵּני מִקְבֵּל מִתְנּוֹתָה. תֹּאמֶר לְהֵם זֶה, הִיא תְּבִין. מִכָּה רָגֵע, אַנְיָ בָּא לְפָתָח אֶת הַשְׁעָר".

"רַבִּי מִנְדָּלה, אָנוּ נִפְנִיס יְחִיד. אַנְחָנוּ בָּאִים כָּלָנוּ יְחִיד".

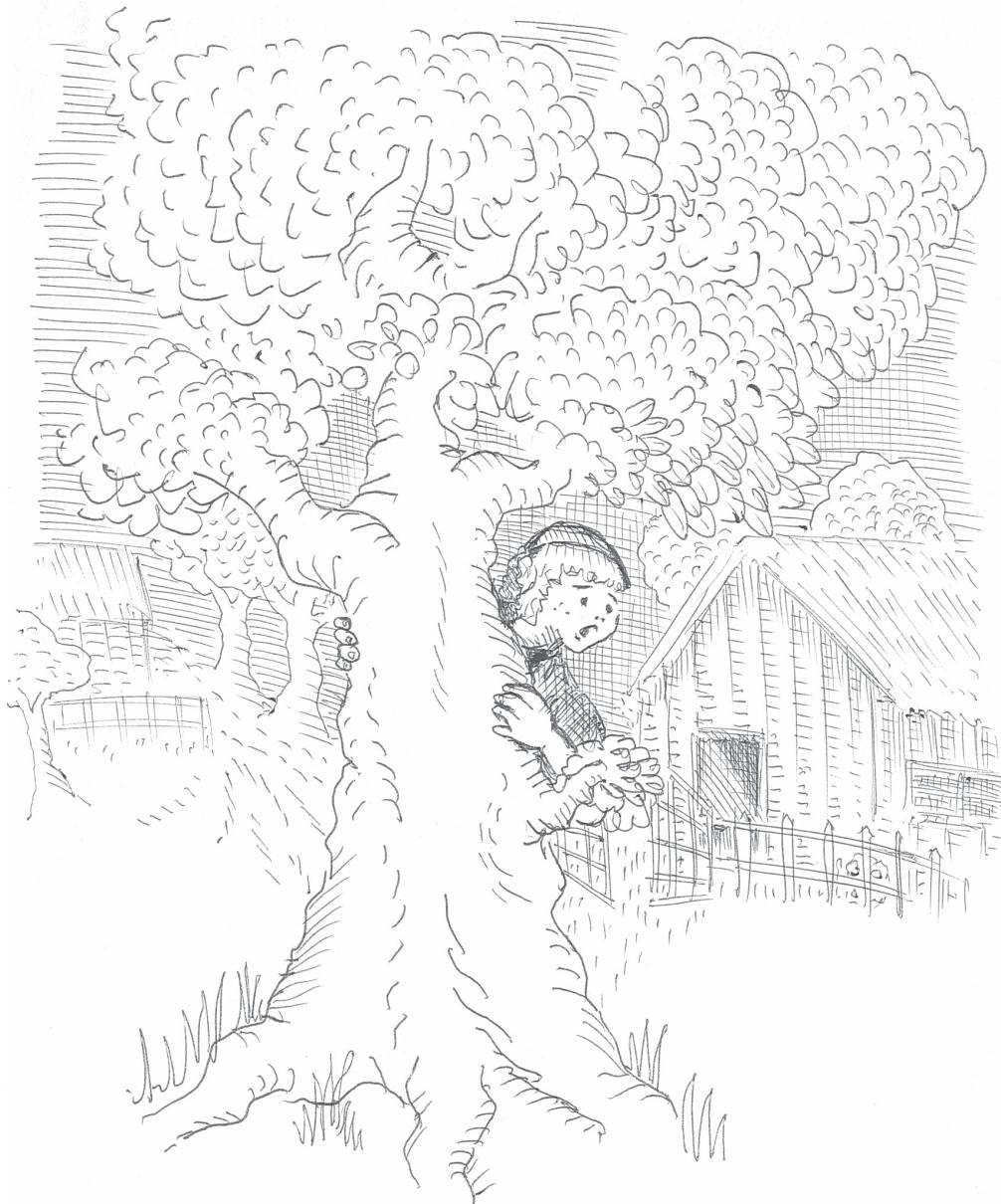
"יחיד – שִׁיחִיה יְחִיד", רtan שואב המים, וחצה את החצר בצעד קבוע. הוא דורך על שברי הגירוטאות וחלף על פני חבית המים הענקית שבחצר. הוא פתח את השער החורק, ורמותו הגלומות גהרה על פניו הילדים שגננו אחד אל החצר האירה.

ואו נשמעה הנקישה.

נקישה עמוֹמה, פהה.

היא נשמעה מאחור, מכיוון החצר.

שלולית נספת

שואב המים פנה לאטו לאחוריו. הילדים הפנו אחוריו את מבטם. מן החבית הענקית נגרו המים בזרזיפים נוצצים. נספגו בקרקע ונקוו למרגלות החבית בשלולית פהה. מנדלה עמד, כפוף, ועיניו בוהות באגם המים והבץ שהלך והתרחיב מרגע לרגע. הוא עמד כמשתק, והילדים עמדו סביבו, שותקים ונובכים.

ליבללה החעהת ראשונה. הוא הסתובב והפנה את מבטו סביב, כשהיא מתחפש אחר זורק האבן. נדמה היה לו, שסמלול – בין ביתו של رب וולף הבורסקאי לבין ביתה של רחל האלמנה, אחורי עז הבוקיצה, מציצים פנים מפרות, פניו המרבקות והחיכיות של יענקלה השובב!

כל הילדים הפנו את מבטיהם בעקבות ליבללה, ויענקלה ראה שמחבאוו החגלה. הוא יצא ממחסה גזע העץ, אבל במקום לברה ולחמלט על נפשו – הוא התקדם לעבר חבורת הילדים! ליבללה נחרד: יענקלה צועד לקרואת פרענות אימה! ליבללה ראה את פניו המתקשות של שואב המים, ושמע את טפוח הפנים הנגרים אל השלולית המתנחבת. הוא אף זכר את מתחה הבלker, וראה לנגד עיניו את יענקלה הלוייג ומציק, את הדלים המתנדנדים ואת שואב המים הקורס ארצה... ועכשו, ידיו האבן בחנית ונפוץ – ויענקלה פסע לאן, עבר שואב המים הוזעם. אך זה היא חצפה!

אך לא – יענקלה נעצר במרחב בטיח, וקרא בקול מהסס: "מנדלה... אני יכול להגיד לך מושהו?!"

ליבללה הביט בשואב המים. אף שריר לא צע בפניו. באotta ארשת אטומה וקדרת פסע קדימה וعبر על פניו הילדים, יצא מן החצר ופסע לעבר יענקלה בצעד כבד, כשהוא מותיר אחוריו עקבות בץ בשביל החול.

הילדים עקבי אחר הפגיעה המזורה בחדרה. מנדלה-תם גהר

על הילד השוכב, שאמר לו משפט קצר. הילדים צפו לראות את ידו מונפת ולשמע את קול הסטירה. לתהמתם, נשלה ידו של מנכלה וחפנה את סנטרו של ענקלה. הוא אמר לו דבר מה, ועיניו של ענקלה השלgo. שואב המים סב לאחורי וחוור לחצרו, וענקלה שרע את דרכו במעלה הרחוב בצעד אטי.

הילדים נשמו לרוחה.

"...ואני הייתי בטוח, שיפן לו אבלו מכות!"

"אני הייתי מרביין לו כל כה..."

"...והוא, לא כלום! אף זהו תם..."

מנכלה הגיע אל החבורה הפטגודה. פניו לא היה רמז להתרגשות. אבלו – אבלו לא כלום. הוא השפיל את מבטו לרגלי הילדים שהשללית כבר הגיעה אליהם, ושב ונשא את מבטו אל עיניהם: "奴, רואים אתכם", אמר בהשלמה, "זמה... ילדים, רק מזיקים; רק מתגרים! יזלו המים, ואגש לתקן... ואתם, עומדים אתכם בפץ. לכוף הביטה..."

זהו. הבקור נכשל. הילדים חלמו לצאת מן החצר לאטם. רק ליבלה התקרב אל שואב המים ונשא את מבטו לעבר פניו החותומות: "אני מבקש סליחה, רב מנכלה..." אמר בקול רוטט.

"אתה מבקש... מה?"

"אני מבקש סליחה!"

מנכלה שלח את ידו ולפת את זרעו של הילד: "אתה – אתה עשית זאת?"

"לא, רב מנכלה", קולו של ליבלה רטט, שפתיו רעדו, אבל עז רוחו לא נטה אותו: "אני לא עשית זאת. גם לא חבריו. חרי

אתה יודע מי עשה זאת, הרי ראיינו אותו! אבל אתה מאמין את כל הילדים בהתקשרות, אז אני מתחנאל בשם כל הילדים. לשם כל ילדי העירה..."

מנגדלה הזדקף, אבל ראשו נשאר שחונית כשחנית. הוא בוחן את פניו של ליבלה ושאל בעניין: "אתה רأית את הילד שזרק את האבן, רأית אותו לזרק אותו?"

"לא", ענה ליבלה, "אבל הוא הרי בא והזדה במעשה. הוא בקש סליחה, הלא כן?"

"נו", רtan שואב המים. "לראות לא רأית, סליחה לא בקש" ...

רגע ארוך נדם, ולאחר מכן רtan בקול עבה: "נו, מה שחניתה. רצונכם – הכנסו. אבל תזהרו שלא פחליקו בבץ – להחליק פעמים ביום, זה קצת יותר מדי" ...

"גם פעם אחת", ענה ליבלה, ונכנס פנימה, ראשון.

פרק שְׁבִיעֵי

התקם

לַיְבָלָה גִּשְׁשָׁ אֶת דָּרְפֹּו בָּאֲרִיף הַחַשּׂוֹךְ, עַד שְׁעִינֵיו הַסְּתָגָלוּ לְאֶפְלוֹלִית. מַחְול הַקְּרָקָעִית בָּצְבָצָו אַרְבָּעָה גְּדָמִי עַצִּים וּעַלְיָהֶם לוֹחַ עֲנָק, עֲשֹׂוי לוֹחַ עַז בָּהָה. בְּפָנַת הַשְּׁלָחָן הַלְּבִינוֹ שִׁירִי סֻעָּוָה, וּבְמַרְכָּבוֹ הַבָּהִיק גַּרְזָן מַלְטָשׁ וּנְצָנָן מַשּׂוֹר יִד מְשַׁנָּן, מַנְמָר חַלוֹדָה. שְׁנִי סְפָסְלִים רְחָבִים נַצְבָּו מְשִׁנִּי צְדִי הַשְּׁלָחָן, וּעַלְיָהֶם נַעֲרָמוּ פְּלִים שׁוֹנִים וּמְשִׁנִים: סְפָלִי פָח וּמַלְקָחִים, חַשּׂוֹקִי בָּרֶזֶל וּמַסְמָרִי עֲנָק. "שְׁבוּי", נִהְתָּמָם הָעֲנָק, "אָךְ שִׁמוֹ לְבַשְׁהַמְּסִמְרִים לֹא יִפְלֹדוּ לְחֹולָן". הוּא עַצְמוֹ הַתְּפָפָף, הַנִּיחָ קְוִמָּקָום עֲנָק עַל הָאָרֶץ וַיֵּשֶׁב בְּקָצָה הַסְּפָלָל. לַיְבָלָה גִּשְׁשָׁ עַל פָנֵי חַלְקַת הַסְּפָלָל שְׁלִידָו. לֹא הָיָה לוֹ כָל חַשָּׁק לְקַרְעָ אֶת מַכְנִיסָיו בּוּמְסָמָר חד. חַבְרִיו פָנוּ אֶפְרַת הַמְּסִמְרָה, מַנְדָלָה-תָם הַבֵּיט בָּהֶם בְּדוֹמָה, רַאשָׁו שְׁעוֹן עַל כְּפֹתִי יִדָּיו וּמַרְכָּבוֹ נְשָׁעָנִים לְשָׁלָחָן. הַמְּסִפְלָלוּ בּוּ – מִפְשָׁת הַתְּגִלְמָתוֹ שֶׁל הַגָּלָם. תָם, פְּשָׁטוּ בְּמִשְׁמָעוֹ...

לַיְבָלָה הַפֵּר אֶת הַשְׁתִּיקָה: "חַשְׁבָּתִי, רַב מַנְדָלה, כְּלוּמָר, אֶם תַּרְשַׁה... אָוְלִי נִפְרָס אֶת הַעֲוָגָה..."

"הַעֲוָגָה שְׁלָךְ הִיא", עֲנָה מַנְדָלה בְּאֶדְיוֹשָׁות. "אֶם בְּרִצּוֹנָךְ לִפְרָס – פְּרָס!"

לַיְבָלָה הַסִּיר אֶת הַכְּפֹתִי הַצּוֹר וּבָצָע מִן הַעֲוָגָה. סְכִין לֹא

היתה לו, והוא פָּרָס אֶתְּמָה בַּיָּדוֹ. איש לא הושיט יד לטל. הוא ברך ונגס נגיסה. העוגה נדרמה לו תפלה. השתיקה הכבידה על כלם. בכליות הכל', חשב ליבלה, לא היה הבkor רעיזון מצלח'...

פסח היפר את הדממה: "חייבת המים tuo שנטברה" –

LIBLAה נרעד: לא היה זה מעשה נבון לדבר על החבית עתה, מאשר המים עוד נגרים בחוץ... הוא זכר, שבעם האבל הראשון לא באים לנחים... אבל השיחה הילכה וההתפתחה בלי שתהיה לו עלייה שליטה. הרשל ראה צורך לתקן את דברי פסח: "לא נשברה, רק נסדקה"...

"נסדקה", הספרים פסח, "למה היא שטחה?"

"שאלה שצוזו", גחק משה אפרים, "היא שטחה לאגירת מים!"

"טוב", נעלב פסח, "זאת רואים מהשலולית שנתקוותה".

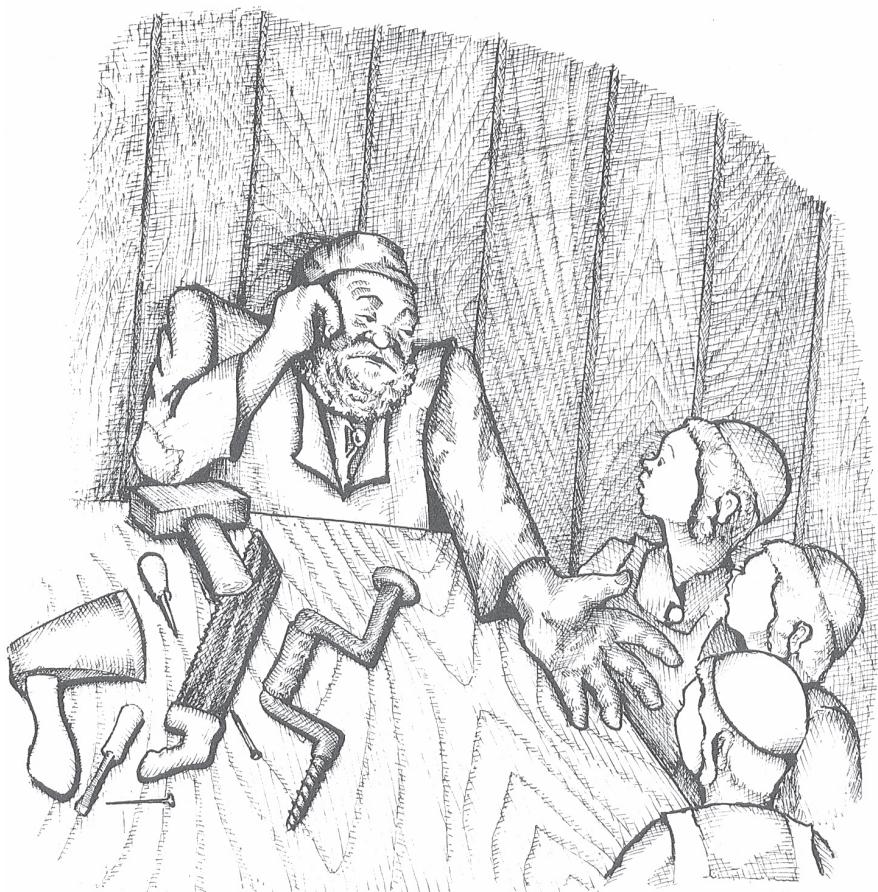
LIBLAה היה נבוך מן השיחה המוזרה: 'אלו אני חייב במקום מנדלה, חייב קם ומגרש אותו מהבית! הוא נזף בפתחם שאמו צטטה באזניו פעם: 'בביתו של תלוי, לא מבקשים חבל לקשייה...' ופה, משוחחים רק על החבית השבורה... אבל פסח לא הרפה! רעיזון דבק בו, והוא לא הרפה ממנה: "אבל לשם מה צריכים כל כך הרבה מים – אפלו אצלו אין חיית כה גדולה!"

"אצלו", קלומר בביטו של פסח. היה שם עשרה אחים ואחיות, ודודה ישישה.

ואו החלטת בעל הבית לענות, לחזרתו של LIBLAה. קולו נשמע, בוקע מבין כפות ידיו: "כמובן, הרי אתה איננו שואב מים!"

"הוא סוחר טובאה", איש פסח. "או מה הקשור?!"

"או זהו!" פסק מנדלה, ושב לשתק.

”אני לא מבין“, מלמל פסח.

מנגדה-שם הנית את כפות ידיו על השלחן, ובחן בדממה את אצבעותיהן הענקיות. לאט החלו המלדים יוצאים מפיו, בהסוס ובאטיות: ”מלאכה קשה היא זו“, פתח ואמר בשפל קול, כשהם עצמו. ”מלאכה קשה עד מאד. בקיז' ובחורף, בשרב ובקר, אתה יורך אל הנהר. ואם קפוא הוא, תבקענו בגרון. והםים קרים קרים קרח, ואצבעותיך קופאות...“ וاثה ממלא את הדליים, וועליה אל העירה. ואם הגשם מציף בפייה, ואם השlag מתעורר בלב סביבך, אין דבר. רק שהכפ/or לא יכסה את השביל. כי אז הדרך חלקה ומסכנתה מאד. אתה עלול להחליק, והםים ישפכו. ופעמים תשבר רגלי, ואז לא תוכל לעבד. ומיי יביא מים לביתה של שפרינצה מוכרת הבדים. יש שם ילד חולה, וזוקקים שם למים חמימים. ופה כוועת אשה ללדת, ושם מבעלים לסעודת חתנה. ובכלל, מי אינו זוקק למים. מים לשתייה ולבשoil, לריחאה ולכובוס. עיריה שלמה תלוייה בה, באסל שלך ובשני דלייו. והאסל כבד, פה כבד הוא, והגב כה כואב. וכבדים הדליים, והם כבדים שבעתים בשם מלאים. וاثה ממחר, אנשים מחייבים לפלים. רוצים לבשל, לשותות, לשירותبشر. וاثה ממחר, והם נזויים מן הדלי. שוב אינו מלא על גדורתו, כבר לא תוכל לבקש עבورو שמי פרוטות... וاثה מערחה את הדליים, ווץ שוב אל הנהר, לדלות ולהערות, לדלות ולהערות...“

היא הניד בראשו, דמה כל פה לדב. אבל אף אחד לאacha. קולו נשמע, כה קודר: ”וְהַגֵּב כֹּאָב, וְהַרְגִּלִים בְּצֻקּוֹת“. וاثה מתנהל בכבדות, והאנשים כועסים. ובצדק כועסים הם: היכן קיית, מנגדה, מדוע אחרת. עצל אתה, מנגדה, אטוי ולא יצלה. רק שואב מים תוכל להיות... וهم מלאים בטrownיות: הדליים אינם מלאים, והם אינם צלולים. ואני, מאומה. וכי מה אמר? אמר שאין בי כה, שמהרתי בכל שיכלתי. אמר, שההלך קדם

אצל היולדת, והבאתי מים לחולה? לא, איini אומר מואומה. מערכה אני את הדרליים בדקמה, וחוشب: ואולי צודקים הם, אולי אָרִיךְ הַיּוֹת לְהַכִּין מִם מַאֲמֵשׁ, ולא לְרוֹצֵחַ עַבְורֶךָ כֹּל שְׁנִי דְּלִימִים? הַלְּכָתִי וְקַנְתִּי לִי חַבִּית גְּדוֹלָה, ומלאתי אותה כל אחר הצעיריים וכל הערב. ובבקיר שאבתי ממנה והבאתי. ומה, האנשים מראים? מנידלה, אומרים הם, הפנים אינם טריים, הפנים אינם צוללים. ואם איןך יורץ אל הנהר, עליך להזיל את המחר. ואני, אני שותק. מי שרוצה, אביא לו מן הנהר. מי שפמיה, קיבל מן החביתה. והם? הם קוראים לי מנידלה-תם. כסבוריים הם שאינני יודע. תם אני, כי איינני מגיב. תם, כי איינני מתרגם. כי הם צועקים ורוטנים, ואני משתחדל לשפר. ומה, כלום אכפת לי, יחשבו שהם פקחים, יחשבו שהם צודקים. יהיו מאושרים בחלוקתם. ומפני, מפני מואום לא יגרא...".

מנידלה-תם השתק, והשח את ראשו לעבר פפות ידיו הפרושות על השלחן. הילדים הבינו בו בפיות פעוריהם. לא היה זה שואב הפנים אותו הכירו. שואב הפנים הנכנס לבית בעצעד מגשם, פועס אל המטבח ומריק את דלויו, סב על עקבותיו ויוצא בדומיה. לפתח, הם גלו בו אדם. אדם בעל רגשות ומכאוביים, אדם הרואה בעבורתו עוד, ונאנק בקשישים תמיידים. סופג עלבונות, ונפגע — ומליג. מליג מתוך שאר רוח, מתוק סלחנות מהולה בחמלה...

"...אני שותק", הניד שואב הפנים בראשו, כאלו דבר אל עצמו, "זמה אכפת לי לשתק? אבל הילדים, זה עניין אחר. הילדים, זה דבר שוניה...".

הילדים נרככו. הקשייבו, ופחדו מפני מה שיאמר...

"ילד רואה שואב מים הולך ברחוב, כפוף. האסל מעיך על כתפיו, והדרליים הכבדים מאטים את צעדיו. והילד — הוא חפשי, מהיר, זריז. הוא — יכול לרווץ, להסתובב, להשתובב. ואלו שואב

הימים – צוֹאָרֶוּ נְתִין בַּסֶּד, וּפְסִיעָותֵינוּ מְדוֹדֹת, לְבִל יִשְׁפְּכוּ הַמִּים
הַיּוֹקָרִים. הוּא אַינּוּ יִכּוֹל לְהַסְּטוּבָב, אֲף לֹא לְהַטּוֹת אֵת רָאשׁוֹ.
וְהַלְּדָד, חֹמֵד לוּ לְצֹוֹן, עֹזֶה מְעֻשָּׂה קְוִינָס. הוּא פְּקָעָה. הוּא שׂוּבָב.
וְאַלּוּ שׂוֹאָב הַמִּים, הוּא רַק מְנַדְּלה פָּם..."

מְנַדְּלה-פָּם בְּחַנּוֹ אֶת כְּפֹות יְדֵיו בְּמִבְּטָח מִהְרָהָר. הַפְּתָח בָּאֲרִיף
הַרְקִיעַ שְׁחָקִים.

"לֹא אֲכַפֵּת לִי", מְלַמֵּל בְּעֵצֶב, "אֲבָל אַנְיָ מְרַחֵם עַל הַילְדִים
הַלְּלוּ... וְאֵם פָּם אַנְיָ, כָּלּוּם גְּרוּעָ אַנְיָ מְעַגֵּל צָעִיר, מְפֹרָה פּוֹתָה?
וְהַרְיִי גַם אַנְיָ לְמִדְתִּי פָעֵם בְּחֶדֶר. וּלְמִדְתִּי בּוֹ, שְׁצַעַר בָּעֵלי חַיִם
– אַסּוּר מִן הַתּוֹרָה..."

מָה קָיָה בְּאַפְּרִינְזִוּ, שְׁרָטָק כֹּז אֶת מִבְּטוֹ. כָּלֹא אַלְיָהָן דָּבָר.
"לְמִדְתִּי, שֶׁאֵם רֹאִים חָמָר רַוְּצָן תְּחַת מְשָׁאוֹ, יִשׁ לְמַהְרָ וְלְעֹזָר
לוּ. וְאֵם מְנַדְּלה-פָּם כָּרוּעָ תְּחַת נְטָל הַאֲסָל וְשָׁנִי הַדְּלִילִים – שׂוֹפְכִים
אֶת הַמִּים, וְגָרְמִים לוּ לְקָרֵס פְּחַתְּפִי?!"

וּמִידִים אֲבָן בְּחַבִּית הַמִּים, וּמְגִירִים אֹתָם אַרְצָה – אֶת הַמִּים
הַיּוֹקָרִים, שְׁשָׁאָבְתִּי בְּזֹעַת אֲפִי. שְׁהַעֲלִיתִי מִן הַנֶּהָר, שְׁנִי דְּלִילִים,
וְעַד שְׁנִים..."

וְאֵם פָּם אַנְיָ, כִּי אָז מָה?!"

סּוֹף סּוֹף הַתִּיק מִבְּטוֹ מְאַצְּבָעָתוֹ, וְסַקַּר אֶת שׁוֹמְעִוָּה.
וְחַמְשָׁה זָgoּת עִינִים עַפְעָפוּ לְעַמְתָּהוּ, כַּשְׁהַן מְנִסּוֹת לְעַצְר בְּعֵד
הַמְּעוֹת חַמּוֹת וִסְוּרוֹת...

פרק שמיני

מי שבר את החבית?

ח “מֵשֶׁה יָלִדִים עֲשָׂו אֶת דְּרֶפֶם לַתְּפִלָּת הַמְּנַחָה. אָף פָּעָם לֹא יָדַעֲתִי”, מִלְמָל הַרְשָׁל, “מַעוֹלָם לֹא הִפְרַתִּי כֵּךְ אֶת מַנְדָּלה-תְּמָם !”

הם העיפו מבט לאחור. מנדלה השתו甫 בחרץ, בלב השלולית הכהה, ועסק בתקון החבית הפגועה. בהתאם טלאי פח וטיזום צפתה.

“הבה, ילדים, לא נקרא לו כך”, הצעיר ליבלה. “מהיום זה לא נקרא לו זיב מנדל’, מסכניםים ? !”

“ארם מפלא הוא ! איך שהוא סובל בדומיה ...”

“...והילדים כל כך מציקים לו !”

“זה חבית שנשברה לו, איך אסון !”

“...נוֹרָא הַדָּבָר ! רָאֵיתם אֵיזוֹ חַבִּית גְּדוֹלָה ? ! הִיא עַמְל לְכֹתֶחֶת יוֹם וָלִילָה כִּדי לְמַלְאָתָה !”

“אייזו שלולית נקוטה !”

“וְלֹשֶׁבֶר אָוֹתָה סְתִמְכָה, לִיהְיוֹת בָּה אָבָן ! צָרִיךְ לְהַחֲרִים אֶת הַיְלֵד שֶׁעָשָׂה זוֹת ! צָרִיךְ לְהַזְקִיעַ וְלִנְדוֹת אָוֹתוֹ !”

"יש להחרים את יענקלה!"

לייבלה הספיקים לכך בכלל לפבו: הם אינם מושעים כלל, בפהם צורקים! לניגוד עיניו צחה רמותו של יענקלה כשהיא דוחה את הדלילים בכלל פחו, וגורם לשואב הרים לקרים תחפינו. והוא זכר את אזהרתו של אביו לגziel: "ענקלה הוא ילד משחת, אל לך להתחבר אליו!" – ונדיי, רק טוביה יצא מנתוק הקשרים עם ילד שכזה!

"– הוא שיד משחת", אמר פסח.

"– בטן חסר לב", ענה הרשל.

"– ריקא גטול מצפון", הספיקים נפתלי.

"– יש לממדוז לקח!" קבע משה אפרים.

"הבלים", אמר לייבלה. "אף אחד מכם לא יעשה זאת", והילדים השתקו מבוכחה. הם ידעו שליבלה צודק. יענקלה היה מאוחם ילדים שפגיעתם רעה. אויל לו למי שפגע בו, ואבוי למי שיענקלה אסר עליו מלוחמה. הוא לא ברור באמצאים! איש לא העז לומר לו מלאה...

"או מה, האם נבליג? האם נ עבר בשתייה על החבית
המנצחת?!"

"לא", ענה לייבלה. "להבליג – זאת לא! נוכל להחרים אותו,
לא לדבר עמו, לא לשוף אותו במשחקים..."

לייבלה לא ידע, שהוא יהיה הראשון מביניהם, שישוחח עם
ענקלה שיחת נוקבת ומרגשת...

הם הגיעו לבית הכנסת שעשה קלה לפני תחילת הפסלה.

בית הכנסת מה אדם. אנשים עינו בספרים או שוחחו ביניהם

בקול שקט. רק בפניה אחת הינה ורגש. חמוני זאטוטים התגוזרו סיבוב פאת השלחן. ליבלה ידע שגziel אחיו יושב שם במרקז, ליד המשנה הפתוחה, במצות אביו...

גziel הבחן בו מבעד לטבעת הילדים וקרא בעיליות: "היה, ליבלה, אתה רואה שצדקי – מנדלה קיבל את פניכם בשלולית מים!"

הוא יודע הפל, חשב ליבלה, אין דבר נעלם ממנה!
— והוא חפס את יענקללה, זה? אבל לא עשה לו כלום, נכוון? גם שפוצה... ובמה הוא כבד אתכם? בכוס מים? זה זה
זה..."

פרץ של צחוק נשמע מפי הזאטוטים. אין כל ספק, גziel היה
כמלך בגודו!

elibla התקרב אליו ו אמר באים: "אתה, חדל מלzech על רב
מנדלה – "

"או הו! רב מנדלה, חי חי", גחך גziel על בניו הכבוד לשואב
המים הרים.

"ומפסיק להתחבר עם יענקללה! אחרת, אספר לאבא!"
“אני? אני מתחבר עם יענקללה? אני אפלו לא מתקרב אליו!
אליו ידע מה שהוא עשה –

הוא פרק את הגלגלים מעגלתו של ברקה!
"לא יתכן!" נדחם ליבלה. להתחילה עם ברקה העגולון – זאת
לא יעז אפלו יענקללה השוכב.

"אם אני מספר לך, אתה רשאי להאמין", נעלב גziel.

"הוא הטענה אל העגלה והסיר את הימנות. אף אחד לא הבחן בו, אבל **בשלהעגלה** התחילה לנוע – טראח! כל ארבעת הגלגולים נשרו! זה היה מחרה..."

וחבירת הוצאותיהם פרצה בזחוק כה רם, **שכל** האנשים נשוו את ראשם מספריהם והבטו בהם בפלייה.

המשמש הזקן וקצר הרואי קרע שבקפסת האדרקה בחזקה ופנעה לעברים ברגזה. הילדים נפוצו לכל רוח, וგziel השקייע את ראשו בספר הפתוח והחל להתנווע בשקיידה. ליבלה הבית בו בחיווק, וצפה לראות את הענש הצדיק.

המשמש שרך את רגליו והגיע אליו. קרוב את משקפיו אל פניו של ליבלה והניד בראשו בחרמלה: "LIBELLA? אט, לא נאה! בחור מבגר יצחק צוחק כה פרוע במקום קדוש... הרי אתה צוחק כמו גדור ילדים! אח, ליבלה ליבלה, בוש והכלם! ראה, אחיך לומד בשקיידה שכזו, ואתה – נו, מה יש לדבר..." הניף ידו ביאוש, ופנעה ממש בגרירת רגליים.

elibla היה נרעם. הוא הביט בגבו המתרחק של המשמש הזקן בתמהון ורזה לרווח אחריו. לענות, להצדק, לומר שזה לא הוא, לא הוא זה **שצחק** –

ואז נזפר בשואב הרים השתקן, השומע כל היום טענות ומענות ואינו מגיב, והחליט לנגן כמוותו פעם אחת, רק פעם אחת. הוא השפיל את מפטו בהכנעה, וראה את גziel מתנויד על גבי המשנה ומצחיו ח:right>רוש הקטנים חפונו בcpf ידו הקטנה.

ואז נפשקו אצבעותיו של גziel, והוא שגר לעבר אחיו קרייצה ארפה – ארפה...

שליח הצבור נגש לסתפת המנחה. וכלל לא ידע, **שבכך** האיל את גziel מסטיית לחי מצלחת...

פרק תשיעי

בין מנהה למעריב

ב הפסיקת שבין מנהה לערכית, נגע ליבלה אל רבי מוניש. תלמיד ישב במקומו הקבוע כשראשו רכון על הגمراה הגדולה והיא מפוזם לעצמו נגון עצוב ושותה לב. כשהבחין בליבלה נצנץ עיניו משמחה: "כיצד בלית את שעות אחר האחרים, ליבלה? אתה יודע – בשלחן ערוך נאמר, שראש חדש שלומדים בו בהתקפה, הרינו טובה לכל החודש כלו..."

elibla נבז. הוא זכר שאך לפניו פפה שעות, בברקו של יום זה, עמד ברוחוב וחפש מצוות. והוא זכר שרבי מוניש צטט לפניו את דברי המשנהiao אמרת כי "תלמוד תורה כנגד כלם": אדם אוכל בזכותו בעולם זהה, ותקרון קימת לו לעולם הבא. ואם כן, צרייך היה לשקד בזמןו הפניו על התורה ללא הרף...

"כן, ליבלה", הוסיף רבי מוניש, "אני יודע, חפשות מצוות..."

שתק לרגע, ואמר: "יודע אתה, ישנן מצוות שנמשכות يوم שלם. ביום יום הכהנים, למשל. ישנן באלו, שנמשכות חדשים – כמו ספירת העומר. אבל בלמוד תורה, כל מלאה היא מצונה בפני עצמה. בדקה אחת של למוד, תוכל לרفس לך יותר ממאהים מצוות! וכל אחת מיהן – שקולה כנגד כל המצוות כלו... ובכן, פפה מצוות רכשת לך בשעות אחר האחרים הלו?"

לייבלה השפיל את מבטו: "לא, רבי, לא לך. אנחנו... הילכנו לבקר את رب מנדרלה..."

"רב מנדרלה..." הקדר רבי מוניש את מצחו. הוא עלה בזקרוןנו את כל בני העירה. לא היה בה כל רב מנדרלה שהוא.

"כון, שואב המים!"

"הה!"

רבי מוניש תהה מה מסתתר מאחוריו הפני החידש, ותמה עוד יותר על טיבו של הבקר. הוא שאל בחשש: "הם... ולא התגעריהם בו, חלילה..."

"חלילה וחס!" מחה לייבלה. "להפך, ראיינו כיצד מתעללים בו, ויחלטנו לובוא ולעוזד את רוחו. אבא אמר שזו תחיה מצוה גדרלה..."

"מצוה גדרלה, ללא ספק", הספיקים רבי מוניש. "ומצוות שגעשות בראש חדש, גם היא סגלה לחידש של מצאות..."

"אבל אני, איini יודע", תהה לייבלה, נבוק. "נראה היה כי שואב המים איינו זוקק לעוד שلنגו. הוא נראה כה... מחשל, כל כך... איתן, הלא כן?"

רבי מוניש שתק. הוא ידע הרבה, אבל אסור היה לו לספר. הוא ידע על משפחות המקובלות מים בהקפה, כדי לשלם "לכשרחיב", ועל אנשים חולים וגلمודים שמקבלים מים חנים. והוא ידע על משפחות נארכות, שפצאו לפטע פרוטות נחשות נשכחות ליד מכל המים שבמטבח, ויכלו לקנות צרכי שבת... והוא גם ידע על צוריות עצי הסקה שהנתנו באישון לילה בפתח בקשות עניות. הוא ידע דברים רבים, ולא יכול היה לספרם...

"...ולחשב, שהילדים מתעללים באכזריות באדם יקרינפש זה,

הרי זה נורא, רב! הנה, יענקלת בון האכסנאי: בברך קפוץ ורകד וגחך אל מול פניו של מגן... רב מנקלת, והדרף את דליי הרים, והם נשפכו, ורב מנקלת נפל. ועכשו ידה אבן בחתית הרים ושבה איתה, וכל הרים נשפכו. והיו בה מים כה רבים, שלולית כה גודלה נקוטה! ומחר יאחר רב מנקלת להביה מים לתושבים, משטים שייצטרך לרדת לנهر לשאוב דלי אחר דלי – הרי זה מעשה חסר לב, חסר מצפון! אנחנו החלטנו להחרים את יענקלת, לא לשחק אותו, ולא לדבר אותו. אבל אולי אין זה ענש מספק, אולי צריך למצאו ענש אחר, כדי יותר..."

רבי מוניש עצם את עיניו וקמט את מצחו. אצבעותיו סרכו את זקנו, בדרפו בשעת מחשבה מעמיקה: "...אם אמנם עשה זאת, אם אבן בון עשה, כי אז... כי אז דין נחרץ!"

ליבלת נחרד. דין נחרץ, אין זה דבר של מה בכה...

"ולא זו בלבד", המשיך רבי מוניש בדבריו, "אלא שבצוע פסק הדין מטל עליך. וזהו פסק דין מן התורה, מצוה מתריג' המצוות!"

ליבלת הבית ברבי מוניש באימה. הוא, ילד עיר, יהיה אחראי להוציאתו של גור דין אל הפעל, גור דין נורא בעזון התעללות ואכזריות!

ורבי מוניש המשיך לומר לאטו, כשהוא מרגיש כל מלאה: "שמע היטוב, זה דין מפרש: עליך לפנות אל הנער, אל יעקב, בשיחת אישית. שיחת ארבע עינים. ולשכנעו, כי ייטיב את דרכיו ולא יוסיף עוד לכך בדרפו הגלזה!"

ליבלת לא האמין למשמע אוננו: "זזה... זה פסק הדין מן התורה? זהה מצוה?"

"נדאי! זהה מצוה התורה!"

הרביעון נראה לילבָלה בנדון לכשלון מראש.

"וזם לא אצלייך, רבבי?" שאל בחשש.

המלמד הניד בראשו בחרמה לשמע הسؤال: "אם לא מצלייך, הרי זה באשמהך שלך. מושום שדברים היוצאים מן הלב – נכensis אל הלב. כך הווינו חונל!"

לייבָלה נכנע: "טוב, רבבי. אגש אל ענקלה לאחר התפללה ואשוחח אותו. אבל אין כל סמי שאצלייך. דברי יצאו מן הלב, אבל לא יהיה להם لأن להפנס. ענקלה הוא חסר לב..."

"אט, אל תאמר בזאת..."

"כן, רבבי!" התלהב לייבָלה, "הוא אפלו לא יודה באשmeno!"

רבי מוניש הביט בו בספקנות: "ו אתה, האם אתה בטוח באשmeno?"

"כמובן, רבבי! ראייתי כיצד הוא מציק לשואב המים בפרק, וכייז הוא הזרף את הדלים!"

"והוא היה בטוח שיישפכו? והוא העלה בראתו ש...רב מנדלה יפל?"

"אה... אנילא יודע, אולי חשב רק להציק. גם זה דיין..."

"ונדי! להציק – עברה היא מן התורה. עברה – ממש כמו... אכילת דבר אחר, רחמנא לאין, טפו... יודע אתה, לייבָלה", עיניו של רבי מוניש הבזיקו, "ראייתי את אחיך, איך קוראים לו, גציל! ובכן, האסור להציק לייהודי לא מתייחס לשואב מים בדוקא..."

"כן", הסכים לייבָלה בהתלהבות, "גציל מציק לכולם!"

"לא", חיק רבי מוניש, "רציתי להעיר לך, שהאסור להציק- ליהודי, כויל גם אסור להציק לאחים הקטנים..."

ליבללה התקומם: "אני, רב? ! חלילה !"

"לא התקשתי, ליבללה. רציתי רק להעיר. נושא לעניינה. האבן
הו שנזקקה אל החבית, ראית שיענקלה זדק אותה?"

"זדאי, רב? הוא הודה בכך בעצמו !"

"רגע, לאט לאט. ראית אותו לידות את האבן ?"

"לא, לא ראיתו כשהוא ידה אותה, אבל ראיתו כשבא לבקש
סליחה !"

עיניו של רבי מוניש היראו: "ראית כשבא לבקש סליחה –
אם כן, אין הוא חסר לב כלל ! ואפה שמעט מפיו את בקש
הסליחה ?"

"לא, רב, ראיתו מרחוק, משוחח עם רב מנדלה. אני היתי
מחטייף לו שתי סטירות, אבל רב מנדלה רק חפן את סנטרו
בידו, ויענקלה חלק חפוי ראש..."

"נשמה יהודית !" התפעל רבי מוניש. "מבקש סליחה, והולך
חפוי ראש, אח – אשרים ישראל ! אך אמר נא לי, מניין לך
שבא לבקש סליחה, ומניין לך שהוא זה שידעה את האבן ?"

"באמת, רב ! הוא מציק כל העת, הוא מידה אבניים בכל
חтол ברחוב, הוא התחבא ממול, מאחורי העץ, וכשಗלינו אותו
בא ובקש לשוחח עם שואב הפמים. בלום אין זה מספיק ?"

רבי מוניש עצם שוב את עיניו ואצבעותיו מוללו את זקנו.
הוא זמין לעצמו בגון של גمرا: "...בלום אין זה מספיק ?!
...בלום אין זה מספיק ?! ...יודע אתה, ליבללה – אספר לך ספרו..."

"ספור!"

"כֵן, וְהוּא קֻשׁוֹר גַם בַ'מִבְצָע אַלּוֹל' שָׁלַנוּ, זָכַר אָתוֹ? בַהֲבַטְחָה
הַנְּחַרְצָת שֶׁלּא לְשָׁקָר. לֹא לְשָׁקָר בְּשָׂום מְקֻנה –
מַעֲשָׂה שָׁאָרָע בִּימֵי הָרַב הַקָּדוֹש רַבִּי לוֹוי יִצְחָק מִבְּרִידִיטָשָׁוב,
זָכוֹתָו תָּגַן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל" –
וְלִיבָּלה הָאוֹזִין בְשִׁקְיָה, בְעִינֵינוּ בּוֹרְקוֹת.

פרק עשר שלוש עצות

בָ כפר אחד, באחוותו של הפריזן, חי לו יהודי ירא שמים, מטפל בבניים ובבנות. הוא חכר מן הפריזן את בית המזינה של הכהר, אבל הוצאות הבית רבו ובהכנותות מבית המזינה לא הספיקו לכוסותן. הפריזן נשא בו את דמי החכירה, ובנותיו גדרו והגיעו לפקרן. נמלך האיש, ואמר לאשתו: "شمמי נא, זוגתי! חובותינו רבו והפריז נושא לנו לפרען, ושותה עלינו לאנור גדורינה לבנותינו. יצא אפוא לנידד, לחפש דרכים להרוויח ולחתוך בסף, וזה, יראה בעניינו וימצא לי רוחה. או אז אשוב לךן וצרור בסף בידי, מפנו נוכל להתחרגס בכבוד. נתנק את בניינו לתורה, ונשיה את בנותינו למתלמידי חכמים!"

הסיפורה האשה להצעת בעלה ברכי מסוד בתקונה. יצא האיש בדרך, וחפש את פרנסתו, השפיר עצמו להיות מלמד דרכקי ותנין, ספר סת"ם ושותחט ומוהל, וריש דוכנאה ושםש בית קנסת. חסך פרוטה לפרוטה וצרכף זהוב לזהוב, עד שאברה תשע מאות רבלים. תשע מאות רגלי סף סכום רב הוא, הון עתק, אשר יאפשר לו לפרע את חובו לפריזן, לשקם את פרנסתו, ולהשיה את בנותיו בעשר וכבוד.

הגעה אפוא העת להפסיק את גלויתו ונדרידי, ולשוב אל משפחתו המצחפה לו בכלין עינים!

בזרכו לביתו, עבר האיש דרכו העיר ברדייטשוב, עירו של הצדיק רבי לוי יצחק. חשב האיש בלבו: כיצד זה עבר דרכו עירו של הרבי הקדוש, ולא אסור להתרשם מפיו? נכנס לבית מדרשו של הצדיק, ומצאו עומד בתפלה. עקב אחר תפלותו הרגשת, שנאמרה בהתלהבות וסערת נשפש, בקளות רמים ובנעימה ערבה, וככלות התפלה נגש לקבל את ברכתו.

הAIR לו הצדיק פנים, והזמיןו לביתו לפח שחרית. הتلעה אליו האיש, ולמד פרק בהלכות "ברכות הנניין"; כיצד יש לברך את הבורא, מלך העולם כלו. כיצד יש להודות לו על שקדשנו במצוותיו, ועל שאננו על נטילת ידים; וכייז יש להודות לו, לאלקינו, מלך העולם, על שהוזיא לנו לחם מן הארץ. הודה האיש לבוראו, על שזכה לו ראות, והוא פעם אחת בחיו, כיצד יש לברך ברכה בהלכתה.

ככלות הסעודה, פנה הצדיק אל אורחו ואמר לו:

"אתה, לו שמעני. מצוה רבה של פריוון שבויים נקלעה לידי, וזוקק אני לסכום עתק עבורה. אם תאות, איעץ לך שלוש עצות, שתהיינה לך למוציא בדרכך – אבל תמיירת כל אחת מהן אדרש מפרק מחר מלא: שלוש מאות רבעל בסוף העצה. התסכים?"

שמע האיש את דברי הרבי, וחשב לעצמו: נכון, שלוש מאות רבבים הון רב הם. ארבע שנים קשות ומרות, ארבע שנות גלות נוראות עבורי עלי בנסיון לרבע שוכום זה. אבל אם הצדיק מעריך את שוויה של עצתו בשלש מאות רבעל – פדיי גם כدائ להפסדים לעסקה. הנה זה עתה ראייתי את עבורתו הנשגבת של הצדיק, עין בעין ראייתי כי איש אלקיים קדוש הוא – עצותיו שוות ונדיי כפלים!

שקל לידי הרבי שלוש מאות רבבים, מחירה של עצה אחת,

ונחם את עצמוו: אֲדֹמָה בְּנֶפֶשִׁי כִּי לֹא הַצְלָחָתִי לְחַסֵּךְ אֶלָּא שְׁשָׁמָאוֹת רְבָלִים בָּלְבָד –

מעיטה, יהי זה רכושי: שְׁשָׁמָאוֹת רְבָלִים – וְעַצָּה נְפָלָה!
נִטְלָה הַצְדִיק אֶת הַכֶּסֶף, וְאָמָר: "דַע לְךָ, בְּנִי, כִּי אִם יִהְיוּ לְפָנֶיךָ
שְׁפִי דָּרְכִים, וְלֹא תִדַּע לֹאָן לְפָנֹת – לְךָ בְּדָרְךָ הַיְמָנִית. שְׁהָרִי כִּי
הַוּנוּ חִכְמָינוּ: כָּל פָּנִיות שָׂאָתָה פֻוָה – לֹא יִהְיוּ אֶלָּא לִימָין!"
זֶה יְהִיא הַעֲצָה הָרָאשׁוֹנָה שְׁבָפִי. וְעַתָּה, אִם בְּרַצְוֹנָה לְשָׁמָעַ אֶת
הַעֲצָה הַשְׁנִיה – הַצְטָרָךְ לְשָׁקֵל תּוֹרַתָּה שְׁלַשׁ מָאוֹת רְבָלִים נוֹסְפִים.
הַחֲלָתָה, בִּידָךְ הִיא."

שָׁמָע זֶה אֲיַשׁ וְחַחוּר: הַאִין אָזְנוֹ מִטְעוֹת אָתוֹ? הַאִם
תּוֹרַת הַזְּבָרָת מָאָמָר חֹזֶל מַכְרָר שְׁלָם לְרַבִּי בְּאַרְבָּע שָׁנּוֹת עַמְלָה
מִתְשִׁישׁוֹת, אַרְבָּע שָׁנּוֹת עֲבוֹדַת פָּרָךְ, מַנְתָּק מִמְשִׁפְחָתוֹ וְחַסְרָבִית,
נוֹדֵד בְּדָרְכִים וְחוֹסֵךְ מִפְיוֹ פָרוֹתָה? הַאִם לִשְׁם כֵּד חַסְךָ
שְׁלַשׁ מָאוֹת רְבָלִים, כִּדי לְשָׁמָעַ פָּתְגָם יָדוֹעַ וּמַכְרָר?

וְמַה עֲכַשׂ? הַרְבִי דּוֹרֵשׁ עוֹד שְׁלַשׁ מָאוֹת רְבָלִים תּוֹרַת הַעֲצָה
הַשְׁנִיה – וְמַי יָדַע מָה יִהְיֶה בְּפִיו עַתָּה?

גַּכוֹן, הַרְבִי זְקוּק לְהֹזֵן עַמְקָה כִּדי לְפָדוֹת שְׁבוּיִם מִמְאָסָרִים –
אֲבָל מִשְׁפְּחָתוֹ שְׁלוֹ, הַאִם אִינָה שְׁבִיעִיה בִּידֵי הַפְּרִיז הַגּוֹשָׁה
בָּה? וְלְפָדוֹת אֶת בְּנוֹתָיו הַבּוֹגָרוֹת מִפְאָסָר רַוּקָתָן – כָּלָום אֵין זוֹ
מִצּוֹת פְּרִיזָן שְׁבוּיִם?

נוֹרָאָה הִתְהַתְּהָה הַהַתְּלֵבָתוֹת, אֲבָל אֲמֹנוֹת הַחִכָּמִים הַטְּבוּעָה בָּו
גְּבָרָה עַל פְּקָפוּקִיו, וְהָוָא שָׁקֵל לִידֵי הַצְדִיק שְׁלַשׁ מָאוֹת רְבָלִים
נוֹסְפִים.

מִילָא, אָמָר לִנְפֶשׁוֹ בְּהַשְׁלָמָה, אֲדֹמָה בְּנֶפֶשִׁי שְׁהַצְלָחָתִי לְחַסֵּךְ

שלש מאות רביילים בלבד. יהיו בידי שלוש מאות רביילים – ושתהי עצות...

גנול הרבי את הכספי, מנאו בקפיקה, ואחר כה אמר: "זכר נא, בני, פתגם חכם ועתיק יומין: 'אדם ישיש הנושא עצירה לאשה, ממית על ראשו צרה צוריה'!"

זכר עצה זו, ולא תשכח! ועתה, אם ברצונך לשמע את העצה השלישית, שלם לי בתמורה שלוש מאות רביילים נוספים.

חשבו עיניו של האיש המסען. קדם, שמע לפחות דבר תורה, ואלו עתה – פתגם עממי... האם عمل בפרק שמונה שנים כדי לשמע שני משפטים קצריים? האם חסך שיש מאות רביילים, כדי לאבדם ברגע אחד?

ועכשיו, מה יעשה עכשו?

האם יקיים ויטל ברפת פרדה, יקיים וייאל לפחות את שלוש מאות הרביילים שנותרו לפelta, את שאירית הכספי שבאמתחטו – או שמא יתנים לצדק וישוב לבתו בידים ריקות. וכשיפתח אתurdת וואשתו תקדם את פניו בשמחה, יאמר לה: 'הגה חורפי, זוגתי, ובאמתחתי שלוש עצות. באחת גשלם לפריץ את חובנו, ובשניה נשיא את כל בנותינו, ובשלישית נחיה חיים טובים ומארחים לאך ימים..."

התבונן באיש בצדיק וראה את פניו המאיירות בווי קדש, ראה את עיניו המפיקות חכמה וזכר את הפלותיו ולהט ברכותיו, וידיו נשפלה מאליה והושיטה לצדק את אמתחת המעוות כליה. גנול הצדיק את האמתחת וספר את הרביילים אחד לאחר. שלוש מאות רביילים מנה, והחזיר לאיש את האמתחת הריקה.

"ועתה", אמר, "הקשיב נא לך: אל תאמין לשום שמועה,

שלוש עצות

עד אשר נוכחת במו עיניך באמתוֹתָה. בְּעֵת שׁוֹב לִבְיתֶךָ, וַיְהִי ה'
עֲמָךְ ! ”

כִּמְתוֹךְ חִלּוֹם עַזְבָּה אֲיַשׁ אֶת בֵּית הַצְדִּיק. בְּבָרְכִים רַזְעֲרוֹת הַלָּה,
פִּיסְיוֹ רַיִקִים – וּבִאמְתָחָתוֹ שֶׁלֹּושׁ עַצּוֹת... .

פרק י"א

...ופתח רוזן

נִאָה האיש מבית הרבי, והmphששות מתרוצחות במוחו בערבותו, דmphששות תספור ויאוש ומבוכה. מה יעשה עתה, אם ילק וישפיר את עצמו שתים עשרה שנים נוספות, כדי לשוב ולחסן את הפסף האבוד? לא, הצדיק ברכו בהצלחה, והוריו לשוב לבתו – יעשה אפוּם מצותו!

הmphששה על השיבה הביתה עורה בו געגועים עזים וזכרוןנות מתקיים, מלאים בחששות ופחדים. מה שלום אשתו ובניו, איך התפרנסו בשנות העדרו. אם הפרץ הספים לדוחות את פשלום חובו למשך תקופה כה ארוכה? האם צברו חובות נוספות, והם מוחלים לשובו כדי לשולם? וכייזד יופיע עתה לפניהם, ובכיסו אין כל, כיצד יתרץ בפניהם את עניין? מה יאמר להם, לשם מה נטש את משפחתו במשך שנים כה רבות?

אך מה לו לך אודות העתיד, לך וישפר מרכבה, ויגיע לבתו. איך אמר הצדיק? ה' יהיה עמו!

הלו האיש לכבר העגולות, ועצר תחתיו מביש. הוא נזכר שאין בידי פרוטה לפרטה... נאנח ומשך בכתפיו בהשלמה. פנה ועזב את העיר ברג'ל, חזה את השדות ונכנס לעיר.

הלו האיש בעיר, בין עצי הענק המאלים, בין האפרים והסתנים,

על מצע מחתני ארן וركובית עלים. הלך לאטו, ולפתע שמע מאחריו קול גלגלי מרפקה ושעת סוסים, קריאות עגלונים והצלפות שוט. מהר לסתות מן הדרך מפני המרכבות השועטות – אבל הן בלמו את מרווחן לידו, והעגלונים נטו לעברו וצעקו בקהל בהול: "מהר, יהודי, אמר – האם ראת את הגנבים הנמלטים, האם ראת לאן ברחו? מהר, יהודי – חמתו של הפריז בוערת בו, והגנבים חיבים להתפס!"

נסא האיש המבלה את עינו, וראהathy דרכיהם מתחפזות במירק. זכר את עצתו של האדייק, והצבייע לפניהם על הדרך הימנית. מיד החליפו העגלונים בסוסים, והמרכבות נעלמו מן העין בקרקוש פעמוני.

הוא המשיך בדרךו, ופנה אף הוא בדרך הימנית בעצת האדייק. לא הרחיק לכת, והנה המרכבות שבות מממדון. הגנבים היו פופותים בהן, ואנשי הפריז צהלו ושםgo. שוכן ירד האיש לצד הדרך, מתחת למפרקות לעבר, ושוב עזרו העגלונים לידו כדי להזות לו על עזתתו. הם השליכו לעברו שקטה בדכלה, והמשיכו בדרךם.

המרכבות נעלמו מן העין, והאיש פתח את השקיית הכבידה והגדרשה. היא הייתה מלאה רגלי כסף נוצצים. בידים ווועדות מנה את חסנה: היו בה שיש מאות רבלים, עוביים לסוחר.

עצתו הריאשונה של הרביה הייתה כגדית ומשתלמת. הוא קיבל תמורה כפלים ממשלים עבורה!

מאשש המשיך בדרךו, והמשמש נטה מערכה. היום עמד לעורב, ורוח בין ערבים הרעדיה את עלי העצים. פחד עמוס אפפו: האם יאלץ לבנות את חילתה בעיר האפל, בין חיות הטרף הפהראיות, המגיחות ממחבואן עם רדת החשכה? באלו מآلיהם עלו בזיכרונו פסוקי "ברכי נפשי": "תשת חשך ויהי לילה, בו

תרmesh כל חיתו יער"... היא חחיש את צעדיו, כמעט רץ. לשמהתו, שמע קול כלבים נובחים במרקח. עוד כבorth דרך, ולעיניו נגלו אורותיו של כפר. טפות גשם ראשונות החלו לזרוף פאשר התడפק על שערי האכסניה הכהרתית. לאכזבתו, הושבו פניו ריקם. האכסניה קתנה היא, ולפניהם שעת הגעה לאן פמליה גדולה: אדם זkan ועשיר, בלית אשתו העזירה וסגול משרתייהם. בעל האכסניה הצעיר מאד, אבל לא נותר עוד מקום לינה במילנו. מאכזב ויגע יצא האיש את האכסניה. זריזיפי הגשם הקפו למטר סוחף, והוא מהר למצאה מחסה בין עמודי האפסדרה שלפי המלון. מילא, אמר לפניו, אחותך באדרתך ואנסה לישן כאן. לפחות אהיה מוגן מפני חיות היער ומטחי הגשם.

שכב האיש למרגלות העמודים ורעד מקר, ולפתע נפתחה דלת האכסניה ושני אנשים יצאו מתחום האולם המואר לאפלת הלילה. הגשם הבريح גם אותם אל מחסה האפסדרה, והם הבחינו בדימות המכראפת השוכבת לרוגלים.

"מיشهו רוץ אין", רtan אחד מהם, "הוא עליל להתעורר ולשם עת תכניתנו. עליינו להרגו!"

"אין כל חשש", הרגיעו חברו, "רק שפוך חוץ ירדם בחוץ בלבד כה קר וגשם! מהו להרג אדם נוסף? די לנו אם נהרג את אדוננו, הן לשם כך משלמים לנו הון עתק!"

"ובכן, מסכם – הלילה במחוץ?"

"הלילה במחוץ!"

האזור האיש לשיחתם ממוקם מרבעצ'ו, ורעד. הוא רעד מקר – ומפחד. הוא נזכר בעצתו השניה של הצדיק: "זכר נא, בני. פתגם חכם ועתיק יומין: 'אדם זkan הנושא עצירה לאשה, ממית על ראשו צרה צרורה...' נזכר בעצתו השניה של הצדיק והבן,

שַׁחֲאַשָּׁה הַצְּעִירָה שֶׁכְּרָה אֶת שְׁנֵי הַמְּשֻׁרְתִּים בְּדֵי לְהַרְגֵּן אֶת בָּעֵלָה
הַזָּקָן וְלַרְשָׁת אֶת רְכוּשָׁו...

הַבִּין זֶאת הָאִישׁ – וְחִלּוּט לְהַצִּיל אֶת הַבָּעֵל הַמְּרֻשָּׁה. מִיד
זַּקָּן מִמְּקוּמוֹ וְהַתְּפִרְזָן אֶל הַאֲכְסָנִיה בְּצָרוֹחוֹת רַמּוֹת. הַמְּשֻׁרְתִּים
תִּפְסֹר אֶת שְׁנֵי הַקּוֹשְׁרִים, וְסַכְלוּ אֶת מַזְפָּתָה שֶׁל הָאָשָׁה הַמְּרֻשָּׁה.

הַיְהוּדִי נִקְרָא לְהַתִּיצָּב בְּפִנֵּי הַעֲשֵׂיר הַקְּשִׁישׁ, שַׁהְזָה לֹו בָּמְלִימָד
נִרְגְּשׁוֹת עַל הַצָּלַת חִיּוֹ. "אָמַר נָא לִי", שָׁאל, "כִּיצְדָּק אָוֶל לְהַזּוֹדוֹת
לְךָ. בָּמָה אָוֶל לְהַשִּׁיב לְךָ פְּגָמוֹלָךְ הַטּוֹב?!"

"בִּשְׁלַשׁ מָאוֹת רְבָל כֶּסֶף, כְּסֻכּוֹם אֲשֶׁר שְׁלָמָתִי לְצִדִּיק עֲבוֹר
עַצְתוֹן", הַשִּׁיבָב...

לְבִקְשָׁת הַעֲשֵׂיר, סִפְרָ לֹו הָאִישׁ עַל הַצִּדִּיק, עַצְוֹתָיו וּמְחִינָּן.
הַתִּפְלָא הַעֲשֵׂיר הַזָּקָן, וְהַעֲנֵיק לֹו סְכּוּם כְּפּוֹל. עַתָּה הִיו בְּיַדָּו אַלְפָ'
וּמְאַתִּים רַבְּלִים. עַצְוֹתָיו שֶׁל הַצִּדִּיק הַגִּיבוֹ אַפּוֹא רַוח נִכְרָ!

שְׁמָח הָאִישׁ עַד מַאֲזָד: עַתָּה יוֹכֵל לְשׁוֹב לְעִירָו בְּכָבוֹד. יָש בִּידָו
סְכּוּם כֶּסֶף מִסְפִּיק לְכִסּוּי חֹבוֹתָיו וְלִבְסּוּס פְּרָנְסָטוֹ, לְהַשָּׁאַת בְּנוֹתָיו
וַלְחַנּוּך בְּנָיו!

הִוָּא לֹא הַפְּסִיד מְאוֹמָה בְּגַלְל אִמּוֹנָת הַחֲכָמִים!

פרק י"ב

העצה השלישית

"**ז**ה הפל?" שאל ליבלה, "זה כל הספור?"

"וּמָה, קאין הוּא יְפֵה?" השיב המלמד בחיוון.

"הוא מקסים, אבל הוא לא נגמר! מה עם העצה השלישית?!"

"נו, בפעם אחרת. עומדים כבר להתפלל ערבית. העקר הוא, שאין האדם מפסיד בಗל אמונה חכמים. וקל-זחמן, אם הוא שומע בקול הבורא! כבר אמרו חוץ: אין אדם שומע לי – ומפסיד'!"

"...העצה השלישית!" הת תַּחַנֵּן | ליבלה.

"נו, טוב. לאחר התפלה", נאנח המלמד. "חסר סבלנות אתה, ליבלה..."

התפלה הסתיימה והקהל החל לצאת מבית הכנסת. רק רבי מוניש עמד בנטוע במקומו ופניו למזרחה והוא שקוע בתפלתו – וליבלה עמד לאצדו וركע ברגלו בקצר רוח.

רבי מוניש פסע לאחוריו, ואמר במתינות את תפלה "עלינו לשבח".

"אוף", רtan ליבלה, "אצל כלם נאמרת תפלה זו בחתי, בחצי רגע!"

"יודע אתה", שח רבינו מוניש בשהתיישב במקומו, "מעולם לא הבנתי זאת: תפלה עליינו לשבח' נתקנה על ידי יהושע בן נון בעית כבושא של ארץ ישראל. זהו המנון שבח לבורא העולם, שבחר בנו מכל עם וקרבנו לעובדתו. זכר אתה כיצד היא נאמרת בראש השנה וביום היפורים? היא נאמרת בראש תפלה ה'מלכיות' שבשםונה-עשרה, בחיל וברעה, בשארון הקדש פתוחה, בカリעה ובהשתתפותה –

ואותה תפלה עצמה נאמרת על ידינו שלוש פעמים ביום במין מלמול חתוּף שכזה, תוך סגירת הסדר. בחצי רגע בהיל, בחצי רגלי בחוץ. מתייחסים אליה, פאלו היהת תפלה קדך... האין זה מוזר?"

"מוזר עד מאד", הסכים ליבלה, "אבל מה עם העצה השלישית?..."

"אה, העצה השלישית... הספת אפוא ושם:

האיש הגיע לכפר, שבע תלאות ונדרדים, ועמוס תקוות וצפויות. סיוט מר של שנים עמל וסבל עמד להגיע לכאן, וחולום ישן עומד להתגשם: בכל לילה, כל אותן שנים, כאשר עליה על יצועו באכסניות דרכים ובטתי זרים, לאחר יום קשה ומפרך, היה מעלה בדמיונו כיצד ישוכ בבוא היום לbijתו. כיצד יפתח את הדלת לאטו ואשתו תבטל לעברו, מחייבת ובוכה, בלי מאינה, ובינוי הקטנים יצחו: אבא בא, ויתנפלו על צנאו בשמחה...

אך לא – סתם חלום הוא. בנו אין עוד קטנים, שתים עשרה שנים עברו מאז. תריסר שנים עני ומצוקה. מי יודע אלוה תלאותם עברו עליהם, כמה צרות ומחלות. מי יודע האם הם חיים, וכייזם הם חיים. מי יודע היכן הם מתגוררים?!

הוא הלך ברחובות הכהר בטהורי. מולו פסע אחד מתושבי הכהר. הוא עצר אותו, והלה לא הכהר. טריסר שניים עברו, והצאות הטייעו בו את חותמן. "אמ' נא לי", שאלו, "האם הכהר את פלוני, בעל בית-המזגה?"

הנשאָל קמט את מצחו, הניד בראשו, ואמר: "כז, הכהרתו – המספּן; הוא עזב את הכהר לפֿני שנים כה רבות, ועקבותיו נעלמו..."

"ומשפחתו, האם מתגוררת היא עדין בבית המזגה?"

"לא! הפריז השלים בערים ובחצר כל. הם היו מוכבים לו הון עתק, ולא השיגה ידה לפֿרעו. הם מתגוררים עכשו שם, בבקתה הקטנה שבפאתי הכהר!"

"וכיצד היא מתרגנת, המספנה – מה מעשיה?"

"מוֹטֵב היה לו לא שאלה", נאנח האיש, "כל הכהר מרנן... היא סרה מדרך היישר, ומתרועעת עם נעריו הפריז..."

שמע האיש, ועיינו חשבו. אשתו, למנה עבד בפרק טריסר שנים – אשתו לא שמרה לו אמונה! לא, אסור לו לבוא אל ביתו, אסור לו לשוב! מוֹטֵב ימלט אל העיר, שם יlion בצל העצים ויאכל גרגירי בר. מוֹטֵב לו לניד כל ימי ולמאות בנקר. אלמוני ושבוח, בודד ונלמוד, אובד ביאושו...

הוא סב על עקבותיו וחזר אל העיר, שם הסתובב בין עצי הענק, עורך את חשבון נפשו ומדבר אל לבו: אמנים, נוראה היא השמואה ששמע! אבל, האם רשאי הוא להאמין למוציא דבה אלמוני? ואולי אין זה נכז. אולי אלו לשונות רעות, הולכות רכילות? ובכלל, הרי הצדיק צויה לשוב אל ביתו! והצדיק הרי ציריך בעצה טובה, העצה השלישית: 'אל תאמין לשום שמואה, שלא נוכחת במודיעין באמתותה...'

כֵּה אמר לו הצדיק. ונהרי נוכח באזדקמן של שתי העזות הראשונות. נהרי נוכח מכאן לදעת, עד פמה הרחיק הצדיק ראות – עליו לשמע אפוא גם בקולם של העזה השלישית!

והוא יצא מן העיר, ופנה אל הבקתה הקטנה בלב פעם וחרד. בדרכו, פרע את שערות ראשו ופרם את בגדיו עד שנראה מהלך המחוור על הפתחים, ואז נקש בדלת הבקתה.

נערכה צעירה פתחה לפניו את הדלת, ולפניהם משמחה: זו זאת דריizi הקטנה? לא יאמן – פינקת פעוטה היתה כאשר עזב את הבית. כמה גדרה וגבהה!

הנערכה הושיטה לו פרוטת נחתת, והתנצלה בקול ענג: "אין לנו יותר, רב יהודי. הוא לא קיבל אגרות נחתת זו..."

"אין רצוני בנך", אמר מהלך, "אני בא ממקום רחוקה, ואני עייף ויגע. אם תואיל לחת לי דבר מה לאכל..."

"ברצון", אמרה, "אבל לשם כך אקראי לאפא".

האם הופיעה, והאיש נחרד למראה. תריסר שנות מצוקה, בדידות ועז, הותירו בה את רשותם. קמיטים נחרשו בפניה, ועיניה היו עייפות וטרומות. אבל מבעוד לעייפות, נגה אויר מן העינים, הן זרחו באור פנימי, אותו אויר של טוב לב וסבלנות נגואה, שבזערתם מתגברים על כל הקשיים ומצפים ליום מחר טוב יותר, לישועה שתבוא. המון רגשות הציפו את לבו למראה. הוא רצה להתנדע אליה ולומר לה, שיום המחר שוקתה לו הנה בא, והישועה שפה יחללה לה עומדת בפתח. אבל אז נזכר ברכרו של אותו תושב, ונזכר על עצמו אפיק ונכור: "שלום לך, גברתי", אמר בניימוס, "עובד אורה אני, וזר כאן בכפר. אודה לך אם תוכל להתאכין הערב בביתכם. אשלים בכספי מלא!"

האשה חיכה בעצב: "חלילה לי מלטול בסוף עבורי מצוחה הכנסת אוֹרְחִים! אָבֶל בַּיְתָנוּ דָל, וְהַצְפִּיףּוֹת בּוּ רַבָּה..."

"מְרַגֵּל אֲנִי בָּאַלוּ", אמר – ונכנס אל הבית, לבתו...

השליח נערך מיד. שיריו לחם סבין ופנכת דיסה דלילה, זו הייתה אראהה הערב כליה. אבל הנימוס השקט ומואר הפנים השרו אורייה מלככת. הדלות אמנים נבטה מפל פנה, אבל הקתקה האירה בנקוון ובסדר מופת, והמדות הטובות נקרו בכל תנוועה. הוא נהנה מן האראהה, וננהנה שבעתים מן הטועדים עמו בצדטא: הוא לא שבע מלאחטבונן בפניהם של בניו ובנותיו שגדלו ובגרו, והם מחנכים למופת ומנסים להפליא. וכל זה הוא פרי עמלת של אשתו, אשת החיל –

כין שזנפר באשטו, נזפר בשמיעה המהלך אודוטיה. נאנח, וברך ברכת המזון.

לאחר שהחפיל ערבית, האעה לו מתחו. שכוב האורה בפתח והשנה מפניו זהלה. הנה הוא סוף סוף בביתו, ואשטו יבנוי מציינים סביבו – פעים מה רבות שב ודרמן לעצמו את הרגע ה mammals, את השמחה ותרועות האהלה – ועכשו התנפץ החלום לرسיסים. זר הוא בביתו, מתחפש ומתנפר, ומסתיר את זהותו.

ומודיע, בשל מה? בשל שמיעה זדונית ומרשעת, הוצאה דבה נוראה ? !

והרי נוכח במו עיניו שאין בה ממש. שהרי לא יתכן, שאשה תגדל בנים כה מחנכים, צנוועים וחדרים במדות טובות – מבלי שתראה להם דוגמה אישית, מבלי שתהייה להם סמל ומופת.

אם כן, למה הוא מחה ? מודיע לא יקום ויכריז: עורו כלכם, חורתי – אני הוא בעלך, אני אביכם ! הגעתה – ובא הקץ לשנות דלותכם וסבלכם ? !

העזה השלישית

הוא התהה על משבבו מצד אחד, מתיפור ומחלבט.

שעה ארוכה שככ כך –

עד שנשלה נקיisha בחילוץ...

פרק יג

נער הַפְּרִיז

ה איש הביט לעבר החלון, ונרעץ –

פנים מוזרות נבטו בעד החלון. פניו של נער נכרי!

האשה יצאה מחרדיה ופתחה לו את הדלת, והשניים נכנסו לחדר הפנימי.

האורח ראה כל זאת, ולבשו חלים בפראות.

אכן, אזכיר הלשונות הרעות שרגנו אחר אשתו. במו עיניו ראה אותה בקהלתתה. היא אכן מתרועעת עם נער הַפְּרִיז!

אפלו עצתו השלישית של האזיק לא הוועלה פה במאומה... הוא לא יכול היה עוד להרדם. בכליוון עינים חכה לעלות השחר, ועם אור ראשון קפוץ מפתחו כנסוך נחש. הוא הודה לבעלת הבית על הכנסת האורחים וنمלה ממאורת החטאים, ממשפן האביבות –

מabitו שלו...

כשחורי התחלה במשמעות הփר, כמה חושים ואכול מרירות, מרמה ומשפל. הוא יצא מן הփר והגיע אל העיר. זה סוף הדרך, זה קץ התקווה. מעטה יהיה כל ימי נע וננד, מתייר ביאושן. אין לו לאן לחזור.

ואו הפתה בו המתחשה –

האמנם ?

האמנם זה סוף פסיק, ואין להרהר אחריו ? !

עצתו של הרבי שבת והדודה באזני, והוא שב והרהר בה :

האם בטוח הוא באשמה של אשתו ללא שמע של ספק ?
ואולי חפה היא מכל אשמה ותמה מכל פשע ?

אולי יהיה בפיה הסבר כלשהו לטעשיה ?

אולי ? ! –

והוא החלטת לקים את פקדתו של הרבי קלשונה, ולשוב אל ביתו. העיר – חשב – לא יברח...

הוא התרענן בנهر המפכה בין העצים, היטיב את זקנו וסלסל את פאותיו. לאחר מכן שב לעירה. פתח את צורו כספו, קנה לעצמו בגדים הדורים, ובחר מנות נאות עבור אשתו ובניו. וזה שב והתקפק על דלתות ביתו.

אין לשער את אשר התחולל בבוاؤ : כל חלומותיו החווירו לעמתה התרגשות והשמחה ופרץ הדמעות. אשתו בכתה וצחה חליפות, מתחה דמעות אשר ואחרות שבו ועליו במקומן. ילדיו סבביהם בחבוקים ובൺיות ובצחחות גיל, אף הוא לא חREL להתייפח מרוב התרגשות ורגשות אהבה –

הוא שב לבתו, למשפעתו, אՓוף אהבה כה הרבה !

הוא גַּמְן לִבְתוֹ מֶטְבֵּעַ כֶּסֶף, לְקָנוֹת מַזְרָכִי מִזּוֹן בְּשֶׁפֶעַ לְאֲרוֹחַת
הַבָּקָר, וּפְתַח אֶת צָרוֹר הַמְּתָנוֹת. הַשְּׁלֵחָן נְעָרָה, וּעֲלֵיו מַעֲדָנִי חַלְבָּ
וּדְגִים, וְכָלָם הַסְּבּוֹ לְאֲרוֹחַה הַחֲגִיגִית. בְּרוּמָמוֹת רֹוח יִשְׁבּוּ לְשַׁלְחָן,
וְהִיא סְפִּירָה לְכָלָם אֶת קּוֹרֹוֹתָיו. הַוָּא תָּאָר אֶת מִסְעוֹתָיו וְנִדּוֹדָיו,
אֶת חַיִּים עֲנֵנִיו וַיְסֻוְּרִיו, וְהַגִּימָּה עַל הַשְּׁלֵחָן אֶת צָרוֹר הַכֶּסֶף הַכְּבָד:

"הַגָּהָה", אָמֵר, "חַסְכָּתִי סְכוּם כֶּסֶף נְכָבֵד, שִׁיסְפִּיק לְתַשְּׁלָום
חוּבוֹתֵינוּ וְלִחְדִּישׁ אֶת מִסְחָרֵנוּ, וְלִמְצָא לְבָנָוֵינוּ חַתְנִים בְּנֵי תֹּרָה".

"אָמֵן", עֲנֵתָה הָאָשָׁה, "הָן זֶה כֵּל מָאוֹן! כֵּל הַשְּׁנִים חַנְכָּתִי
אוֹתָן לְכָךְ... וְהַבָּנִים, בְּלִי עַין הַרְעָ, כָּלָם בְּנֵי תֹּרָה. תִּבְחַן אָוֹתָם,
וְתֹרֵה נְחַת – לֹא מַעֲלָתִי בְּפֶקְדוֹן שְׁהַפְּקָדָת בִּידֵי!"

"חַלְילָה לֵי מַלְחַשְׂדָּה! וְזֶה הִיה קָשָׁה, הַלֵּא כֵּן?"

"קָשָׁה עַד מָאֵד – אָךְ בְּפָה נְחַשְׁבּוּ צְרוֹתֵינוּ לְעַמְתַּת הַקְּשִׁים
שְׁעַבְרוּ עַלְיָךְ..." וְהִיא סְפִּירָה עַל הַשְּׁנִים הַקְּשִׁים הַקְּשִׁים
בְּדִידּוֹת וְעַמְלֵל מִפְרָךְ, שְׁנָוֹת עַנִּי וּמְחֻסָּור. שְׁנִים בְּהַן שְׁמָשָׁה כָּאָב
וְכָאָם כָּאָחָד, עַמְלָה לְפָרְגָּשָׂתָם וְדָאגָה לְחַנוּכָם –

"וְהַצְלָחָתִי", חִיךְ הָאָב.

"בְּרוּךְ הַשֵּׁם – אֲבָל עַכְשָׁו הַכָּל עַבְרָ, נְכֹזָן? הַשְּׁנִים הַקְּשִׁים
חַלְפּוּ לְבָלִי שׁוֹבֵב, נְכֹזָן? מַעֲכָשָׁו נְהִיהָ כָּלָנוּ יִחְדָּה, לֹא נְפַרְדָּ עַזְזָבָן,
נְכֹזָן?!"

"נְכֹזָן..." לְחַשְׁ.

דְּמָעוֹת זָלָגו בָּמוֹרָד לְחַיִּיה: "כֵּל כֵּה צְפִיתִי לִיּוֹם זֶה, כֵּל כֵּה
צְפִיתִי..."

"כֵּן..." לְחַשְׁ. הַוָּא הִיה נְבוֹז, נְבוֹז מָאֵד. סְפָקָותָיו וְחַשְׁדוֹתָיו
נְדוּמוֹ לוֹ כִּה תְּפִלִּים וְדְמִינִים. אֲבָל לֹא, אֵין הֵם דְמִינִים, הֵן
בְּעֵינֵינוּ רְאָה... "סְלִיחָה לֵי לְרָגַעָה", אָמֵר. "בְּרָצָוני לְשַׁאֲל אָוֹתָךְ דָּבָר

מה". הוא קם ממקומו ונגש לחלון, לאותו חלון ממנו נבטו אמש פניו של נער הפריז...

אשתו קמה, והלכה אחריו. הסתובב, ופנה לעברה.

"אמר לי, אשתי... שמעתי, בולם... לשונות רעות מהלכות..."
הוא נשך את שפטיו, ולא ידע כיצד להמשיך...

"לשונות רעות מספרות – מה הן מספרות, בעל", לחש
האשה.

"מספרות... שאת מתידדת עם נער הפריז..."

היא נתנה בו מבט כה עצוב –

"זאתה, בעל... האמנת? אתה... פקפק בישריך?"

היא לא ידע מה לענות. היא היה נבזק כל כך, הפל נראתה
כל כך משנה...

"אני, לא... בולם, כן... אני... אני סרבתי להאמין, אבל כדי
להיות בטוח, ב כדי שלא יתגנב שום חישש, באתי לךן אמש,
התחשפתי להליך עני. לנתי פאן בבית. וראיתי. ראייתי את הנער
שבא לךן בחוץ הלילה, וראיתי כיצד קמת לפתח לו. אז יכול
היהתי שלא להאמין? אמר לי את, האם יכול אני שלא להאמין,
לאחר שביעני ראיית, במו עיני..."

האשה חיכה חיוך עצוב, חיוך של אמא.

"זקי יכול להיות שלא להאמין... לא. יכול להיות לעשות רק
דבר אחד, והוא אטה עוזה עטה, לבוא ולשאל... עזנה לך
אפוא. אני חיבת תשובה –

זכיר אטה, בעל, שיצאת למסע נודניק בגין החוב הגדול
שהפריז נשאה בנו? ובכן, הפריז לא ותר. אטה הילכת לדרך,

והפְּרִיז בא לגבות את חובו. הוא השליך אותו מבית המזינה, אבל בכה לא אמר די. הוא בקש לכלא אותו בבור הפלא, בבור האפל שבחצרו, שם נמקים אסוריים במחנק וברעב ובקר. לא בקשתי את רחמי, אין רחמים בלבנו. אבל הבהירתי לו שכל תועלת לא תצמץ לו מכך, הסברתי, שאתך יצאת גלוות, להשתפר את דמי החוב, ולכשתשיב תביא עמך כסף ותפרק את חובך לפְּרִיז. והסבירתי, שם נשלף לבור הפלא, לא יהיה מי שיפדה אותך. והסבירתי, שהפְּרִיז לא ירוויח מਆמה מהשלכתנו לבור. להפק, הוא יאלץ לכלפֵל גם אותך – אף כי בלחם צר ומים לחץ. והפְּרִיז הבין זאת. הבין, ואמר: טוב, לא אשלייך אתכם לכלא, אבל אקח את בנים הקטן, את משה. את משה הוא לך, לשרת בחר, לעשות כל עבודה. את משה הוא לך, את משה, עד שתשׁיב ותפדה אותו מיד...

ומשה גידל בבית הפְּרִיז, בחצרו. עם ילדי המשרתים, עם השקצים... ואני, לב שחתך. אחיו ואחיותיו מתהננים לתורה ויראת שמים, ומשה – משה שלוי, היכן הוא מתחנה, היכן הוא מבלה את ימיו... והלכתי אליו, והתהננתי בפניו. 'משה', אמרתי לו, זכר כי יلد יהודי אתה. עוד מעט ישוב אבא ממפעיו, ואתה תשוב אלינו. ובינתיים, משה, בוא אליו בכל לילה, פאשר דריי אהות הפְּרִיז ירדמו. פאשר איש לא יראה. בוא אל הבית, לביתה, ואני אלמד אותך להתפלל מתוך הסדור, ולקרא פסוק בחרש. זה הטעט טעני יכולת ללמד. וכשאבא ישוב, כשאבא יחוֹד, הוא ילמד אותך עוד. הוא ישלים אותך את מה שחשך...

ומשה, לב זהב לו. לב יהודי. כל היום עובד הוא בפרק בחצר הפְּרִיז, ובלילה הוא בא לכאן, בחצות, פשאיש אינו רואה. בא לכאן, ולומד...

אבל עכשו, בעלי, הלילה, כشمשה יבוא – שוב לא יחוֹד אל האחזה, נכוֹן? עכשו יש לנו מספיק כסף כדי לדודתו, נכוֹן? הוא

ישאר כבר עמנו לעולם, ואתה תלמד אותו. תלמד אותו כל מה שחשיך, נכון?!"

"nocan, v'dai shnacan", רטט קולו של האב. "זאת, סלחוי נא לי; מלך טהור אתה..."

רבי מוניש נאם, וליבלה מחה את עיניו הדומות.

"כן", נאנח רבי מוניש. "העזה השלישית היה היקחה שבכלן. הפעם ביותר! בשתיים הראשונות הוא הרווח ממון, ואלו בשלהייתה הוא רכש את אשרו. פאר לך מה היה קורה, לו היה מאמין באשמה של אשתו. לו היה הולך אל העיר, וחיה כנוד כל ימי. לו היה מסובב בעירות ונודד ללא קץ ותכלית. ואשתו וילדיו היו ממתינים לאביהם שניהם, שנים רבות, בעני ומחסור, ולא יודעים מה מעכבר אותו מלשוכן אל משפחתו האוהבת ומיחלת לבואו..."

כן, ליבלה... כיצד אמר לו הצדיק?!

אל תאמין לשום שמוועה, אם לא נוכח במו עיניך באמתוותה!
ואפלו אם ראיית, וראיית רק בערד, וראיית במעט, גם אז יכולת
הפסקנה להיות מטעית...

כיצד הגיענו לסתור המאלף?! אה, שוחחנו אודות החביה
השבורה של שואב המים. אתה טוען שענקלה שבר אותה?"

"לא, רבי", מהר ליבלה לומר: "עכשו אני כבר לא יודע כלום.
אני רק ראיתי אותו בסביבה, והוא רק התהבא מפנינו כשחפשנו
אחר מי שזרק את האבן, וכשגלינו אותו הוא רק יצא מתחבאו
והתקרב אל רב מנדלה, ולאחריו שרב מנדלה שוחח אותו והוא רק
התרכז בראש מרכן..."

רבי מוניש לא הצליח לכלא את חיוכו.

"...ונָהָא הַצִּיק בָּאוֹתוֹ בָּקָר לְשׂוֹאֵב הַמִּים, זֹאת אֲנִי בָּכָר רְאִיתִי
בָּמוֹ עִינִּי!"

"טֻוב, אָז הֶרְיָה הסְּכָמָנוֹ שְׁמַטְלָת עַלְיָךְ הַחֹזֶה לְשׂוֹחֵח עַמּוֹ
וּלְשִׁכְנָעוֹ לְחַדֵּל מִפְּנָה. זֹהִי מִצּוֹת הַתוֹּכָחָה. בְּדָרְכִּי נָעַם, לִיבָּלָה,
בְּשִׁכְנָועַ. בְּדָרְכִּים הַיוֹצְאִים מִן הַלְּבָב. אָז אָז הֵם נְכָנָסִים אֶל הַלְּבָב"...

"אַנְפָּה, רְבִי".

"מְבָטְחָנִי שְׁתִּצְלִיחַ, לִיבָּלָה. הֶרְיָה גַּם יַעֲנַקְלָה הוּא יָלֵד יְהוּדִי"...

פרק י"ד

ילד יהודוי

לִיבָּלה נִקְשָׁה עַל דָּלַת הַאֲכַסְנִיה, וַיַּרְאֶל הַאֲכַסְנִאיָּה פֶּתַחַה בְּפָנָיו .. אֶת דְּלַת. פָּנִيه וַיַּדְיה, מַטְפַּחַת וְסִגְרַת הַיּוֹם מִקְמַחִים, כְּאֵלוֹ חַצְתָּה בְּדַרְכָּה עָנָן שֶׁל קִמְחָה...

"שָׁלוֹם", אָמַר לִיבָּלה בְּגִימָוס. "הָאָמִים יַעֲקֹב נִמְצָא בָּאָן?"
הוּא הַחֲלִיט לְקַיִם אֶת הַמְצֻוָּה בְּשִׁלְמוֹת. וְהַמְכַנָּה שֶׁם לְחֶבְרוֹן,
זֶכֶר, אֵין לוֹ חָלֵק לְעוֹלָם הַבָּא...

"יַעֲקֹב? אֵין אָצְלָנוּ אָוֹרֶת כְּזָה!" עָנָתָה נִחְרָצָות.

כָּבֵר נָוכֵחַ שְׁקָשָׁה לְקַיִם מִצּוֹות בְּשִׁלְמוֹת. הַחֲלִיט לְוָתֵר –
"הַחֲפּוֹנֶפֶי לְ... יַעֲנַקְלָה".

"שְׁשָׁשָׁשׁ..." הַסְּתָה אֶתְוֹ הַאֲכַסְנִאיָּה בְּחַרְדָּה. בְּמַעַטָּה הַלְּבָן שֶׁל
פָּנִيه נִפְעָרוּ שְׁתִּי עִינִים גְּדוֹלֹות, מִפְּחָדוֹת, וְפָה פָּעוֹר בְּכָהָלה.
"יַעֲנַקְלָה לְאָמַר גַּיְשׁ טּוֹב", לְחַשָּׁה, "תִּבּוֹא בְּפָעָם אַחֲרָת..."

אָבֵל הָיָה מְאַחַר מְדי. "מַי מַחְפֵשׁ אֶת יַעֲנַקְלָה", רַעַם קוֹל מִן
הַמְּטָבֵח, וְהַפְּנִים הַמִּקְמָחוֹת הַלְּבִינוֹ שְׁבָעִתִּים. רַב מְשָׁה הַאֲכַסְנִאי
פִּסְעָד לְקַרְאָתָם כִּשְׁפָנִיו סְמוֹקוֹת מִחְםַת הַתְּנוּר. אַךְ לֹא – הַפְּנִים הַיּוֹם
סְמוֹקוֹת מִפְּעָס עֹז: "מַי מַחְפֵשׁ אֶתְוֹ?" – קָרָא בָּאִים – "הָא, זֶה
אֲתָה, לִיבָּלה! מַה לֹּכֶד וְיַעֲנַקְלָה?!"

בעוד ליבלה הרים מנסה לחשב מה עליו לענות, המשיך האב הרים בשאגורתו: "אני חשבתי שזה זלמן. אם תפגש את זלמן תגיד לו שיתרחק מענקלת תחום שבת, שמעת? תגיד לו, שם אני אראה אותם יחד, אצלך בהם כמו שאב' שלו מצליף באמד הסוסים שלו!"

אם לשונו של רב משה הייתה יכולה להיות שוט, היה ליבלה צוחח עתה מכאב. אבל נראה היה שהאנסני סים את הכרזות קרוב שלו, שכן הוא פנה ערף ושב אל המטבח כשהוא רוטן בנים בלתי נהיר.

elibla היה המומ. זלמן, בנו הפוך של ברקה העגלו, היה ידיד נפשו של יענקלה בן האנסני. מה קרה אפו, מה הפריד בין שני החברים? נדמה היה לו שהוא מוחש את התשובה. הוא נזכר בסיפורו של גziel, אחיו, על יענקלה המפרק את גלגלי עגלתו של ברקה, והבין שפעשה כזו לא עבר בלי תגובה. הוא טמה רק מה היה קהמס...

elibla נבהל פאשר גוש לבנות התקרב אליו. הוא שכח את ניחותה האלמת של ריעיל האנסני, וכעת גחנו אליו פניה המקומות. "באת לבקר את יענקלה, בני?!" לחשה האם במחרות, "תברך מן השמים, הלואי והיו לו רק חברים ממש! עלה אליו, בני. הוא זקוק עד מאד לבקרך. עלה אליו לבקר חולים..."

בקור חולים?

elibla היה מבלבל לחЛОtin. הוא פנה לעבר מדרגות העץ בעקבות האצבע המקפת שנשלחה להורות לו את הדרך. "היכן הוא?", שאל בלחש. היה נראהอายוז שהיא סבה לך, שהאנסני דברו בלחש רחש או בשאגות חמה... האם השתיכה ללוחשים, שכן ענחתה לו בלחישה: "אתה כבר תראה, פלאך לפני הקול".

יענקלָה, אם כן, לא נמנה על הלוּחִים...

ליַבְלָה עַלְה בַּמְדרֹגוֹת וַנֵּכֶנס לְמִסְדָּרוֹן אֲפֻלוֹלִי, אֲךָ גַם בָּעִינִים עַצְוּמוֹת יִכְלֶל הִיה לְנוֹגֵט אֶת דָּרְכָו. יַעֲנֵקָלָה הַנְּחָה אֶת כָּל הַסְּבִיבָה בְּקוֹלוֹ. לֹא הִיה זוּ קָול רָעֵם, וְאֲךָ לֹא קָול שָׁאגָה. הִיה זוּ קָול נְהָם עַמּוֹם, מַתְמַשֵּׁךְ, מַתְרִיד, וַהֲנֵהָמָה בְּקָעה מַהְתָּרָה קָסְמוֹת.

ליַבְלָה מְשֻׁךְ בִּידִית וַנֵּכֶנס אֶל הַחֶדֶר.

הַחֶדֶר הִיה רֵיק.

לֹא רֵיק לְגָמָרִי, פָּמַוקָן. הַיּוֹ בּוֹ מְטָה וִשְׂיָדָה וְכַסְתָּא רַעֲועָז. בְּקָצָור, חֶדֶר בְּאַכְסִינִיה, אֲכָל חֶדֶר שְׁגַעֲרָכוֹ בּוֹ פְּרָעוֹת: הַמְּפָתָה הִתְהַתָּה סְתוּרָה, הַסְּדִין מְשׁוֹוק אַרְצָה וַהֲקָשׁ בְּצַבֵּץ מְחוּורי הַמְּזִוָּן. הַכְּסָא הִיה מְטָל עַל רַצְפת הַגְּסָרִים, וְלִידּוֹ הַתְּגָולָה עַרְמָת בְּגָדִים מְקַטְּטִים. זוּ הִיה מַחְזָה נוֹרָא: חֶדֶר הַפּוֹךְ וַפּוֹרִיעַ, חֶדֶר רֵיק –

וּבְחַלְלוֹ קוֹלוֹת זַעַקה וְנֵהִי ...

ליַבְלָה פְּסֻע עַל רַצְפת הַגְּסָרִים, וְזַרְקָה עַל לוֹחַ עַז רַופֵּף שְׁחָרָק בְּקוֹל מְחָאָה. הַקּוֹל נְשָׁמָע – וּוּרְמָת הַבָּגְדִּים שְׁעַל הַרְצָפה הַתְּעוּרָה לְחַיִים וַהֲתִילָה לַהֲתִפְתֵּל וְלַרְעָד. הִיא הַצְמִיחָה זֹוג רְגִלִּים שְׁחַלְלוּ לַתְּזַופֵּף עַל לוֹחַות הַרְצָפה, וַהֲנֵהָמָה הַאֲרוֹנָה הַתְּחִלָּה בְּאַרְזָרְעָה מְלִים בְּהַוּלוֹת:

"עֹזֵב אָתִי, לֹא עָשִׂיתִי כָּלָום, עֹזֵב אָתִי, אֲהַהַהָה !"

"נוּ מִילָּא", מְלַמֵּל לִבְלָה, "לִמְהָה לְשָׁקָר..."

שְׁתוּק אֲחֵנו בְּרְגִלִּים הַמְתוּפָפּוֹת, וּמְעַבְּרוֹן הַשְׁנִי נְכָרָה תְּזִוָּה. מַרְאֵש הַעֲרָמָה הַשְׁחִירָוּ זֹוג עִינִים גְּדוּלוֹת: "לִבְלָה – אַתָּה הוּא זֶה ? מַהְיִין צָצָת – חַשְׁבָּתִי שַׁהְוָא בָּא..."

"הָוָא ? מַהְיִוְה הָוָא ? !"

"הו ! יש הרבה הוא. אביו, ואבא של זלמןיו, ומונדלחתם,
אנילא זוכר את כלם. אבל פֶעַת חִשְׁבָתִי שֶׁזֶה אֲבִי – "

"בן, פֶגֶשְׁתִי בּוֹ לְמֵטָה. הוא... קָצַת כּוֹעֵס עַלְיךָ, הָא ?"

"כּוֹעֵס ? הוא זועם, רותח, קוץף – אש לְהַבָּה !"

לייבלה הבחן באזניו של יענקלה – צבען היה באמת כשל
ash לְהַבָּה. אם הן מראות על הכלל, איזי צבע גוף של יענקלה
הוא סגול-עמוק...

"הוֹא... הַכָּה אָוֹתָךְ ?"

"הַכָּה ? ! הוא הרביין, חבט, נער, הצליף !"

"על מה וילמה ?"

"הו, שב ואספָר לך – כדי לְשָׁמָעַ !" עיניו של יענקלה נצחו
בשוכבות, וה美貌ו נשפחו מלבו לחלייטין...

"...או זו יהיה בכה. זלמןיו בא אליו ואמר לי שנלק אליעזר
לצד סנאים, או אני אמרתי לו טפש, מי יכול לצד סנאים. אתה
קופין, והופ – הם על העצים ! או הוא אמר שזורקים עליהם
אבן והם נופלים. או מ'פה אומר ? !"

"מה אני אומר, יענקלה ? אני אומר שזהו צער בעלי חיים !"

"אתה לא מבין כלום ! אני מדבר על סנאים, לא על בעלי חיים !
אבל זלמןיו דבר שיטיות, בגלל שמי יכול לקלע בסנאי. הוא
כזה קטן, ומתרנווע כל הזמן, קופין מענג לענג. או זלמןיו אמר
שייש להם זנב גדול, ואני אמרתי לו שמלקלע בזנב אף סנאי לא
ייפל והוא אמר לי שמלחפים קצת הצדה וזה פוגע בהם. אבל
אני יודע שזה שיטיות, בגין שהוא תמיד יצלח לצד השני וזה לא
יפגע בהם בכלל וחוץ מזה הסנאוי הוא כזה קטן והוא מסתתר
בין הענפים והאבן תתקל בעלים ותפל, נכוון ?"

לייבלה היה קצח הגום. הוא חשב שזה נכון.

"בטח זה נכון! אבל הוא אמר שהוא אלף הפגיעות ואני אמרתי לו שנראה. והוא אמר שהוא נסע בעגלת של אבישלו מאחרה והעגלת קופצת והוא יכול לקלע ממנה ב�单ת שרצה בשדה, ואני יודע שהוא מדבר שיטות כי מי יוכל לפגע ב�单ת. אז הוא אמר לי בוא אני אראך לך. אנחנו היינו ליד החצר של מנדלה-טם" ...

לייבלה היה מסחרר מכך הדבור של יענקלה. ובכלל, ארנבות ינסאים וידוי אבניים לא היו בתחום התענינות. אבל לפמע חושיו נדרכו. הוא שמע את שמו של שואב המים, ונחש שהוא עומד לחשך את תעלימת נקוב החבית!

"... איזני אמרתי לו, הנה, יש פה טרנגולות זריות, גראה אוטך פוגע בהן. והוא התחיל לזרק עליהם אבניים, וזה היה כל כך מצחיק - באחת מהן הוא לא פגע! אפתה שומע - לא בארנבות, בתראות הוגה לא פגע! וזה היה מחרה - הטרנגולות קרכרו וטפחו בכנפים, והאבנים פגעו בגרוטאות מתקת, ובגדרות, ואף אחת לא פגעה - אף אחת! אז אני אומר לו, זלמניו, בסנאים אחת פוגע, הא? והוא כל כך כעס, לקח אבן גודלה ורץ קדים מה, וראה טרנגולת במרחק, וטראה - ואני רואה שהוא פגע בחבית של מנדלה-טם, בכל לא בפiouן של הטרנגולת. ואז אני אומר לו, זלמניו, ברוח! והוא נושא רגלים ובורת, ואני רואה שפלם מתחילה להסתכל מי זרק את האבן. אז אני מבין שם יראו אותו לא ישאלנו עוד שאלות. אז היה שם עז, ואני הסתתרתי מאחרוני. ואז ראתתי שראו אותו, ויצאתי מהמחבוא והלכתי לקרוא את מנדלה-טם, ושאלתי אותו אם הוא מאמין לי שלא אני זרקי את האבן" -

"ומה הוא ענה לך?"

יענקלֶה צחָק בְּקוֹל: "תִּם שְׁבֻזָּה – תִּשְׁמַע מָה שַׁהְיוֹא עָנָה! הָוָא לְקַח אֶת הַסְּנֵטֶר שְׁלֵי בַּיד שְׁלֹו וְאָמֵר: 'לִמְה֙ שָׁאֲנִי אָמֵן לְךָ? אָנִי אָמֵן לְךָ רַק אִם אִינְךָ מְשָׁקֵר אֶפְעָם.' אָז אָנִי חַשְׁבָּתִי לְעַצְמִי שָׁאוֹלִי הָוָא צְוָדָק, בְּגַלְל שָׁאֵם אָנִי מְשָׁקֵר תִּמְיד אָז אָוְלִי גַּם כְּעַת אָנִי מְשָׁקֵר. אָכְל אֶתְהָ שְׁמַעַת פָּעָם תְּשׁוּבָה שְׁבֻזָּה? וְמָה יַכְלִתִּי לְהַגִּיד לוֹ? אָז אָנִי שְׁתַקְתִּי, וְהָוָא הַבִּיט בֵּי פֶּכָּה, וְהַסְּתוּכָּב וְנִכְנֵס לְחַצָּר. תִּם שְׁבֻזָּה..."

"הָוָא בְּכַלְל לֹא תִּם! הַתְּקוּמָם לִיְבָלָה. הָוָא יוֹתֵר פְּקַח מְכַלְנוֹ!
אַתָּה לֹא מְפִיר אֶתְהוֹ!"

"אָנִי לֹא מְפִיר אֶתְהוֹ?" צחָק יַעֲנָקֶה, "אָנִי מְפִיר אֶתְהוֹ יוֹתֵר טֹוב מְכַלָּם! אָנִי יוֹדֵעַ שְׁאָפְשָׁר לְצַחָק עַלְיוֹ, וְלַלְעָגָל לוֹ, וְלַצְבָּט אֶתְהוֹ וְלַרְקֹד סְבִיבָוֹ, וְהָוָא לֹא יַגִּיב בְּמַאוֹמָה! בְּמוֹ... בְּמוֹ בְּבָתְמָה מְדוּרָת לְגַג בְּעָמָר! רַק הַבָּקָר הַדְּפָתִי אֶת דְּלֵי הַמִּים שְׁלֹו וְהָוָא נַפְלָא אַרְצָה, אַיִּזה מְחֻנָּה שְׂזָה הִיה..."

"רַע אַתָּה, יַעֲנָקֶה. רַע..."

"חָה, אַתָּה אָמֵר כֵּה בְּגַלְל שֶׁגַּם אַתָּה נַפְלָת שֶׁם, זּוֹכֶר? חָה חָה! אָנִי הַסְּתַכְלָתִי עַלְיכֶם שֶׁם, אֵיךְ שְׁצַחְקָתִי! הִיִּת צְרִיךְ לְרָאֹות אֵיךְ שְׁהַיִתֶם נְرָאִים... וְאָנִי הִיִּתְבִּיחַ שַׁהְוָא יַרְאָה אֶתְהָ אַחֲר הַצְּהָרִים, וַיַּחֲטִיף לִי עַל מָה שְׁקָרָה בַּבָּקָר. וְהָוָא – לֹא כְּלוּם! תִּם שְׁכָמוּהוּ..."

"אָכְל יַעֲנָקֶה, אַתָּה לֹא מְבִין!"

"כַּה אָנִילָא מְבִין?!"

"אַתָּה לֹא מְבִין שְׁבָעִינוּ שֶׁל מַנְדָּלה אַתָּה הָוָא הַתִּם. אַתָּה הַטְּפַשׁ וְחַסֵּר הַשְּׁכָל. שְׁבָעִינוּ אַתָּה קְרָאוִי לְרַחֲמִים... הָאָם אַתָּה לֹא מְבִין שַׁהְיוֹא שׁוֹתָק, רַק מְכִינָן שַׁהְיוֹא מְרַחֵם עַלְיכָה וְנִדְלָךְ?"

"לא!" יונקללה היה נתקם. הוא שמע ממשו שלא יאמן.
"פנקלה-תָם מרחם עלי? מה יש לרחם עלי?!"

"כלם מרחמים עלייך, יונקללה. וכלם נרים לך! איך אפשר
שלא לרחם על ילד יהודי שמסתווב בלא על, וימיו עוברים עליו
בבטלה ריקנית. איןך יודע למד דף גمرا, יונקללה, ואני יודע
לפתח משנה. אתה מוצא ספק פפל ביהודי אבנים בתרנגולות
ובMRIות בלתי פוסקות. וכי זהה גבורה, יונקללה, להציק לשואב
מים העמל לפראנסתו, ולהפילו עם דליוו, ולצחק לו לאחר מכן?"
"שמע", אמר יונקללה בזעף, "בשביל זה באח, להטיף לי
מוסר? כבר שבעתי היום די! משאיר זאת לאבשלום. אני כזה
אני, זהה!"

בדירק כה, חשב ליבלה, בשבייל זה באח! באתי לנשות ולדבר
עם יונקללה, לנשות ולשכנע אותו לחדר מתעלולי. איך אמר רבינו
מניש – סוף סוף ילד יהודי הוא. אבל איך אעשה זאת, איך
אוכל להשפיע עליו.

ולפתע, הבזק במוחו של ליבלה רעיון.

רעיון מבריק. רעיון שאולי, אולי יוציא את יונקללה ממגע
הsharp מון והריקנות וממשי המשוכה. רעיון נוץ, שפדי לנצח
אותו.

והוא נשא!

"לא, יונקללה", אמר ליבלה ברגש. "איןך כזה, ואני אוכיח
 לך שאתה כזה.

לא – אתה תוכיח זאת לעצמך!" –

פרק ט"ז

ההוכחה

"**א**תְּהִרְאֵת אֶתְּנָא הַיּוֹם אֲצֵל רַב מִנְדָּלָה, שׂוֹאֵב הַמִּים – "

"רַב מִנְדָּלָה, שֵׁם חֶדְשָׁה", הַפְּטִיר יָעַנְקָלָה בַּגְּחוֹן.

"כֵּן, כֵּה הַחְלַטָּנוּ לְקֹרְאָ לֹו, בְּחַבּוֹרָה שְׁלָנוּ. הוּא יְהוּדִי יָקָר, גַּם הוּא בֶּן אָדָם פָּמוֹ כָּלָם. וּמָה, אִם מִצְיקִים לוֹ הַאֵם אִינּוֹ שׁוֹמָע; וְאִם לוֹעֲגִים לוֹ, כָּלִים אֵין הוּא נָעַלְבָן? בָּעֵצֶם, לִשְׁמָה כֵּךְ הַלְּכָנוּ אָלָיו. כִּדי לְוֹמֵר לוֹ שְׁלָא כָּל הַילְּדִים מִצְיקִים, וְלֹא כָּלָם מִתְגָּרִים. וְהִיא סְפִּיר לְנוּ כִּמְהָ קָשָׁה הִיא עֲבוֹדָתוֹ, כִּמְהָ מִפְּרָכָת הִיא. כִּמְהָ מַעַיְךְ הַאֲסָל עַל הַפְּתִיפִים וְכִמְהָ כְּבִידִים הֵם הַדְּלִילִים. הִיא מִשְׁהוּ שְׁהָקֵל עַל עֲבוֹדָתוֹ, הִתְהַחֵבַת הַגְּדוֹלָה. בָּעֵית גַּם הִיא נִפְצָה –

"לֹא אֲנִי שְׁבָרָתִי אֶתְּהָ !"

"לֹא הָאֲשִׁמָּתִי אֶתְּהָ !", מַהְרָה לִיְבָלה לְוֹמֵר, לִמְרוֹת שְׁמָשׁוּם כֵּה בָּא. "אָכַל הַחְבִּית הִתְהַחֵבַת חָשׁוּבָה לוֹ מַאֲז ! בָּמָקוּם לְרוֹיז בְּכָל בָּקָר אֶל הַנֶּהָר עִשְׂרוֹת פָּעָמִים, הָלוֹק וְשׁוֹב, וְלִמְלָאוֹת בְּכָל פָּעָם שְׁנִי דְּלִילִים וְעוֹד שְׁנִי דְּלִילִים, הִיא מִמְלָא אֶת הַחְבִּית לְפָנֹות עַרְבָּה, וּבְבָקָר הִיא שׂוֹאֵב מִמְּנָה אֶת דְּלִילָיו. וְכָעֵת נִשְׁבָּרָה הַחְבִּית, וְעֲבוֹדָתוֹ הַכְּפָלה עִשְׂרוֹת מְוִינִים..."

"וּמָה", רַטְן יָעַנְקָלָה, "שִׁיפְנָה אֶל זַלְמָנִיּוֹ, הִיא שְׁבָר אֶתְּהָ !"

לייבלה התיישב על רצפת הנסרים, ליד הילד הרובץ שם: "אינך מבין, יענקלה, אינך מבין... רב מנדלה איינו פונה לאיש, חרי ראת זאת! גם אנחנו לא פונים לאף אחד. אבל כשהאנחנו רואים יהודי סובל, אנחנו חוזבים כיצד נפן לעזר לו" –

" אנחנו – מי הם ' אנחנו'?"

" אנחנו, זה פסח וחרשל ונפטלי ומשה אפרים. ואני. ואני חושב, שאפשר לעוזר לו. בן, אני חושב שמצאתי את הדרכ..."

סקירנותו של יענקלה החטורה: "כיצד?!" שאל.

" אנחנו... לא, לא יכול לגלות לך! זה עניינו שלנו. אני צריך להזכיר אותו לחבר..."

"גילה לי, בבקשה! גילה לי. לא אפשר לאיש, באמת..."

"טוב – אבל אף מלאה! עלה במוח רעיון: אנחנו נבנה לו עגלה!"

"עגלה?! עניינו של יענקלה נצcho בענין.

"בן, הפליג לייבלה על כנפי דמיונו, "עגלה, ועליה חביתה גדולה. ושני סוסים מושכים אותה במעלה המשעול אל העירה. וдолי משתקשק לצד החביתה, וברז לה בתחתיתה. ורב מנדלה מהלך לצד העגלה כמו פריז. חסל סדר אסל ודרלים, לא עוד ריצה אל הנהר הלוך ושוב. רב מנדל ממצעץ בשפטיו – והסוס מושך ביצול העגלה. הוא קורא – והסתום עוצר. היא נוטל את הדרלי ופותח את הברז, והדרלי מתחמלא על גדורתי" –

"נפלא, איך יפי!" צהיל יענקלה, "שמע, אני מפир מקום אחד..."

"לא, יענקלה", אמר לייבלה בקול תקין, "תשאיר לנו את

המְלָאָכָה. אַתָּה תִּמְשִׁיק לֶצֹּוֹד סְנָאים וּלְרֹדוֹת תְּרִנְגּוֹלוֹת. אֵת הַעֲגָלָה
נְבָנָה בַּעֲצִימָנוּ ! ”

”חִכָּה, הַקְשֵׁב רְגֻעָה ! אַנְיִ מַכִּיר מָקוֹם אֶחָד, שָׁשָׁם ...”

”חַבֵּל עַל הַמְּאָמָן, יַעֲנַקְלָה. תִּבְין, אַנְחָנוּ חַבְרָה מְגַבֵּשָׁת, אַינְנוּ
מִקְבְּלִים חַבְרִים חֲדָשִׁים. יְשֵׁ לְנוּ כָּלְלִים, אַתָּה מִבֵּין ? ”

”כָּלְלִים ? אֵיזָה כָּלְלִים ? ! ”

”תִּנְאַי קְבָלָה. יְשֵׁ תִּנְאַי בֶּל יַעֲבֹר, שִׁישׁ לְשִׁמְרוּ עַלְיוֹ בְּכָל מְחִיר.
וְאַתָּה, אֵיךְ אָמְרָת – בָּזָה אַתָּה, לֹא תַוְכֵל לְהַשְׁתַּנוֹת ...”

”אוֹכֵל וְאוֹכֵל, תַּרְאֹו שְׁאוֹכֵל ! מַהוּ הַתִּנְאַי שְׁלָכֶם, מַה עַלְיִ
לְעַשׂוֹת ? ”

”עֹזֶב, יַעֲנַקְלָה. זֶה קְשָׁה מָאָד ! ”

”אַנְיִ נְרַטָּע מְקַשִּׁים, זָלְמַנִּיעַ יִכְלֵל לְהָעֵד עַלְיִ ! אָמָד – וְאַנְיִ
אָעַשָּׂה ! ”

”לֹא אָכְפַת לִי לֹוֶר. הַתִּנְאַי הוּא – שְׁלָא לְשָׁקָר ...”

יַעֲנַקְלָה הַשְׁתַּפְתָּק, וְהָאֹור בְּעִינֵּיו בְּכָה. לְאַחֲרָ רְגֻעָה אָרָךְ שֶׁל
מְחַשְּׁבָה, לְכַסֵּן מְבֻט אֶל לִיבָּלָה וְאָמָר בְּהַחְלָתוֹת: ”זִילָּא נְכוֹן.
אֵין יָלֵד שְׁלָא מְשָׁקָר ! ”

”יְשֵׁ, יַעֲנַקְלָה. אַנְחָנוּ .”

”אַתָּה רֹצֶה לֹוֶר לִי, שְׁאַינְךְ מְשָׁקָר לְעוֹלָם ? ! ” שָׁאל בְּפִקְפּוֹקַ.

”מִאָז שְׁחַלְטָנוּ עַל כֵּךְ – בָּן, אַנְיִ מְשָׁקָר כָּלְלִ.”

”וְהָאֶחָרִים, פֶּסֶח וְהַרְשָׁל, וְנִפְתָּלִי, וּמְשָׁה אָפְרִים – אֵינָם
מְשָׁקְרִים ? ! ”

"איןם משקרים!"

הראש הקטן נרفن, ושב והורם. יענקלה משך בכתפיו בהשלמה: "צדקה, ליבלה, לא אוכל להצטרף אליכם. אני יכול שלא לשקר!"

"ידעת זאת", אמר ליבלה. "אינך גרתע מקשיים – אם הם קשורים בקונדסות והוללות. תוכל לטפס על גג פבן חלקלק ולצמראתו של עץ גבה. תוכל ליהנות אבני לмерח ולקפוץ מעל גדר גבורה. אבל אם הקשי הוא נפשי, אם תדרש להתחזקות ולהבלגה – בפני קשי כוה לא תוכל לעמוד. נכוון? כי זהו הקשי האמתי, וזהי הגבורה האמיתית. כך כתוב בפרק אבות: 'אייזה גיבור – המכובש את יצרו. גבורה שכזו, יענקלה, חסרת'..."

"לא נכוון", התקומם יענקלה. "אני דוקא יכול לשלט על עצמי. אני יכול להוכיח זאת. תנסה אותו בכל דבר אחר. תדרשו שאני... אשתק שבוע שלם – בביטחון! תדרשו שאני... אשב במקום אחד אלף שעה שלמה – אקרעה! תבקשו כל דבר – רק לא זה. רק לא לומר את האמת!"

elibla לא הבין: "אבל מהוע?"

"מדוע? ! מושם שזהו פקוח נפש עבורי! כלום איןך מבין?! הנה, ישאל מי שבר את השמשה – מה אמר, 'אני'? ! ואבי ישאל מי זילל את המרחת שהכין עבורי האורחים, אגיד: 'אני'? ! וכי הצעית את המתרן של קרוולקה העREL, וכי פרק את הסולם... לא, ליבלה! האמת היא מצרך מותרות של הילדים הטובים..."

"אינך צודק, יענקלה! האמת הופכת אתכם לטובים! עלייך רק לנשות..."

"נסוי זכר", השיב יענקלה בעגימות, והבית על סימני החבורות שעלו ידו.

"תנשָׁה. לא תוכל – מפסיק".

"וזאת אֲנֵשָׁה – האם תקְבִּלו אֹתְתִי לְחַבּוֹרֶתֶיכֶם ? האם נְבָנָה יִיחָד
אֶת הַעֲגָלָה ? ! "

"אָשָׁאל אֶת הַחֲבָרִים. אָבָל, דָוְמַנִי... דָוְמַנִי שָׁכַן. כְּכָלּוֹת הַכֶּל,
כָּלַנִי מְנַסִים, יַעֲנַקְלָה..."

"טוֹב. אִם כֵּךְ, אֲנֵשָׁה גַם אַנִי. אָבָל רַק עַד שַׁהַעֲגָלָה תְּבָנָה, לֹא
רַגְעַ אֶחָד יוֹתֵר..."

יעֲנַקְלָה הַשְׁתַּחַק לְפִתְחָה וּפְנִיו חָרוֹג.

הוּא הַבַּיִת מַעֲבָר לְגַבּוֹ שֶׁל לִיבָּלה, לְכוּן הַפְּתַח. מִשְׁהוּ אַיִם,
נוֹרָא, קָרְבָּ וּבָא מִשְׁם. קָרְשׁ הַרְצָפָה הַרְופָּ שֶׁמְאַחֲרָיו לִיבָּלה
הַשְׁמִיעָ חַרְקַת אַזְהָרָה. לִיבָּלה הַסְּתוּכָב בְּחַרְדָּה – אָבָל דֵּיהַ מַאֲחָר
מַדִּי. יְדִים חִזְקוֹת אַחֲזוּ בּוֹ וְהַנִּיפּוּהוּ מַעַלָּה, מַעַלָּה... הוּא הַרְגִּישׁ
פִּיצְדָּקָה נִשְׁמְטָה מִתְחַת לְרַגְלֵינוּ, וּמַאֲחָרָיו נִשְׁמָעָה שָׁאגָה
מַחְרִידָה, מַפְחִידָה. הַזְּרוּעוֹת הַחִזְקוֹת לְפָטוֹ אָתוֹ כִּצְבָּתָה, וְאִימָו
לְפִצְחָ אֶת עַצְמוֹתֵינוּ.

רַגְעַ אָרֵד כְּנַצֵּח עַבְרָ, עַד שַׁהַוָּא קָלַט שְׂזָהוּ קֹול צָחֻק רַוְעָם,
מַחְפֶּרֶץ, וְהַלְּפִיטה – חַבּוֹק אַהֲבָה הִיא.

"הוּא הוּא הוּא", צָהָל רַב מִשְׁהָ הַאֲכַסְנָאי, אָבָיו שֶׁל יַעֲנַקְלָה. "הוּא
הוּא, הַקְשַׁבְתִּי לְשִׁיחְתֶּיכֶם ! הוּא הוּא, בּוֹא בְּכָל יוֹם ! הוּא הוּא, אַתָּה
עוֹד תַּהֲפִךְ אֶת יַעֲנַקְלָה שְׁלֵי לְכַן אַדְמָן ! "

הוּא הַוֹּרִיד אֶת לִיבָּלה אַרְצָה, וּלִיבָּלה הַסְּתוּכָב וּעַמְדָה לְמַולָּו.
רָאָה שַׁהַאֲכַסְנָאי מַתְנִשָּׁם וּמַתְנִשָּׁף, וּעֲינָיו אַדְמָות וּלְחוֹת...
רַב מִשְׁהָ", אָמֵר לִיבָּלה, "הַקְשַׁבָּת לְדָבָרים, אָז יִשְׁלַׁי בְּקָשָׁה
פָּעוּתָה –

יונקללה קיבל על עצמו לומר את האמת, רק את האמת.

אבל זהה ממשימה קשה, ולפעמים אף מסכנת, עבورو...

כיו השרkar הוא מפלט נוח, מקלטם של הפחדנים, של מוגי הלב והאשימים.

יונקללה קיבל החלטה אמיצה, ואני מבקש מך לעזור לו בקיומה –

אנא, אל תענייש אותו כאשר יודה על האמת.
טוב?!"

רב משה שרבב את שפתיו והבית בבנו ובליילה, ושוב בבנו ושוב בליילה, ולבסוף אמר: "טוב, אני מסכים לך – אבל שתדע לך: גם עבורי זו ההחלטה קשה..."

ליילה השתקדל שלא לפגש במפט התודה של יונקללה. "אלך הביתה", אמר, "כבר מאוחר".

"אלוה אתה", אמר יונקללה בלהיותו.

"כן", הסכים אביו, והושיט מולו אצבע מאימת, "או אתה קיית זה שאכל את המركחת, אה?"

עיניו של יונקללה חתרו צזו בפחד, ורב משה פנה אל ליילה ונחם: "הנה, רואה אתה איזו ההחלטה קשה קבלתי..."

שני הילדים יצאו אל הלילה הבירה. עיניו של יונקללה נצטו כנסי פנסים: "שמע", לחש ליבלה בלהיותו, "אני מכיר מקום בעיר, שם מנוחים שברי עגללה, ושלד של סוס – פחד! זה נורא ואלים! אני חושב שהם נקברו פעם, לפני חמוץ שנים, בסופת שלגים. נוכל לשפץ את העגללה – ארייך רק להסיר את היצול משדרת הטוס!"

"ברור", גורר ליבלה ב思绪ה. "וְאַנִי מְנִיחַ שְׁהָגְשָׁמִים הַרְקִיבִי
אֶת הַעַז, אֲבָל... אֲוֹלֵי יִשְׁם אֹצְרוֹת, אֲוֹלֵי הַעֲגָלָה נְשָׂאָה מַטּוּן
שֶׁל מַטּבָּעוֹת זָהָב..."

"נִבְרָר זֹאת", ענה יענקלָה בקול בוטח, קולו של בעל אוצרות.
"אַנִי אֲוֹלֵיק אַתֶּכָם לִשְׁם מַחְרָה, אֲבָל אֶל הַסְּפָרוֹ זֹאת לְאִישׁ! רַק
אַנִי וּזְלָמְנִינוּ יָדְעִים אֶת סּוֹד הַעֲגָלָה, גָלִינוּ אָוֹתָה בְּתוּלָנוּ בִּירוּ
— הִ, בּוֹא נַעֲקֹף אֶת הַכְּפָר, הַעֲגָלָה שֶׁל בָּרָקָה עַמְּדָת שְׁם. אַנִי
רוֹצֶחֶת לְפָל כְּעַת בִּזְקִוּוֹ!"

לייבלה נזכר במשהו. "מָה עוֹלָלָת לֹז? שְׁמַעְתִּי, שְׁפָרָקָת אֶת
כָּל הַגְּלָגְלִים?!"

"לֹא... כָּלּוֹמָר, לֹא בְּדִיק... זֶה הִיה כֵּה: סְפָרָתִי לְךָ שְׁזְלָמְנִינוּ
בָּרָח כְּמוֹ שְׁפָן אַחֲרֵי שַׁהְוָא פָגַע בְּחַבִּית שֶׁל מַנְדָּלָה-תָּם" —

"אַנְחָנוּ קֹרְאִים לוֹ 'רַב מַנְדָּלָה'", תָּקִין לִיבָלה. "עַכְשָׁו אַתָּה
חַבְרָ בְּחַבְרוֹתֵינוּ". הַוֹא תִּמְהָה יֹאמְרוּ חַבְרֵיו עַל הַחַבָּר הַחְדָש,
וּזְכָר שַׁאֲבִיו אָסֵר עַל גַּצִיל לְהַתְּחִבָּר עָמָו. וְלוּ, הָאָם אָבָא יַרְשָׁה
זֹאת? וְאַבּוֹתֵיכֶם שֶׁל חַבְרֵיו, הָאָם יַרְשָׁו לָהֶם לְהַתְּרוּעָע עַם יַעֲנָקָלה?
הִי אַלְוּ שְׁאָלוֹת לֹא מֻנְנָה. הַוֹא נַטֵּל עַל עָצָמוֹ אַחֲרִיות כְּבָה,
אוֹלֵי כְּבָה מִדי..."

"שִׁיחָה רְבִ-מַנְדָּלָה", הַסְּפִים יַעֲנָקָלה בְּרַחֲבָ לְבָ. "אָז מְנִ... רְבִ
מַנְדָּלָה תִּפְסֶס אֶתְתִּי, וְלֹא הָאָמִינַן לִי שְׁאַנְיָא שְׁבָרָתִי לוֹ 'תְּחִבָּית.
אָז אַנְיָה לְכָתֵי אֶל זְלָמְנִינוּ וְאַמְרָתִי לוֹ שַׁהְוָא שְׁפָן פְּחָדָן, וּשְׁאַנְיָא אַמְשָׁךְ
לוֹ בְּאַזְנִים שֶׁלֹּו וְאַארִיךְ אָוֹתָן עַד שִׁיחָפְכוּ לְאַזְנִי שְׁפָן. אַנְצְּדָקָתִי,
לֹא?!"

"אַנְיָא יָדַע", ענה לייבלה, מחרה. "אַנִי חַוְשֵׁב שְׁהָן הִי
נַחֲלָשׁוֹת, וְלֹא מַתְּאָרְכּוֹת. אַזְנִים אֵין נַמְפָחוֹת..."

"אֲוֹלֵי. בְּכָל אַפְנֵן, כְּדָאי לְגַסְתִּו, נְכוֹן? אֲבָל הוּא לֹא נַתֵּן לִי,

רק נבהל והתחילה לברוח. כמו שפּוֹן, שפּוֹן אַמְתִּי! אָזְעִי רַדְפָּתִי אֲחֶרְיוֹ עד לנֶהֶר, והוא נכנס למִים. אָזְמַרְתִּי לוֹ, שׁטוֹב מֵאַד שַׁהוּא נָכַנס לִמִּים, וְהָאָזְנִים שְׁלֹו יַתְּרַכְּכוּ, וְאָפְּשָׁר יַהְיֶה לְהָאָרִיךְ אָוֹתָן עוֹד יוֹתֶר. וְהַוָּא הַתְּחִילָה לְרַעַד, וְאָמַר שַׁהוּא יַבְרָח מִהָּעִיר בְּעַגְלָה שֶׁל אֲבִישָׁלוֹ. אֲזַחְלַטְתִּי קָדָם כָּל לְפָרָק אֶת הַגְּלָגָלִים, כִּדְיַי שַׁהוּא לֹא יַכְלֵל לְבָרָח. נְכוֹן שֵׁהֶה לֹא הָגַן מִצְדוֹ לְבָרָח בְּעַגְלָה שֶׁל אֲבִישָׁלוֹ?"

לי'בָלה הַנְּהָן בַּרְאָשׂוֹן. הוּא חָשַׁב שִׁישׁ הַגִּיּוֹן בְּדָבָרִים.

"זֹהֶה, אֲזַרְצֵה אֶל הַעַגְלָה – וְלֹא הַזְּאָתִי אֶת הַגְּלָגָלִים, אָנִי לֹא אָלַךְ לְהַתְּחִיל עִם בְּרָקָה. רַק הַזְּאָתִי אֶת הַיִתְדּוֹת הַקְּטָנוֹת הַהָּنָן. מָאִיפה יַכְלַתִּי לְדַעַת שְׁשָׁמָחָה בּוֹנִים דְּבוֹשִׁים וְאַשְׁתּוֹ דְּבוֹשָׁה מְתֻכּוֹנִים לְגַסְעַ לְלוֹבְלִין?!"

בְּאַמְתָּה, צָרוֹף מִקְרָים אַמְלָל. יַעֲנַקְלָה תְּמִיד נַוְפֵל טַרֵף לְמִסְבּוֹת שָׁאיָן לוֹ כָּל שְׁלִיטָה עַלְיהֶן...

"אֲזַ אֵיךְ שְׁאַנִי מִתְרַחֵק, אֲנִירֹאָה אֶת בְּרָקָה סַוְחָב אֶת הָאַמְתָּחוֹת הַכְּבָדוֹת, וְדַבּוֹשָׁה טַפְסָה עַל הַעַגְלָה – הִיא לָה כָּל כֵּה קָשָׁה לְעַלּוֹת, הִיא כָּל כֵּה שְׁמָנָה – הִיא נַפְלָה הַרְבָּה יוֹתֶר מְהָר! וְאַחֲר כֵּה הַתִּשְׁבַּב שְׁמָחָה בּוֹנִים דְּבוֹשִׁים, וּבְרָקָה הַצְּלִיף בְּסִוִּים. וְהַעַגְלָה הַתְּחִילָה לֹזֶז – וְטַראָח! אַרְבָּעָת הַגְּלָגָלִים נַשְׁרֵוּ פְּתָאָם!"

"פְּתָאָם! חָזָר לִי'בָלה עַל הַמְּלָה הַתְּמִימָה כָּל כֵּה, כַּשְׁהוּא צוֹחֵק צְחֹק רַם. "הָוִי, יַעֲנַקְלָה יַעֲנַקְלָה, מָה יַהְיֶה אַתָּךְ?"

"אַתָּה מִדְבָּר כָּמו אֲבָא! אָכְלָה אָנִי לֹא אֲשָׁם, בְּאַמְתָּה שְׁלָא! רַצִּיתִי רַק לְחַסֵּם אֶת דָּרָךְ הַגִּסְגָּה שֶׁל זְלָמָנִיו: אָנִילָא יַזְעַד מָאִיפה בְּרָקָה יַדַּע שְׁאַנִי רַצִּיתִי לְהָאָרִיךְ אֶת הָאָזְנִים שֶׁל זְלָמָנִיו – הוּא טַפֵּס אָוֹתִי בְּשַׁתִּי הָאָזְנִים וְהַולֵּיךְ אָוֹתִי כֵּה אֲל אֲבָא... הַיִּתְּ צְרִיךְ לְשִׁמְעַ אָוֹתוֹ שׂוֹאָג, כָּל הַעִירָה שְׁמָעה: 'אִם הָבֵן שְׁלֹךְ מִבְּרִיחָה אֶת

הקבונים שלי – אז אני אבריח את הקונים שלך !' איך שהוא שאג,
היה אפשר לחשב שעשייתו 'תזה בכוננה' ...

לייבלה הבין ששום דבר לא יעוז, יענקלה בתייח שבל העולם
מתנפֶל לו.

הוא החליט לנשות ולהצליח לפחות את איזנו של זלמן, אבל
גם זאת יש לעשות בחכמה: "ובכן", גיש ליבלה, "החשבון
בינך לבין זלמן עוד לא נגמר" ...

יענקלה לא ענה מיד. הוא לטף את איזנו, מהרhar, ולבסוף
השיב: "תירודע – אני חושב שאתה בעצם צודק. שאזנים נמלשות,
ולא מתרכבות" ...

פרק ט"ז

הספרון האזרלית

ל' מחרת עם שחר נפוצה בצעירה שמוועה מרעישעה. גציל – ומי : אם לא הוא – הbia אומתת הביתה, לשולחן ארוחת הבוקר: "שמעתם את החידשות?"

"אין מדברים בפה מלא", הziירה לו אמא.

ואבא אמר: "אתה זוכר, גציל – לא רכילות, לא לשונ הרע ולא מחלוקת, נכוון?"

"ונדיי", המהם גציל ונאנק עם האכל שבפיו, "האורים שבאקסניה קמו באמצע הלילה ושבעו לאoir צח – באקסניה התפשט ריח נורא! החברר, שמשישו הפק את החבית של הדגים המלוחים – כל הדגים היו פוזרים על רצפת המטבח, והציג נשוף ושטף את המסדרון – האחנה שם היא לא נשא! כל האורים ארצו את חפציהם ונמלטו מן האקסניה בבהילות!"

"נורא! מי עשה זאת?" שאל זושא.

"עד כאן!" קטע אבא את העדפון המרתתק. "אני מניח שאיש לא ראה מי עשה זאת, ואין כל טעם בפזר חסודות. בשימצאו את האשם, ידע זאת גציל ראשון, هل אין?"

"אני משתקל", ענה גציל בענוה, "משתקל מאד..."

רק ליבלה שתק. הוא אמן לא ראה מי עשה זאת, אבל הוא נחש – וזה היה יותר מסתם נחש. באזניו הדקה אזהרו של ברקה העגלון, השאגה שנשמעה בכל העירה: 'אם יענקלה שלך מבריח את הנוטעים שלי – אני אבריח את האורחים שלך!' וعبدיה: לא עברה יממה – ואורחי האכסניה נמלטו ממנה... נמלטו – אבל לאן?!

בדרכ אל החדר עבר ליבלה דרך האכסניה. ריח קלוש של דגים מלוחים עמד באוויר, וכמה אנשים התגודדו ברכבה שלפני האכסניה. הוא פר אחר יענקלה במפטו, אבל הילד לא נראה. ליבלה הגה בשיחה שנחל אמש עם יענקלה, ושחזר אותה במוחו. הוא תהה בלבו, אולי באמת החמיר בדרישתו מהילד הפראי. אולי באמת אין לדרוש מפנו שלא לשקר בשום תנאי. אולי האמת עם יענקלה, שהשקר הוא פקוח נפש עבورو.

הוא החליט לשאל על כך את רבינו מוניש. הרי הוא המלמד, והיא שהגה את המבצע. אבל פsch והרשף הקדימו אותו. הם קמו ממקומם, וריכם של הדגים המלוחים נדף גם מהם. בגראה, חשב ליבלה, שהם התקרבו יותר מדי אל האכסניה. הם קמו, ובקשו מהמלך להחליף את "מבצע אלול"!

"להחלייף?" פמה רבוי מוניש, "בפה, למשל?"

"במשהו קל יותר."

משהו... שיכول להחיזק מעמד חדש שלם...

משמעותו, למשל, שהבעל שם טוב הורה לומר שלושה פרקי תהלים מדי יום ביוומו, במשך כל חדש אלול. הנה – לדגמה. זה דבר חשוב מאד, פרקי תהלים של דוד הפלך!"

"הם... חשוב עד מאד, לא כל ספק! אבל אמרו לנו לי, מה כל כך קשה במציאות שקבלנו עליינו? מודיעו שליא נשלים אותו?" – פסח והרשל נראו אמללים. הם לא יכולים להסביר מדוע – אבל לא היה להם ספק: הרביה אומר קל לומר שלושה פרקי תהילים!

לייבלה חלץ אותם מפבווכתם. הוא נזכר בדבריו של יענקלה, וידע מדוע המבחן קשה כל כך. ישנים מצחים, שביהם האמת היא... לא נעימה, ואפללו מסכנתה. ואלו השקר, שקר קטן, פערות, הוא הבדך הנוחה והבטוחה כל כך...

"ואם מקרים, רבבי, מה עושים?" שאל.

"מקרים?! קולו של רבבי מוניש הביע פלייה פה רבבה, שאפללו חיים אישר חמחד הרים את הראש מן הגمرا.

פסח ענה במקומו לייבלה: "הוא צודק, רבבי! הנה, עוד מעט נתחיל ללמד, והרבבי ישאל לפתח: 'פסח, אתה מקשיב לשעור?' – מה ענה?!"

ופניו הסגירו מבוכחה פה רבבה...

"ובביה, אם אבא ישאל אותך אם למדתי היום פשורה", שאל הרשל, "האם יהיה עלי לשתק?"

"וישתיקה בהודאה", הזכיר נפתלי בעגימות.

היתה הסכמה כללית: הם קבלו החלטה שמעל לכךם.

רבי מוניש הקדיר את מצחו וסרק באצבעותיו את זקנו, כמו שניגג לעשות כאשר הגה בשאלת סבוכה. "מה עושים כשמדובר לשקר" – המה ברגעון של גمرا – "שאליה חמורה היא. מה עושים כשמדובר לשקר..."

ובכן, יש לך תשובה, והיא ברוכה בספר. שמעו ואספר לכם
מעשה שהיה..."

"הדבר היה לפניו שנים רבות, בעיר בוסקווץ', עיר נאמ לאלקים.

החרף זה עתה חלף, וmag הפסח קרב ובא. כלם התפוננו
לקראתו בקדחתנות: הגאים אספו 'מעות-חטין' ומורי ההורה
ענו על שאלות הגעלה והכשרה. עקרות הבית מרכז וקרצפה,
ובאזור עמד ניחוחן של המצאות הנאות.

כלם היו טרודים בעסקי החג הקרוב, כלם יחולו לקבל את
פני החג בשמחה – ועם זאת הרגשו המתח והדאגה. כלם רצו
ומהרוו, טרחו ויגעו, וכלם מלמלו והתפללו בלחישה: 'רפנו של
עולם, שהפסח יعبر בשלום, רק שייעבר בשלום...'

שrank יעבר בשלום, rank לא תשבח שמחת החג על ידי עליית
דם נוראה, שתקבוא בחטא.

עלילת דם שתבייא גל פרעות ואלים, ותתבע קרבות בנפש.
שהחג יעבר בשלום...

עלילת הדם הייתה חלום בלבד. סיווט שעלה במוחם המערות
של שונאי ישראל, ובטעתו נכחדו קהילות שלמות, מתוך אנשים
חפים מכל פשע למאות, ענו וגרשו ונשדו ונכזו –

הפל בಗל עלייה חסרת כל הגיון ונטולת כל בסיס. עלייה
שפלה, כאלו מצונה היא ליהודים להרג ילד נוצרי ולערב את דמו
במצאות הפסח...

גם רבה של בוסקווץ', הגאון רבי שמואל הלוי, חרד מפני
עלילת הדם. הוא החליט להזכיר את פני הרעה, ובקש לשוחח
עם מושל העיר. בשיחה פנה אל המושל במלים נרגשות, והצביע
על השיטות שבعليיה הנפשעת. הרי לא יתכן, שנשתמש בדם

לצורך מצווה כאשר הדם אסור עליו באסור כה חמוץ, ואני מקפידים כל כך למלא כל גותח בשר לפני בשולו. בשיהודי נוגס בפרוסת לחם, והחניכים שלו מדרמות, וטפת דם – דמו שלו! – נראהית על הפרוסה, הוא מקפיד להסיר אותה ולא לאכללה. אז כיצד יעלה על הדעת שאנו משתמשים בכך בנסיבות שלנו?

יאמרו נא כל אותם מעיללים. יחושו בספריהם, בכל תולדות הפרעות ומהמשפטים – האם מצאו איזה שהוא רמז, איזה שהוא מקור לעלילה מפרקת זו?

adraba, ikomo vinerav!

המושל היה אדם היגוני ומושל חסיד. טעונו של הרב התקבלו על הדעת, ואם היה בו שמא פקפק הרי שהלהת בו נאמרו הדברים הסיר אותו לנמרי מלבו. הוא גם ממקומו והכריז חגיגיות: "אני נוטן בזה צו, שההסתה נגד היהודים עקב עליית הדם תאסר כליל. יתר על כן, גם אם תמצאו גופת נער נוצרי בעבר הפסח, וההמון יסתער על הגטו היהודי – אשלח את אנשי המשמר הקירח לגונן عليיכם מפני הפרעות, ואצווה על עירית חקירה מקדמת והוגנת. האדק יעשה, והאשם יימצא."

פני הרב קרנה. הוא הצליח בשליחותו.

"אבל" – המושל זכר אכבע מתריעה למול פניו של הרב – "אם יתברר, שהיהודי אשם במעשה שפל זה, ויתברר שהולכתו אותי שולל וסובכת אותו בכח – אם יתברר, שעליית הדם נכונה היא – כי אז אצווה על אנשי המשמר לסתור משעריו הגטו, ואפיר להמון להחזר פנימה. אתה מבין מה תהיה משלימות הדברים?"

כן, הרב הבין מה משלימות.

המשמעות היא, שאיש מתושבי הגטו לא יותר בחיים. הנסיבות

היא שהגטו יבוז, והושיבו יהרגו, ויתרנו ממנה רק אודים עשנים
וערמות אפר...

"כז", אמר הרב. "אני מבין את משמעות הדברים – ואני
חויש מהם. משומ שאני יודע שעילית הדם היא שקר ובזב".

"אני מאמין לך", אמר המושל, "ומקונה שאיני טועה..."
לא עבר שבוע מאזת פגישה – נ גופת לצד נוצרה התגלתה,
פצפי.

אשר יגורו, בא.

היא התגלתה באשمرة הבקר – ברחוב היהודים...
היהודים הכו בהלם. חמשם הנורא התאמת, והעלילה הנוראה
נתכה על ראשם.

התושבים הנוצרים רגשו ורעשו. הפמרים הסיתו מעלה דוכני
ההטפה, ונערים מבקשי פרקן סובבו ברחובות ושלוחבו את הרוחות.
אנשים סגרו את עסיקיהם, אקרים נאספו ובואו מכפרי הסביבה,
וכלים נחרו אל הגטו בשביים כל משחית מכל הבא ליד: מותות,
ספינים, קלשונות...

הם נחרו אל חומות הגטו בצחחות וקירות נקם, אבל בשער
הגטו נתקלו בחילី המשמר שעמד בצדונים שלופים ורדפו את
הסתערות. המושל עמד בהבטחתו. הוא הגן על התושבים
היהודים ומגע טבח אין וחסר הבדיקה. אבל רוחו לא שקטה:
הרי מישו רצח את הנער האמלל –

מיهو הרוצח השפל?

ואולי, אולי היהודים רצחוהו, כדי ללווש בדים את מצותיהם?
אולי, אולי בכל זאת יש מן האמת בעילית הדם הנוראה. אולי
רב היהודי הוליכו שולל?!

חמתו של המושל גאה בזאת: אם יתברר שהיהודים אמנים עשו זאת, הוא ישלח את גדוריו בראש הפורעים, ומן הגטו היהודי לא תשאר אבן על אבן!

הוא קרא למפקד המשטרה, והטיל עליו למצא את האשם ברצח הנצUBE. הוא צוה עליו להזכיר חקירת הרצח את כל המשאים. לגיס לשם כך את מיטב האנשים ולא לחסך כל אחד. "אל תשוב לראות את פני, אם לא בלית הרוץ, כשהוא כבול באזקים!" צוה המושל.

הוא לא העלה כלל בדעתו, בלית מי יבוא מפקד המשטרה ללבשכתו...

מפקד המשטרה החפנה מכל עסוקיו الآחרים, ותתרבו אף ורך בחקירת הפרשה. הוא שלח את שוטריו לחפש עדין ראייה למעשה ברחוב היהודים, וחקר את עברו של הנער הנרצח. התברר, שהייתה זה נער מפקר ועברי, שנתקפס פעמים מספר בגנבה ובמעשי מרמה. מה חפש בגטו. האם רצה לנגב באישוןليل, האם נתפס בשעת מעשה, האם החפתחה תגרה והוא נדרך?

היו אלו שאלות שבקשו מענה.

בלשי המשטרה עשו את מלאכתם נאמנה, שאלו ודרשו וחקרו, בדקו קטיע עזריות וחצאי שימושות – ושבו בזיכים ריקות: הם לא מצאו כל עדין ראייה, ולא הביאו עדויות שמיעה. אף פושע שפוד לא התרברב במעשה ולא פלט כל רמז.

זה רק קצה חוט אחד, שביב תקונה אחרון לפענוח הפשע. ליד גופתו של הנער נמצאה סכין מטבח משחצת, מגלת בדם. זה היה זה בלי הר Zwech. אולי נטען שהיה למצא את בעליה, ועל ידי כך ליבור את זהות הרוצח. המפקד שלח את אנשיו לסרוק בית אחר בית, ומשפחחה אחר משפחחה. יומיים תמימים עמלו אנשיו

בפרק, הילcio מרחוב לרוחוב, מדלה לדלה, עד אשר אזכיר את
בעל הספרין –

התברר, שהספרין שכחת לרבה של העיר, לגאון רבי שמואל
חליוני !

פרק יז

ଉירך הידין ה טוב ביותר

נִלְתָּחַת האלון הַכְּבָדָה שֶׁל לְשֵׁבֶת המושל נִפְתָּחָה בַּיּוֹם שֶׁרֶת הַדָּוָר
בְּמִדִּים, שְׁהַכְּרִיז בְּקוֹל רַם: "רָאשׁ הַשׂוֹטְרִים!"

המושל נושא את ראשו והביט בפנים. ראש השוטרים הופיע
בפתח ועל פניו חיווק נצחון. לאדו פסע רב היהודים, וידיו כבולות
באזקים...

"אפה, אפה..." מילמל המושל במובכה. הוא קם ממקומו
ונשען בידיו על השלחן. פניו היו חומות ושפתיו רטטו: "ובכן,
האשם נמצא! חששתי שפְּקָד ייה. הולכת אותי שלל, והריגעת
אותי בהבתוות סָרָק. אבל האמת מתגלה בסופו של דבר. עלייה
הDEM היא אמת עבדתית. היהודים זוקקים לדם נוצרי למצותיהם
— ורבני היהודים נוטלים חלק בראש במצוה זו..."

היא חש נבגד, מרהמה —

"שערתי שעלייה הDEM נכונה, אבל לא העלית בראעתם שרבם
של היהודים, האצל והחכם, יתן את ידו לרצח חסר רחמים..."

הניד ראשו באכזה, ואמר: "ובכן, אני עמדתי בחלוקת הראשות
של הבתוחתי, והגנתי על שכנות היהודים מפני הפורעים עד
שהתבררה זהות הפשעים. ועכשו, כשהאמת יצאה לאור — הגיע

תור חלקה השני של ה证实ה. אני עומד אישית בראש הפורעים, ומיהודי העיר לא יותר איש בחיים. משוכנעתם כלה לא תותר אבן על אבן!"

"אני מוקה שאמת בפייך", אמר הרב בשלה, וגבות המושל התרוממו בפליאה. לא לחשוכה פזו צפה. והרב הסביר: "אני מוקה שאת צודק באמך שהאמת יצא לאור לבסוף. כשהיא תרגלה, תוכח לדעת שני דברים: שידי אין מגילות בהם – וועלילת הדם היא הבל הבלים, שקר מואס!"

המושל התישב בכסאו בצדות ואמר בקול לאה: "השופטים יקבעו זאת, אני שב עתי די. הוציאו מעלי, והורידו לבוד הפלא!"

העיר הייתה במרקחה עם התפשטות הידיעה על מסרו של הרב. היהודים מאנו להאמין לשמועה הרעה, והכמרים ששועלה ומצאו בה סמוכין לעילית הדם הנוראה. הנזונים המוסתים התחפנו לפרא פרעות, והיהודים רעדו מפני הבאות.

המושל הבהיר לכולם שהכל תלוי בחוזאות המשפט, והיהודים שכרו את הטוב שבעורכי הדין כדי להגן על רם במשפט שייחרץ את גורלו – ואת גורלם...

עורך הדין בקש להפגש עם הרב.

המושל אשר את הבקשה, ושער בית הפלא נפתחו לפניו עזקה הדין. הוא ירד במדרגות העקלקות, ודלת פלדה כבדה נפתחה לפניו בחריקה.

בחדר אפל וטהור, על גבי מדר אבן צר, ישב הרב, רבינו שמואל הלוי. פניו היו שלומות והוא חישיר מבט תקין ואמיץ לב.

"רבי", פתח עורך הדין ואמר, "באתי לדבר בקשר המשפט, מנקודת ראותו של איש-משפט".

"דבר", אמר הרב.

"אני בטוח, שעילית הדם היא המצח זדונית ומרשעת וחסורה כל יסוד. אבל הטעם הנוצרי והשופטים הנוצרים אינם משבנעים בכך ממש".

הרב שתק, הדברים ידועים.

"הם סבורים, שיש אמת בעיליה זו, והגופה שנמצאה ברחוב הגטו בפרש הפסח, והספין של הרב שנמצא לצדה, הם ההוכחה לנכונותה של העיליה –

אבל אם כבוד הרב יכחיש את בעלותו על הספין, לא תהייה לتبיעה כל אחיזה לדרכו.

אם השופט ישאל את כבוד הרב האם הספין היא שלו, וכבוד הרב ישיב: 'לא' – או אז תחתפל העיליה מאליה!"

הרב הביט בעורך הדין, הביט בו – ושם.

עורך הדין המשיך להסביר: "מבין אתה, כבוד הרב, hari אין האדם חיב להכיר את כל הטענים שבביחתו..."

הרב הפר את שתיקתו. "אכן", הסכים עמו, "אבל אני מפיר את כלו. יש לי טבעת עין מצה, ברוך השם..."

"יודע אני, הכל מהללים את כינויו של כבוד הרב. אבל אם יכחיש את בעלותו – הוא איש לא יכול לסתור את דבריו!" טען עורך הדין.

"בדרכך בן הוاء", ענה הרב. "אבל אני hari אדע ששקרתי..."

לא, אַדונִי, אֵם הַסְכִּין הִיא סְכִינִי, לֹא אָכֶל לְהַכְחִישׁ זֹאת. מִמַּיִם
לֹא שְׁקָרְתִּי, וְאֵף עַתָּה לֹא אַשְׁקָר..."
עורך הדין לא הבין זאת.

"הָאָמָת מִדָּה יִפְהָה הִיא, כְּבָוד הָרָב – אָכֶל לֹא עֲכַשׂ, לֹא
כְּפָן..."

"הָאָמָת מִדָּה יִפְהָה הִיא, בְּנִי, בְּכָל מִקּוּם וּבְכָל זָמֵן..."
אָמָת זוֹ עַלולָה לְהַצְעִיד אַוְתָּחַ לְמֻנָּה. כְּבָוד הָרָב, וְלְהַפְּקִיד
אֶת בְּנֵי עַדְתָּךְ לְטַבָּח. וַיְזַכֵּר נָא זֹאת: הַפְּלָל בְּשָׁל עַלְילָה נְפִשְׁעָת,
וְהַאֲשָׁמָה שֶׁאָינֵן לְכָחֵק בָּה! אַיִלִי מְבִין: לְשׂוֹנוֹאִים מִתְּפִיר לְטַבָּל
שְׁקָר וְלְהַעֲלִיל כְּזֹבִים, וְלֹךְ אָסּוֹר לְהַתְגּוֹנֵן מִפְנִיהם בְּאַמְצָעוֹת...
כְּחַשׁ קָטָן, מָלֵה אַחֲתָה?!"

"כֵּן הוּא, בְּנִי. בְּדִיקָּה כֵּה: הֵם – בְּשָׁלָהּם, וְאָנוּ – בְּשָׁלָנוּ.
חוֹתְמָוּ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמָת, וְתוֹרָתוֹ תּוֹרַת אָמָת. וּבְכָל
הָאָמָת לְפָדוֹת מִכָּל צָרָה. כְּפָתּוֹב: בִּזְקָח אַפְקִיד רָוחִי, פְּדִיתָ אָתִי
הֵי אֶל אָמָת!"

"כְּבָוד הָרָב, אַנְיִ נְרַעַשׁ בְּלִי, אָכֶל בְּרַצְוֹנִי לְהַבְּהִיר דָּבָר אֶחָד:
אֵם תֹּדַה שֶׁהַסְכִּין שָׁלָךְ – דִינֶךְ נְחַרְצָן! אֵם אַתָּה עוֹמֵד עַל דִּעְתָּךְ,
אֵין כָּל טֻעם בְּשִׁרְוֹתִי".

הָרָב הָאָזִין בְּדִמְמָה.

"אַנְיִ מִתְפִּטְרָ אִפּוֹא מִתְפִּקְדִּי", הַצְהִיר עֲורֵךְ הַדִּין.
"יִהִי כֵּן", הָשִׁיב הָרָב בְּשָׁלוֹה. "יִשְׁ לִי עֲורֵךְ דִין טֻוב יוֹתֵר –
הַטֻּוב בְּיֹתֶר: הָאָמָת, הִיא תָּגֵן עַלִי!"

עֲורֵךְ הַדִּין שֶׁב אֵל שׂוֹלְחֵי, וְהַזְדִּיעַ לְהֵם עַל עַמְדָתוֹ הַנְּחַרְצָתָו
וְהַתְּמֻמָּה שֶׁל הָרָב. הַוְדִיעַ לְהֵם עַל הַתְּפִיטָרוֹתָו, וְעַל הַעֲרָכָתוֹ
שְׁבִצּוּרָה כֹּזוֹ דִינּוֹ שֶׁל הָרָב נְחַרְצָן מִרְאֵשׁ.

"הרב חורץ את גזר דיןו במו פיו", אמר.

"אבל בכה הרי חורץ הוא גם את דיןנו!" נזעקו הגבאים.

עורך הדין משך בכתפיו בחסר אונים.

ראשי הקהל הודיעו למושל שהרב דחה את שפטו של עורך הדין, ובקשו רשות להפגש עם הרב ולשכנעו. המושל נעתר לבקשותם, והם נרחשו באינוק הפלא האר והאפל: "רבי, רחם علينا, על עולמנו וטפנו", שוועו הזרים.

"אל תסגורנו בידי המן צמא הדם!"

והרב שתק.

"רבי, חשב על הרובנית, חשב על ילדיך, חשב על תלמידיך ישיבתך היקרים. על תלמידי תלמוד התורה, על המלמדים והרבנים – הזכיר בהמן היהודים הפתמיים, קהל הקדש הפסטורף באלו!"

והרב שתק.

"וחשב, רבי, על חלול השם העצום שייגרם אם תrush חיללה בדין" –

"חשב על כה, שהשMOVEDה תחפשת פלהבה בשדה קש, והסנה תקיף את כל קהילות הקדש במדינה!"

"רבי, למען, למעןו, למען כל היהודי הגולה, למען כבוד שמיים – אנא, תסטה פעם אחת, אחת ויחידה, מדרפק הטובה. תכחיש את בעלותך על הסכין הנוראה –

מציל את כלנו במלחה אחת!"

הם סימנו לשטח את תחנותם, וחפו לחשובתו של הרב.

והרב – הדברים הגיעו לליבו, ונדמותות חנוך את גרונו. בקול אוֹהֶב ורוגע אמר: "דעו לכם, בני – השקר מעולם, מעולם, לא הועיל לאיש..."

פרק י"ח

המשפט

ד' גיע יומן המשפט.

מחוין לאולם בית המשפט התגוזדו המוני אנשים, שקרו או קריאות נcum וסימאות הסטה נגד היהודים. הם הגיעו לבית הדין לקצאר בדין, לקבע את אשמתו של הרב, ולחתת אותו לפערות ולבז.

התושבים התגוזדו בקבוצות סביב מנהיגי רחוב סמוקי פנים שארחו בגרונות נחרים. אף יהידי לא נראה ברוחבה בית המשפט. אויה היה לו ליהודי שהיה נקלע לשם, הוא היה נקרע לגזרים בידי הקמן המוסת.

יהודים הסתגרו בগטו, שעיריו הנעוולים נשמרו על ידי אנשי המשפט. הם נצטוו שלא להרשות לפורעים להתרפרץ אל הגטו – עד לחיצת גור הדין. וכך הבהיר המושל – לא יהיה ממש...

יהודים ידעו זאת, ולא היו להם אשליות רבות באשר לתוכאותיו. ביחוד, לאור עקשנותו של הרב. הם עשו כל שביכלם: גרו תענית צבור וחתפנסו בבית הנסת הגדי ליום של תפלה ועקה, יום של בכיה ותשובה.

קובוצת שוטרים פלשה דרך למרכז בית הפלא.

האנשים פנו את דרכם בצדנות, אבל כאשר הבחינו באסיד היישב במרכז החוללה מהומה רבתה. המן המשלה צר על הפלגה, ודרש מן החללים לסגת כדי לאפשר לו לעשות שפטים ברוב היהודים, מכיון דם הנוצרים. הקרים הרמות הרכבו עד מהרה לשאגה אדירה, צמאית דם, מלאה בנפנוף אגרופים ומוטות ברזל. אחד החללים מהר לפתח את דלת המרכבה, ומשך מתוכה את הרבה הרכב האסור באזקים. חבריו גוננו אליו בכידונים שלופים, והפלגה פלשה לעצמה דרך בהמון הזרען. בעמל רב הצליחה להביא את הרב לבניין בית המשפט.

צעקות המן חדרו לאולם המשפט גם بعد הדלתות החסומות. החרחות הפריעו לשופט להתרפז בשמיעת עדותו של היהודי שפצע עם שחר את גופת הנער הנוצרי ברחוב הגטו. אחורי נקרא להעיד השוטר שפצע את סכין הרצח, ולאחר מכן נקרא הנאשם, רב היהודים, שהתקבש לזהות את הסכין.

הקהל עצר את נשימתו.

רבكم ממקוםו, ופסע לעבר דוכן השופט. השלשלות שעיל ידיו שקשקו בלבתו. קולו של השופט עצר אותו באמצע הדרך: "רגע אחד, היכן עורך דין שלו הנאים?"

הרביישיר אליו את מבטו, ואמר: "אדוני השופט, האמת אינה זיקה לעורך דין!"

הרביישיר אל הדוכן ובחן את הסכין המושחת לו. הוא הפק אותה מצד לצד, והחיזקה לשופט.

"כן", אמר בקול צלול, "זוهي סכיני – ועם זאת אני מצהיר שאין לי יד ברצח. איןני יודע מיהו הרוצח – אבל אני יודע שאתה חף מכל פשע!"

לישמע דבריו כמה בקהל המלה, שగבורה על הרעם שבא מון החוץ. מכל עבר נשמעו קריות: 'הסכין היא שלו!' 'הוא הודה!'

'מוות ליהודים רוצח בניינו!'

השופט עמל קשות כדי להשיקיט את הרוחות הסוערות. "בית המשפט אינו זוקק לעצחו של איש, כדי לגוזר דין מוות על רוצח!" קרא השופט בקול. "אני מבקש לאפשר את המשכו החקין של המשפט!"

המחלה שככה, והשופט נרגע קידמה ואמר לרב בחרה: "יתכן, שאינך מודע לחומרת הוראת הדין לעילך לדעת, כי לשם כך קיימים עורך דין – כדי להנחות את הנואשים. אני חייב לומר לך, שעשית טעות חמורה באשר ותרת על שרתו של עורך דין. כל עורך דין היה מיעז לך להכחיש את בעלותך על הסכין, ולהטיל את חובת ההוצאה על ה缇עה. אני מציע לך אפוא, לשוכר לפחות עכשו את שרתו של עורך דין!"

"אני מעריך את העצה, ואת הכונות בה נאמנה", השיב הרב, "ואמנם, הנחיה זו בדיקון, להכחיש את בעלותך על הסכין, נתן לי גם עורך הדין שהצע לי. אבל אני סרבתי להסכים לה. סרבתי להכחיש את בעלותך על הסכין – משווים שאתה לא משקר לעולם. מעולם לא עלה דבר שקר על שפתי!"

"מעולם? אף פעם לא שקרת?!" השופט נשמע מפתע – ומפרק בReLU.

"מעולם לא", השיב הרב נחרצות. "מיimi לא סטייתי מן האמת כמלא נימה!"

דממה השטררה באולם. רק קולות ההמון בקעו מן החוץ.

השופט שקע במחשבות. לבסוף אמר: "הציעו לך להציג את עצםך בשקר פועל – וסבירת, משום שאתה דובר אמת! ואני סוטה ממנה, אף אם חיקת תלויים בכך. ואם כן, גם כשהאת מצהיר שידך לא היתה ברצח המתueur – אמת בפייך, ויש להאמין לך... הלא כן?!" הרהר בקול.

"לא!" נשמעה קריית מהאה נמרצת, וראש השוטרים קם ממקומו.

"לא", חזר ראש השוטרים ואמר. "זהו פרגיל מחייב מזוודה של הרב הייחודי! הוא מענין ליצור בפנינו את הראשם כאלו הוא הודה בעולותו על הסכין רק מפני קנאותו לאמת. אבל המנייע שלו היה אחר לגמרי! הוא ידע שלא יוכל להכחיש את בעולותו. הוא לא יכול להכחיש אותה, משום שיש לנו עד. נמצא כאן אדם, שיכל להעיד שהסכין היא ספינו של הרב!"

רחש עבר באולם.

השופט נרגע קדימה ואמר: "אם יש לכם עד, הרי זה מושג את פניו הדברים, כמובן... השאלה היא, האם הנאשם ידע את דבר קיומו של העד. האם אכן בගלו הודה בעולותו על הסכין..."

"התשוויה היא חיובית, כבוד השופט", השיב ראש השוטרים. "עד מכך לנאים. עד זה הוא נוצר מהגון ששרת בביתו וגרש משם בכפיות טובה ובבשחת פנים. סביר אם כן להניח, שהרב ידע על דבר קיומו של העד ואפשרות עדותו!"

השופט נבזק.

הוא הסתכל חליפות ברב ובראש השוטרים שעמדו זה מול זה. זה בתפארת מדייו ורום קומתו – וזה באזקייו ובחורוננו...

הרבי פנה אל השופט: "אם ירצה לי – הרבי אני נצבר עכשו במקום עורך דין – ואם ירצה לי לומר דבר מה..."
"בונדיי", אישר השופט.

הרבי פנה עתה אל ראש השופטים: "איש נוצרי שעבד בביתי, אהה אומר. שרת בביתי וגורש משם בחיפה... פיה היה רק אחד. והוא גרש בעוון גנבה, אהה יודע ואת לבטה. אין הוא בדיק נוצרי מהגון, והוא זה שהיה מפני טוביה. אין לי כל ספק שהוא יעד נגדי, שהרי הוא חדור רצון עז לנוקם بي. לנוקם בפעריך שטפס אותו בקלקלתו..."

"אתה שוב טועה! צהיל בראש השופטים. "אני לא הראיתי לו את הסכין לצרע זהויה. הוא אמר שאין לו כל צרע בכם! הוא מוכן לעלות על הדוכן העדים ולהזכיר על הסימנים, שיישיבי אותה לביתה – יוכן, מה תאמר על פך?!"

הרבי משך בכתפיו בהשלמה: "אם כן, אין בכך מילים. עדותו היא עניין לבית המשפט. קרא לו ויעיד את עדותו!"

השופט פרעם פניו: "אין זה מעוניינו של הנאים לקבע את סדרי המשפט! ובפנותו אל ראש השופטים אמר: "קרא לו ויעיד את עדותו!..."

אל הדוכן עלה אדם נושא, רזה ומחריר תנוצה, שהעיף סביבו מבטים עצבניים.

השופט החל בחקירה: "אתה עברת בביתו של הרבי?"
"כן".

"מה היה פפקידך?"

"נהלתי את משק ביתו. كنتי מצרכים עבورو, ועברו כלכלת בני היישיבה".

"וְאַתָּה מִכִּיר אֶת כֶּלֶי בֵּיתוֹ?"

"וְנַדְאי, אֶת כֶּלֶם! סְפִינִים, כְּפוֹת, הַכֶּל!"

"וְתוֹכֶל לְזֹהוֹת בְּפִנֵּינוּ אֶת סְפִין הַרְצָח, וְלוֹמֵר אֶת סִימְנֵיהֶן –"
"כֵּן!" עֲנָה בְּבִטְחָה.

"הַאֲמָם הַרְאוּ לְךָ אָוֹתָה מְرָאָשׁ?"

"לֹא – אָבֶל אָוְכֵל לְזֹהוֹתָה בְּנוֹדָאות!"

"כִּיצְדָּק?"

"הַנְּפָה כֹּה, אָמַמְחוּקִים אָוֹתָה כְּשַׁהַחַד לִימִין, וְהַלְּחָבָב כָּלְפִי
מַעַלָּה, נְתַנֵּן לְהַבְּחִין בְּשָׁרִיטָה דָקָה לִידְךָ!"

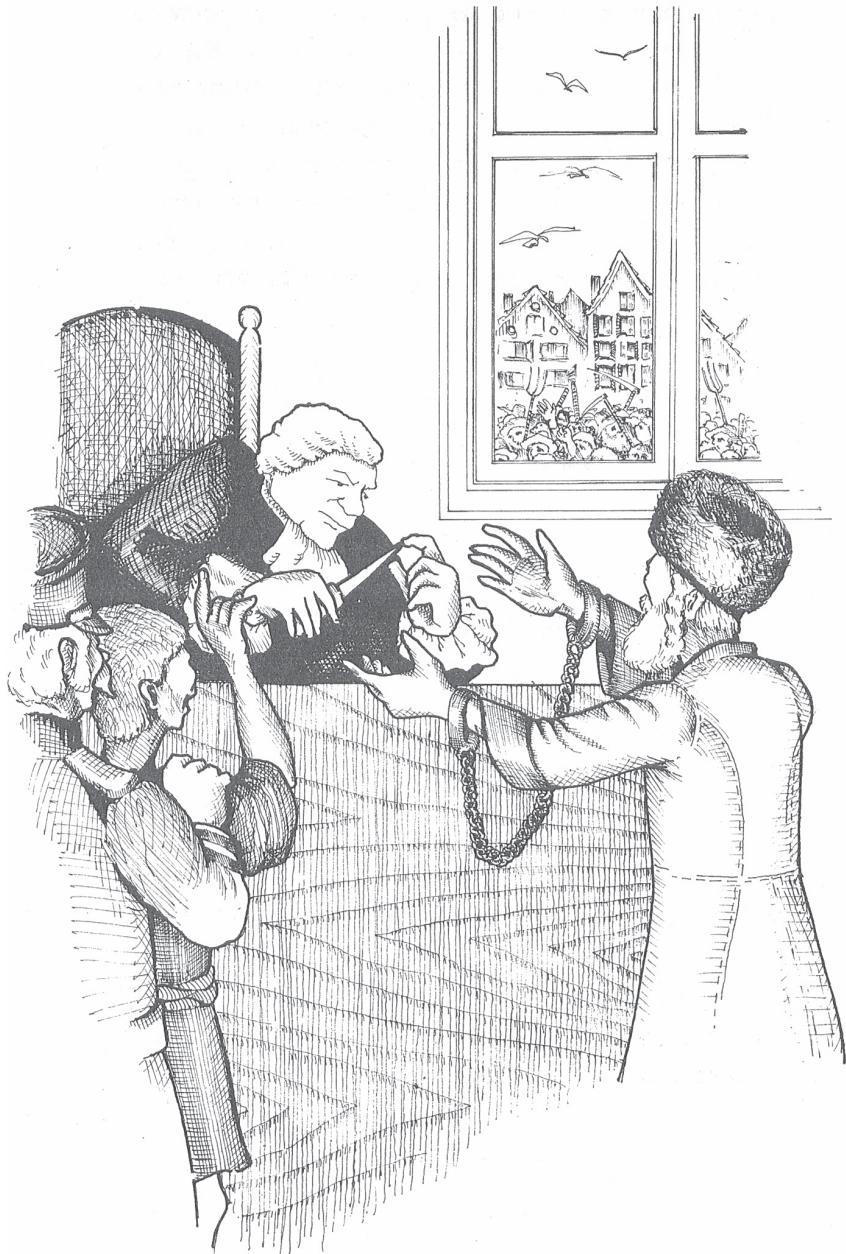
הַשׂופֶט נִטֵּל אֶת הַסְּפִין בַּיָּמִינוֹ, הַחוֹזֶקֶת כָּלְפִי מַעַלָּה וְהַתְּבּוּנָה
בַּה בְּעֵינָיו. "הַפְּלָא וּפְלָא", לְחַשׁ בְּהַשְׁתָּאוֹת, "אַיִן כֵּל סְפָק בְּדָבָר..."
רְחַשׁ שֶׁל הַתְּרִגְשָׁוֹת עַבְרָ בְּקָהָל, וּרְאֵשׁ הַשׂוֹטְרִים אָמַר בְּשִׁבְיעָוֹת
רְצׁוֹן: "כְּבָוד הַשׂופֶט רֹאָה, גַם לֹא הַזָּרָאתוֹ שֶׁל הַנְּאָשָׁם הִיְתָה
בְּעֻלוֹתוֹ עַל הַסְּפִין מוֹכַחַת. נְתַנֵּן אָפֹוא לְהַרְשִׁיעָו עַל סְמִיךָ הַמְמַצָּאים
בְּלִבְדֵּן!"

הַרְבָּ פָּנָה שׁוֹבֵל הַשׂופֶט. "אָבְקֵשׁ רַשּׁוֹת לְזֹמֵר דָבָר מָה".

"אָמַר". סְבָר פָּנָיו הִיה עָזֵין בְּעַלְיל.

"לֹא שְׁקַרְתִּי, כְּבָוד הַשׂופֶט, כַּאֲשֶׁר הַוְּדִיבָר שַׁהַסְּפִין הִיא שְׁלִג.
לֹא שְׁקַרְתִּי גַם כַּאֲשֶׁר הַצְּהָרָף שִׁידֵּי לֹא הִיְתָה בְּרָצָח הַמְתַעַב.
אָבֶל בְּרַצְוֹנִי לְתַקֵּן הַצְּהָרָף אַחֲרַת שְׁלִי".

הַשׂופֶט נִרְפֵּן קָדִימה: "כְּלֹוֹמֵר, אָתָה מוֹדֵה בְּכֹה שַׁהַצְּהָרָף דָבָר
שֶׁאַיְנוּ אֲמָת?!"

"לא. הוא היה אמיתי בשעה שנאמר; אבל עכשו השתנו הנסיבות".

"למה בונתך, הסבר את דבריך!" אמר השופט בקצר רוח.

"הצחרתי, כבוד השופט, שאיני יודע מיהו הרוץ. עכשו, אני יודע מיהו!"

דמת מות השתרעה באולם.

"מיهو?" שאל השופט, מזדקף בכלסאו בהפתעה.

הרב הסתובב, שלח את ידו קידמה והצביע על העדר.

העדר חזריר פסיד, והחל לסתת לאחוריו.

"עצרווوهו!" קרא הרב.

"זה... זה מגחך", גמגם ראש השופטים.

"מה מתרחש כאן?", שאל השופט.

"פָשׁוֹט מָאֵד", ענה הרב. "אני זהה את סביני כשראייתך – ובדבר מוכן. יש לי ברוך שם טביה עין חדה, והפין היא מכלי ביתי, ואני משקר לעולם."

אבל בשפרתו לי שעד זה לא ראה את הספין, ומשמעותו כיצד הוא מזוהה איתה לפני שRICTה קלה, דקה, שRICTה עדינה שנחרטה בה בדרך מקורה – ושRICTה זו מציה רק בספין זו, ולא נמצאת בשום ספין אחר – אני חייב לשאל את עצמי כיצד ידע איש זה שזויה ספין הרצת, ובה וודוקה בה בצע הפשע הנורא. כיצד ידע שזויה הספין שחסירה ביתי?

והתשובה היא, שהוא ידע זאת משום שהוא איז איתה בידיו כשהיא השתקפesh בה לבעץ הרצת הנפש, ובאותה הנסיבות הבדיקה הבהיר בשRICTה דקה.

הוא ידע זאת – מושם שהוא הרוצח ! ”

”לא ! “ ישב הצעד. ”אני גנב פשוט, אינני רוצח ! הפסcin נשארהacial מזו שהרב גרש אותה. ואז החברתי אל הנער ה...הנרצח, תכונתי יחד אותו לפוץ לבית הפרנס. ובדרכו ובבנה, ואני... באהמת שלא התחונתי... לבנה, ושלפתה את הפסcin, ופתחם הוא נפל, ואני ברוחתי. השארתי שם את הפסcin. אבל אני, גנב פשוט אני.

גנב, ולא רוצח... ”

התפלות בבית הכנסת נאמרו בקול חלוש.

כלם עמדו לביש תכרייכים וטליתות, חלשים מהצום המתמשך ומיתשים מהדאגה והחרדה. רביעי יעקב יוסף, שליח האבוד, הקRIA בפניהם פסוק בפסוק:

שיר המעלות,
אל הי באורתה לי קראתי ויענני –

נקישות עזה נשמעו בדלת הנעולה. חרדה עזה פקפה את
קהל : האזררים באים !

קולו של רביעי יעקב יוסף התגבר בזעקה :

ה, האילה נפשי משפט שקר, מלשון רמייה,
מה יתן ומה יוסף לך לשון רמייה –

הפסוקיםכה נזקים, מתחאים בצורה כל כך קולעת את התחנה להנצל מעילית הדם השקרית, הנוראה ! הנקישות בדלת גברוי. ”מהר”, דחקו המתפללים בשליח האבוד, ”התחל לומר את
הויה ! ”

במבוכה שהשתררה נשמעו קולות הנטישהשוב. עכשו שמו
לב לך, שלא היו אלו מהלמות גרזנים של כנופית פורעים. היו
אלו נקיושיםתו של אדם בודד המבקש להבגנס. מיهو האדם שմבקש

לְהַכְנֵס לִבְית הַכֶּנֶסֶת בָּעֵצֶם הַתְּפִלָּה? הַאֲםָן נִשְׁאָר יְהוּדִי כֹּלֶשֶׁהו בְּבֵיתו? הַאֲםָן נִשְׁלָח שְׁלִיחָה אֶזְהָרָה לְהַזְׂדִיע אֶת תֹּזְצֹות הַמְשֻׁפֶּט?

הבריחים הויסטו ותקלת נפתחה –

וְהַרְבָּן נִכְנֵס פְּנֵימָה בָּצָעֵד אָטֵי.

הַרְבָּן עַלְהָ בָּמְדִינָה אַרְזָן הַקָּדֵש, נִשְׁקָה אֶת הַפְּרִכָּת וְפָנָה אֶל הַקָּהֵל: "בְּנִים חַבִּיבִים, נִס גָּדוֹל נִعְשָׂה לְנוּ, וְעַלְיָנוּ לְהַזְׂדִיע עַלְיוֹ לְבָזָר הַעוֹלָם. אַנְיָ אַבְרָהָם, וְאַתֶּם מַעֲנוּ אַחֲרֵי 'אָמֵן': בְּרוּךְ אֱתָה הָ, אַלְקִינוּ מֶלֶךְ הַעוֹלָם, הַגּוֹמֵל לְחַבִּיבִים טוֹבֹת, שָׁגָמְלָנוּ כָּל טוֹב!"

"אָמֵן", רַעַם קָולָו שֶׁל הַקָּהֵל, "מֵי שָׁגָמֵל כָּל טוֹב – הַוָּא יָגָמֵל כָּל טוֹב סָלה!"

"וְעַתָּה, בְּנִי, שְׁמַעְתִּי אֶת הַפְּסוּקִים שָׁאָמְרָתִם בַּעַת בָּאוֹי. פֶּמֶה אִמְתִּים הָם, כַּמָּה נִצְחִים!

מָה יִתְנוּ וּמָה יוֹסִיף לְזַהֲזָן רַמִּיה!

רָאוּ נָא, בְּנִי. אַלְוִ הַיִתְיָא מַכְחִיש אֶת בָּעֵלוֹתֵי עַל הַסְּפִינָה, הַרִּי הַיּוּ מַבְיאִים אֶת הַעַד וּמְגַלִּים אֶת הַשְּׁקָר וְחוֹרְצִים אֶת דִינֵי בְּחִטָּף. וְהַיּוּ חוֹרְצִים בְּכָךְ אֶת דִינֵי – וְאֶת דִינְכֶם...

הַרִּי לְכֶם, בְּנִי, לְקַח שְׁלָא תִּשְׁבְּחוּהוּ לְעוֹלָם –

שְׁהַשְּׁקָר, בְּנִי, מַעֲולָם לֹא הַזְׁעִיל לְאִישׁ. מַעֲולָם לֹא..."

"זֹהוּ זֹה, בְּנִי", סִים רַבִּי מַוְינִיש אֶת סְפּוּרוֹ הַמְּרַטָּק. "זֹהוּ לְמַעַשָּׂה הַתְּשִׁוָּבָה שִׁישׁ בְּפִי לְשַׁאלָתֵיכֶם. לְשַׁאלָתֵיכֶם שֶׁל לִיבָּלה, וּפֶסֶח, וְהַרְשָׁל. אֵין מַצְבָּה שְׁבוֹ 'מַכְרָחִים' לְשָׁקָר, וְאֵין אֶפְלָוּ מַצְבָּה שְׁבוֹ הַשְּׁקָר הַוָּא כְּדָאי."

לפעמים אמנים חושבים שאפשר להפטר ממצב מבייך בעוזרת שקר קטן. אבל כשהאמת יצא לאור, יהיה המצב בלתי נעים שבעתים..."

"כן..." אמר ליבלה, כשהוא נעור במתוך חלום. "הפטור זהה, רב... האם הוא אמיתי?"

"אמתי, ונדי שהוא אמיתי! הגאון רבי שמואל הורי היה אחד מגדולי דורו, וחבר ספר חשוב מאוד, באור על חברו של ה' מגן אברהם', בשם 'מחזית השקל'. הפטור הזה מוכא שם, בהקדמת ספרו על חלק "יורה דעתה" שבשלחן ערוץ. ובכן, ילדים – האם מבצע אלול' שלנו נמדד?"

ושמנוה ראשים הנהנו במרץ.

פרק י"ט

הברזות מלוחמה

ל' ייבלה פרץ הביתה ברוח סערה. אין לו פנאי, זמננו דוחק – הוא נדבר לлечת עם חבריו אל העיר. ענקלה יראה להם שם את העגלה הנטושה, והם יחלתו האם אפשר להתחיימה לצרכיו של רב מנדלה שואב המים.

"כשנכנים אומרים שלום", קדם אבא את פניו. ואמא אמרה:
"שלום לייבלה, סגר בבקשה את הדלת, ושב לשלחן". ואלו גziel

גziel היה כמצבור של קויטור פלווא העומד להתרץ בכל רגע. הוא דפאו בקרבו ידיעה מרעישת שהתרוץבה בקרבו חסרת מנוחה ובבקשה לה מוצא. עיניו של גziel הבהירו ונעו מצד לצד, לחייו האידיומי – וליבלה חשש שהוא –תו החדרה המרעישה תפרץ מבعد לאזני !

"אתם יודעים", פלט גziel לבסוף, "שמעתם מה קרה –"
אבל אשר יgor בא ! אבא התעורר בחמרא: "אתה וdae זוכר,
גziel – לא רכילות, לא מחלת, ולא לשון הרע !"
"שלשתם יחד ? !" שאל גziel בתקינה.

" – וכל אחד מהם לחודר", השלים אבא, והזיק שבעיני גziel בבה.

וזושא הרים נסה להציג את המצב: "אלו הם דיןדים מסכנים כל כך, אבא. אולי גziel יספר, ואני נדונן ונראה האם יש כאן משטים רכילים, או..."

"בדוק כה!" התלהב גziel, "אם למשל, רב משה האבסנאי..."
"די!" פסק האב. "אין זה מענן אותנו! במקום להפוך את השלחן למושב לצים, מוטב שנאמר עליו דברי תורה ונעשה בו פזbatch. מה למדתם היום בחרדר, גziel?"

וראה זה פלא – התלהבותו של גziel פגה פליל...
וחמייו של ליבלה נכרמו על אחיו, והוא מהר להחלין לעזותו:
"רבי מוניש ספר לנו היום ספר מפלא –"
הא פתח וספר את ספר הפטין הגורלית, וגziel הרעיף עליו מבטי תודה.

לאחר האכל לא השתחה ליבלה לשמע מפיו של גziel את חרשות היום. הוא רץ אל بيתו של פסח העומד בקצה העירה, שם חפו לו כבר ארבעת חבויו – וכמוון, ענקלה מורה קדרה. ענקלה דרג לפניהם כאיל, והם עברו אחוריו את הגשר החוצה את הנחל, ונכנסו בעקבותיו לתוך העיר.

ענקלה הנחה אותם מפשעול למשעול. משעולי העיר צרים ופתתלים, ומסתבכים זה בזה. יש משעולים המסתימים לפטע במיחסום של צמחיה עבותה ובلتיה עבירה, ויש כאלה השבים על עקבותם כלולאה. כלם דומים האחד לשני, כלם רפואיים במרחב של מחייב און ורקבובית עליים, ומפני צדיהם חומת עצים שעלייהם סוככת חפת ענפים. לא לחגט תועים אנשים כה רבים

בעיר, מלוי **שימצאו** בו מזא. רק יונקללה הפיר את העיר בכך ידו והתמא במשועליו מלוי לטעות, כשהוא נער בסימני דרכ מסתוריים כצורתם של גזעי עצים וגדיי ענפים, לפיהם גוט את דרכו בבטחון.

הם העמיקו לחדר לתוך העיר הנטה. השביל נעשה צר יותר, הצמחייה נушתה עבטה יותר, וענפי העצים שפכו על השביל ממעל הסתיירו את עין המשם. פחד טמיר התגנב לבב הילדים.

"אתה באמת מכיר את הדרך?!" שאל הרשל בחשש.

יונקללה אפלו לא ענה. השאלה העלייה אותו: **שיישלו** אותו, את יונקללה, אם הוא מכיר את העיר?!

"לפחות", רעד קולו של נפטלי, "האם תזפר לפחות את הדרך חזרה..."

"תינוקות מיבבים", לעג יונקללה בעודו מסיט שירותים שיחסמו את הדרך, "אננו נגיע מיד, אטם תראו – עגלת ענקית מטלה לה פאבן שאין לה הופכים, והיצול לופת את שדרתו של הסוס – מהזה נורא"...

"מחריד! מי יתיר את הרתמה מן השלד? לא אני, בරר"...

"קדם, שנגיע לשם. אחר כן נחליט", השיב ליבל. "אבל מאיפה נקח אחר כן סוס, כדי לרתם אותו לעגלת?"

"נסאל את ברקה העגולון", האיע פסח.

"הוא מבין בסיסים!"

יונקללה צר במקומו, הסתובב אל חבורת הילדים, ושתיי עניין יקרו בגחלים שחירות בפניו החירות: "איש אינו שואל את ברקה – שמעתם? האיש הזה לא יהיה בסודנו! האיש הזה אינו קים, הבנעתם?"

"הו, יענקלה, מה אתק? הוא קים – הוא כי לארכ' ימים טוביים!"

"מבחןתי – הוא איננו! ו גם מבחןתכם – אם אתם רוצים לצאת מהעיר זהה. אחרת, אני נתן קפיצה – ונעלם מהעין!"

"אבל מודיע, יעוקלה. מה קרה, על מה הרוגז?!"

"על מה הרוגז? אינכם יודעים מה קרה?!"

פסח והרשל גחכו, הם ידעו. ליבלה הביט בהם בחתהון, ושלח שזה מה שגziel רצה לספר... "ובכן, יענקלה, מה קרה?!" שאל. וענקלה משך בכתפיו: "טוב, ידוע לכם שאחמול רבתי עם זלמניו, וכדי שהוא לא ימלט פרקי את גלגלי העגלה של אבינו. א נילא יכולתי לדעת שבדוק או יתרחק הרבה שמחה בונם דבושים לנשע לולבליין. ודוקא עם כל המזודות הכבידות שלו, ועוד עם דבושה אשתו! טוב, אז בטח שהגלגים התפרקו – מזל שפרקתי אותם, אחריתם הם היו נשברים! אבל ברקה לא הבין תיזה וסחב אותו בשתי האזנים שלי אל אבי. מה אני אגיד לכם – א נילא יודע למד, אבל בטח יש בפורה איזושהי מצוה שאסורת לגרור ילדים קטנים באזוניהם – "

"וביחוד אל האבא שלהם", הוסיף ליבלה.

"וביחוד ילדים קטנים שפרקם גלגלי עגלות", גחך משה אפרים.

"ירדתי שיש דבר כזה", צהיל יעוקלה, "זה מכרח להיות. זה כל כך כואב!... העקר, הוא הביא אותו אל אב' שלי וצעק עליו – כל העירה שמעה! הוא אמר שם אני אבריח את הנוסעים שלו, אז הוא יבריח את כל דيري האכסניה, ושהעירה סבלה מספיק מהחיה הרעה הזאת, הוא תפנו אליו, תפם' ביןיהם, אבלו שזלמנוי שלו טוב יותר..."

"יְעַנְקֶלֶה, זֶה לְשׁוֹן הָרָע !"

"אנילא יודע – אני מתחייבתי רק לשמור את האמת. לשון הרע לא הייתה בהסתמם, נכון ? הערך – אבא הבטיח לו שהוא יטפל بي כמו שאריך. אנילא חשב שבע היה באמת צדקה – אבל הוא טפל بي, ועוד איך טפל !"

"נכון", אישר ליבלה, שזכיר את הארכחות הנוראות שבקעו מהחדר.

"תִּפְמַר רֹאִים ? ! אֵז אֲנִי הָיִיתִ בְּטוּוח שְׁסֶגֶנוֹ חָשְׁבָן, לֹא ? אֲנִי פרקתי את הגalgלים – ונסגת מכות נמרצות. לפי החשבון שלי מגיע לי אפילו עץ, וכבר תכונתי איך לגבות אותו. אֵז מָה, אֵז בָּאָמָצָע הַלִּילָה אֲנִי שׁוֹמֵעַ קֻולּוֹת, וְהַשְׁתְּעִילּוֹת, וְאַנְשִׁים צֹעֲקִים, וְגֹרְרִים רְגִלִּים בְּחַשֶּׁךְ, וְנְתַקְלִים אֶחָד בְּשִׁנֵּי וּפּוֹתְחִים חָלוֹנוֹת, וְמַבִּיאִים גִּרוֹת, זֶה יְהִיא כָּל כֵּךְ מִפְחִיד ! וְהַדָּבָר הַכִּי מַוְזָּר, הַכִּי נָרוֹא, הַכִּיה... הַרִּימ – תִּשְׁמַעַן, אֵיזָה רִימ ! כָּאַלְפּ פְּחָבוֹ אֶת הַרְאָשָׁילָךְ בְּחַבִּית דָּג מְלִיחָה... אֵז אֲנִי יָזֶר לִמְתָּה וּרְאוֹה אֶת אֶבָּא מַחְזִיק נֶר בַּיּוֹד, וְהַוָּא עוֹמֵד בְּפִתְחַת הַמְּטָבֵח וְלְרִגְלֵיו נְקֻווֹת שְׁלוֹלוֹת עֲכֹורָה, וְהַוָּא לֹא אָמֶר בְּלִים, לֹא צֹעֵק וְלֹא מְרִים יְדָם, רק מְסַתְּכֵל עַלְיָה וּמְנִיד בְּרַאשׂוֹ וְלוֹחֵשׁ : 'תָּרָאָה, יְעַנְקֶלֶה, מָה עַולְלָת...' וְאֵנִיאוֹמֶר כָּכָה וּמְנִיד בְּרַאשׂוֹ וְלוֹחֵשׁ : 'אֶבָּא, יְעַנְקֶלֶה, מָה עַולְלָת...' אֵז נִיאוֹמֶר לְכֶם, הַלְּחֵשׁ הַזֶּה כּוֹאֵב יוֹתֵר מְכַל הַמְּכוֹת שְׁבָעוֹלָם. אֵז נִיאוֹמֶר לו : 'אֶבָּא, אֲנִילָא שִׁיתִי תְּזִהָה', וְהַוָּא לוֹחֵשׁ לֵי : 'עַקְמָתוֹ שֶׁל בְּרַקָּה...' אֵז נִיאוֹמֶר לו : 'זֶה לֹא הַוְגֵן, אֶבָּא, לְמַהְתָּ צְדִיק לְסִבְלָה ?' וְהַוָּא מְבִיט עַלְיָה כָּכָה וְלוֹחֵשׁ : 'וְתִמְדֵד, תִּמְדֵד, מִיהוּ הַסּוּבֵל – לֹא אֲנִי ?' כְּשֶׁאָתָה מַעֲוִיל מִשְׁהוּ – אֶל מַי בָּאים בְּטֻעָנוֹת, לֹא אַלְיָ ? וְיכַשְׁאַנִי הַוְלֵך בְּרַחְבוֹ – לֹא לוֹחְשִׁים 'הַגָּה אֲבִיו שֶׁל יְעַנְקֶלֶה ?' וְיכַשְׁאַתָּה שׁוֹבֵר מִשְׁהוּ – הַאֵם לֹא דּוֹרְשִׁים מִמְּנִי לְשִׁלְמוֹ ?' אֵז נִחְנָנוּ עוֹמְדים כֵּה, שְׁנִינוּ, בָּאָמָצָע הַלִּילָה, וּבּוֹכִים. שְׁנִינוּ בּוֹכִים..."

יְעַנְקֶלֶה פָּסַק מִלְּדָבֵר, קוֹלוֹ נִחְנָק. בְּדִמְמָה שְׁנִשְׁתְּרָה נִשְׁמָעָה

רק שירות אנקורים, ועוזר עוגג קרא במרחך. יענקלה עפוף בעיניו
והמשיך בספרו:

"בבוקר, אבא הילך אל היבקרים, לשוחח עם ברקה. לא יתכן
להמשיך כז', אמר לו אבא, צריך לבן את הדברים. הוא דבר
אל ברקה – וברקה סובב לו את הגב. תם שומעים? הוא לא
רצו אפלו לשמע! אז אבא פעם וצעק עליו. הוא צעק שלא
יומתו אבות על בניים – אני מצטט נכון? ואננים באו והתאפסו
סביב, ואבא צעק וברקה הפנה לו את הגב, וכולם חתערבו והשיכו
עצות. היה שמח, אל תשאל... ב��וצר, אבא חזר הביתה כועס
כל כך! הוא מחרים אותו, הוא לא רוצה לדבר אתי! את כל
אורחי גרש – את פרנסתי קפח – ולשוחח אין הוא רוצה!
שמעני, יענקלה, אמר אבא. אתחמול הזהרתי אותך שלא תתחבר
עם זלמניא – והיום אני מכריז מלחמה על אביו!"

פרק כ' העגלה

ה שתרורה דממה מעיקה. רוח חրישית שחילפה בין ענפי האילנות הרעדיה את העלים והעבירה צמרמת בגוף. היא בשירה ליבלה שהשמש משתפלת כבר מפומם הרקיע, וקרוב לנדי שעת הפסקת האחרים חלפה. אבל הרי אי אפשר לחזור מבלי לראות את העגלה, והשאלה מאיפה ישיגו את הסוס עבורה טרדה אותו מזד. ברכה היה יכול לעזר להם בכך. אבל אם יענקלה איינו מוכן לשמע את שמו... ואולי אפשר יהיה לשכנעו —

"שמע, יענקלה, אני בכל זאת חושב, שכדי לגשת אל ברכה בגין הטוס. כי אני חשב שהוריהם אינם ארים להחרב בריב של ילדים, וילדים אינם ארים להחרב ברכם של — "

היא לא הספיק לסים את המשפט — וענקלה... נעלם !

"איפה הוא?" נחרד פסח.

"הוא קפץ דרך הפרצה הוז", הראה משה אפרים בידו.

"הוא נטש אותנו בלב העיר", קרא נפתלי.

"אתה אשם בכך", ישב הרשל, "הוא הזהיר אותנו שייעשה כן !"

והוא הרי החליט לדבר אך ורק אמת, נזבר ליבלה...

"ועכשיו, איך נשוב הביתה?!" רטט קולו של פסח.

הם היו חבורה קטנה ונבוכה של ילדים קטנים באמצע העיר.

"בואו ונקרא לו, אולי הוא מסתתר פאן בסביבה. בואו ונקרא

כלנו יחד: יענקלה, יענקלה!"

"ענקלה!"

"ענקלה!!!"

קולם חזר אליהם בהדר מא רק: "ענקלה!" - -

ואז נשמע קולו של יענקלה, חלש ומורחק: "הזהרתי אתכם, אמרתי לכם..."

"ענקלה, חזר אלינו. לא נלק אל ברקה!"

רגע ארוך חפו בחרדה, ואז יצאו אליהם פניו של יענקלה מבין סבך השרכים: "לא תלכו אל ברקה - זו הבטחה? ואתם אומרים רק מה? אמת, נכון? או בואו, תעברו לפאן!"

הם חזו את מסך השרכים, ומצאו את עצם בקרחת יער קטנה. יענקלה הביט בהם בפניהם זוגירות ומחוכמות, והם החיזרו לו מבט תמה ושותאל: "נו, מה הלהה, لأن אנחנו ממשיכים לפאן?"

"לשם מקום", הכריז יענקלה. "הגענו!"

"הגענו?!"

הם פtroו את החלקה הקטנה בעיניהם תמהות. עצים תחמו את המקום סביב סביב, והותירו במרקם משטח קטן וקעור, מרפק ברכובית יער שחורה. בלב ליבלה התגנב חישד אים: אם זה

עוד אחד ממעלויו של יענקלה? אם נפלוי קרבן למתיחה שובבה?...

אבל לא. יענקלה נחש למשוכת זרדים בפנת החלוקת והתחילה לפנות אותם במרץ. הוא הדר אוחם הבנה והנה, ולייניהם התגלה קמור של גלגל!

הילדים חטפו על התרבות ומশכו וקattrו וחלשו ענפים וזרדים. לאט לאט החגלה לפניים העגלה – גלגל אחר גלגל, מות אחר מות: נחוצה, שבורה ורקובה... החשוקים החלידו וקורות העץ העלו יركת אפרפה, המותות התנפחו והתקלקלו, ובין חרפי הגלגים צצו נבטי אוזב ירכוקים.

"ובכן, מה תאמרו לזה?!" צהיל יענקלה בתרועת נצחון –

ונهم לא אמרו מואמה...

ענקלה העביר את מפטו מלך אחד לשני, ובלבו עלה חשד עmom: הם לא רוצים אותו, הילדים המפנקים האלה. הם דוחים אותו, ומוכנים לוטר עליו ועל אוצרו...

"תגידו... היאין זו עגלה נחרת?!"

קולו רטט, הפציר, קינה, וחיזקם של הילדים אמת את השודדיין. אם הם לא רוצים בו – הוא לא יתחנן אליהם! לא, יענקלה לא יתחנן! הוא לא צרייך אותם, גאותינו שכמותם!

ואו שמע את קולו של ליבלה, שקול וזהיר: "אני אגיד לך, יענקלה... נכוון שהעגלה זקונה לשפוץ יסודי – אבל אסור לנו להתייחס. אם נעמל קשה, יתכן שתהייה לנו עגלה לתפארת!"

ובלבו הוסיף ליבלה: אם רק נחליף את הגלגים ואת המרכיב ואת האירים ואת היצול...

כלם נפנו אל ליבלה: בעיניו של ענקלה נצוץ ברק של נאחזון, וביעני שאר הילדים נפירה פלאה: מה פשר ההצהרה זו – האם לבוב הקורות הרקיבות האלו יש פקנה כלשהי? האם אין זו אשליה? הרי היה זה עמל שוא!

אבל לא, ליבלה האמין שזה לא יהיה עמל שוא.

אמנם, לעגלה זו כנראה שאין פקנה, אין כל אפשרות לתיקון אותה. אבל כדי היה לנשות – לנשות ולמשך אליהם את ענקלה. לממשך אותו שיעסוק בתיקון העגלה, ויזנח באותו עת את פעולו. ובכל אותו זמן הרי לא ישקר – והשקר הרי הוא עיר מקלטם של העברינים, ושל הקונדרסים והעצגנים. כך אמר רבי מוניש. ואם ענקלה יהיה עסוק במעשה טוב, ויבלה בחכירה הגונה, וימנע משקר – אולי ישנה ויהפוך לילד אחר, טוב יותר... איך אמר רבי מוניש – גם הוא ילד יהודי...

אבל ענקלה אינו קורא מתחשבות. הוא שמע את הצהרתו של ליבלה, וצحل: "אתם שומעים, זו עוד תהיה עגלה לתפארת! בואו, נתחיל לעבד!"

"לא!" נחרד הרישל, "אנו נאחר לחדר!"

"רק להתחיל", התחנן ענקלה. "נמשיך בימים הבאים!"

"לא", אמר נפתלי, "לא נוכל לבוא לכאן בכל יום, זהה דרך ארפה מדוי."

"...ובלב העיר", רעד קולו של משה אפרים, "ההורים יתנגדו..."

הם הביטו בליבלה, מוקומים שהוא יותר על כל הרעיון.

"אתם צורקים", אמר ליבלה. "אנחנו נפרק את העגלה ונביא אותה איתה איתה."

איזה רעיון!

"לחרר בימנו", קרא פסח, "הבית שלנו הוא הקרוב ביותר!"
"לא, אלינו", הצעיר הרשל, "אנחנו גרים ליד הנפה, אולי נזדקק
לשורתו".

ליבלה עזה את פרצופו. לא נראה לו שהם יזדקקו לשורתו
של הנפה. אף נפח לא יוכל לעזור לחשוקים החלודים
וالمתחוררים...

"אף יודעים מה", הצעיר ליבלה, "קדם נפרק את העגלה,
ונביא אותה לחדרו של פסח. את החלקים שיצטרכו לשיפוץ נכח
אחר לכך אל הרשל".

"מהר", דחק נפתלי, "כבר מוחר. נקבע 'מנה' הגונה" ...
הילדים נגשו לפך את העגלה, ועשוי זאת מהר להפליא –
העגלה באלו התפרקה מלאיה...

פסח והרשל, נפתלי ומשה אפרים, נשאו את שני מוטות האיזיר,
מוט בשנים. ליבלה וענקלה נשאו שני גלגלים כל אחד. את
השאר – היצול ולוחות העגלה ורחתמת העור הבטיח יענקלה
להביא בעצמו עד לצהרי יום המחרת. מפניהם נשקפה נהרה, שמה
עצורה. ליבלה, לעומתו, נראה מחרה.

"למה אתה עצוב?", שאל יענקלה שהלה לצד.

"אנילא עצוב", ענה ליבלה. הוא היה רק מטרד.

הוא היה מטרד בגל משום שידעuai אפשר יהיה לשיפוץ
את העגלה המתחוררת בלי להזדקק לעזרתו של ברקה העגלון.
בחדרו של ברקה שמורים חלקי חלוף לעגלתו, ואולי הוא יסכים
לעזר. אבל אם יענקלה מתחזק כל כך, כי אז بدون כל המבצע

לכשلون... אם יענקלה יסכים שהם יפנו לברכה, אם אפשר יהיה לשכנע אותו –

אבל איך, כיצד עושים זאת?
ואו עליה במוחו רעיון. הרעיון הישן, הרעיון של רבי מוניש...
"יענקלה"...

"מה, ליבלה?!"

"החברה של המליחים נשפכה" –

"לא נשפכה, הפכו אותה. האיש הזה הפך אותה!"
זהו, רציתי לשאל – אולי לא הוא הפך אותה, אולי... אולי חתול דלגה עליה והפכה אותה..."
...ואולי זבוב נתקל בה, לגילג יענקלה. "זבוב, ליבלה, חתול לא היה יכול אפלוא להיזו אותה!"

"או לא חתול, אבל הרי אי אפשר להאשים אדם אם לא ראו אותו בשעת מעשה, נכון? מי כמוך יודע זאת! הנה, כלנו היינו בטוחים שאתה הוא זה שבר את חברה המים של מנ... של רב מנדה" –

"ומה, האם אין זה כך?", קרא פסח והרשל שהלכו מאחור.
"לא!" השיבו ליבלה ויענקלה כאחד.

"או מי שבר אותה?"

"לא נאמר לכם", אמר ליבלה, "זה יהיה לשון הרע. אבל הנה לנו הוכחה נצחית שאסור להאשים על סמך השערת בלבד. תמיד אפשר לטעות!"

“אנחנו...” אמר פסח והסתכל על הרשל.

“כון, אנחנו רוצים ל...” פתח הרשל והסתכל על פסח.

“תשמעו כלכם”, קטע יענקלה את השיחה. “לא’כפת לי מי הפק את החבית! היגלון הזה העלייב את אב’שלי, והפנה לו את הגב – היגלון הזה האHIR שהוא יבריח את הקונים מהאקסניה שלנו – והוא הפק את החבית – טוב, אמרתי שלא’כפת לי אם הפק או לא, אבל הוא בעצמו אינו מכחיש זאת, נכון? ואב’שלי אמר שהוא מカリע עלייו מלחמה – אז אני לא רוצה לשמע את השם שלו, וזהו זה! הבניהם?”

הם הבינו, וחוץ מזה, הרי יענקלה באמת צודק, ובקרה נקם פאן ביענקלה ובאביו. אבל השאליה נותרה بلا מענה: כיצד יתקנו את היגלון, ללא כל עזרה?

וכשלא יצליחו לתקן, האם יתרדר יענקלה בשנית, וירושב לחני ה konkנסות?

פרק כ"א

הַדָּבָר הַנוֹּקֵם

מ נִבְכִּי הַיּוֹרֶד הַגִּיחָה שִׁירָה מוֹזְרָה: שְׁשָׁה יַלְדִים מִלְכָלִיכִים וּמִאֲבָקִים
חִצְוּ אֶת הַגָּשֶׁר שַׁעַל הַנֶּהֶר, כַּשְׁהֶם נוֹשָׂאים בִּידֵיכֶם גָּלְגָלִים
וְצִירִים.

לִיבְלָה נִשְׁאָה אֶת עַינְיוֹ הַשְׁמִימָה וּנְחַרְדָּד: הַשְׁמָשׁ תַּעֲתֵה בְּדָרְכֶה!
הִיא הִינְתָּה אִמּוֹרָה לְהִיּוֹת מֵעַל לְרָאֵשׁ – וּרְאוּ, הִיא סְטָתָה לְכַיוֹן
מַעֲרָב...

הִם הַחִישׁוּ אֶת צָעְדֵיהֶם, וּשְׂמַטוּ אֶת אֲוֹצְרוֹתֵיכֶם בְּחַצֵּר בֵּיתָו
שֶׁל פֶּסַח. יַעֲנַקְלָה נִשְׁאָר מֵאַחֲרֵי לְאַכְסֵן אֶת הַפְּרִיטִים, וְהַלְדִים
פָּתְחוּ בְּרִיצָה אֶל הַחֵדָר, כַּשְׁהֶם מְגֻעָרים בְּחִפּוֹזָה אֶת הַאֲבָק
וְהַרְקָבוּכִית מִבָּגְדֵיכֶם.

הִם הִיּוּ בְּמִחְצִית הַדָּרֶךְ, בְּאַשְׁר נִעְצְרוּ תְּחִתָּם בְּתִקְהָמָה –
הַעֲגָלה שֶׁל בְּרִקָּה, שְׁעַמְּדָה תְּמִיד לִיד פֶּתַח בֵּיתָו, עַמְּדָה עַכְשָׁו
בְּאַצְדָּה. הַסּוֹס לֹא נִרְאָה מַטְרָד מִהְשָׁנִי. רָאשׁוֹ הִיה נִתְוֹן בְּתוֹךְ שַׁק
שְׁבָלָת הַשׁוֹעֵל שְׁנַתְּלָה לְצַוְאָרוֹ. בְּמִקּוֹמָה הַקְּבוּעָ שֶׁל הַעֲגָלה, לִיד
הַפֶּתַח, נִצְבֵּא בְּעֵת סְלָמָם עַנְקָ, וּבְמָרוֹמָיו עַמְּדָ בְּרִקָּה וּנְאַבָּק בְּשַׁלְטָ
עַנְקָ שְׁפִירָב לְהַצְמָד לְאַרְבַּת הַגָּג.

על השלט נכתב ב'אותיות קדוש לבנה':

'הָדָבָר הַנּוֹקֵם'

פונדק דרכיהם

ואכסניה מבחרת

"הָדָבָר – מַיְהוּ הָדָבָר?" מִלְמָל פֶּסֶח בְּפָלִיאָה.

"שְׁטִיאָה", הָשִׁיב לו נְפָתֵלי, "לְבָרָקָה קוֹרָאים לְתוֹרָה בְּשֵׁם דָבָר!"

"הַנּוֹקֵם – בְּמַיְהוּ הוּא נּוֹקֵם?"

"נו, פְּשִׁיטָא – הוּא נּוֹקֵם באָבָא שֶׁל יַעֲנַקְלָה!"

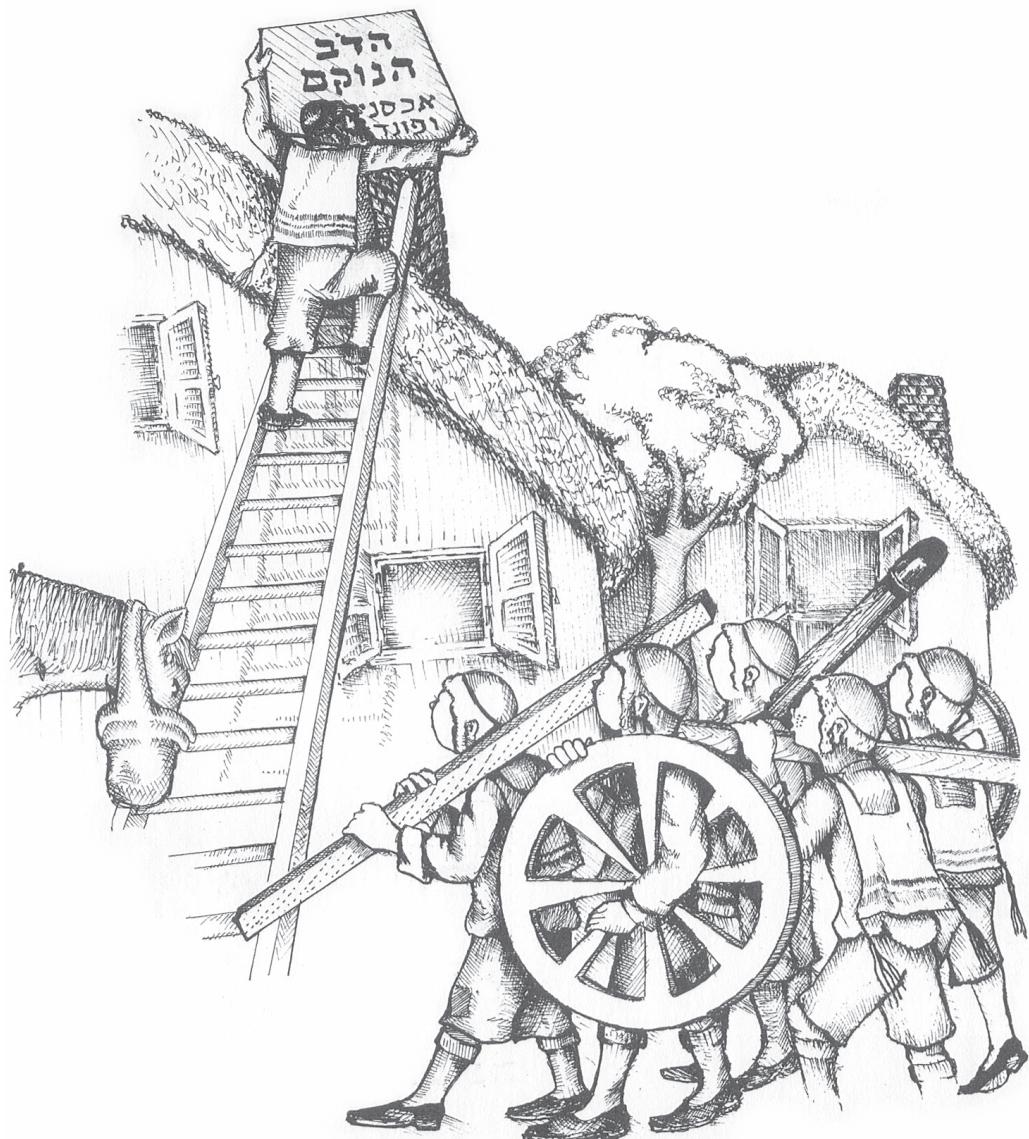
"בָּאָבָא שֶׁל יַעֲנַקְלָה? מַה עֲשָׂה לו אָבָא שֶׁל יַעֲנַקְלָה? וְהִרְיָה בָרָקָה הוּא זֶה שֶׁהָתַחַיל אֶתָּו! הוּא זֶה שֶׁהָפַךְ לו אֶת חַבִּית הַמְּלִיחִים וְגַרְשֵׁשׁ אֶת אָוֹרְחִיו. עַכְשָׁו תָּרוֹז שֶׁל רַב מְשָׁה הַאֲכִסְנָאי לִנְקָם, לֹא בָּה?"

"וְאוֹלֵי", אָמַר לִיבָּלה בְּחִשְׁשָׁ, "אוֹלֵי רַב מְשָׁה בָּכֶר נְקָם, וְהַתְּגֻזֵּה עַזְבָּרָת כְּעֵת לִיזְרִו שֶׁל בָּרָקָה..."

"בָּטַח!" קָרָא מְשָׁה אַפְרִים, "בּוֹאו נְרוֹץ אֶל הַאֲכִסְנָיה וְנָרָא מה קוֹרָה שֶׁם! מְשָׁהוּ הַתְּרַחֵש בְּעִירָה בְּהַעֲדרָנו!"

"לֹא כְּעֵת", אָמַר הַרְשָׁל, "לְאַחֲר הַלְּמוּדִים. רָאו, אַנְחָנוּ בָכֶר מַאֲחָרִים מָאֹד..."

"לְאַחֲר הַלְּמוּדִים אֵין צְרָךְ לִמְהָר", חִיך לִיבָּלה. "נְשַׁאל אֶת גְּצִיל, וְהָוָא יִסְפֵּר לְנוּ הַכָּל!"

כלם חיכו, וליבלה הוסיף ואמר: "ראו – רק הבקר הכרזה מלחה, ובאזורים היא כבר בעוצמה!"

ליבלה טעה בדבר אחד בלבד –

זו לא הייתה כבר שעת אחרים. השעה היה קרויה יותר לשקיעה...

הילדים עמדו ליד פתח ביתו של רבי מוניש, ונחלו בינהם וכוח אלם מי מהם יכנס ורשות. הם תחכו מרופאים באצלעות ורמזו בראשים, קרזו זה לזה בעיניהם והם מהם בפה סגור. בסופה של הוכחות הסוער השפיל ליבלה את ראשו בהשלמה, ואחן בידית הדרلت.

לא היה כל דמיון בין ששת הילדים שבלו שעה מרגשת בעיר – לאותם ששה ילדים שנכנסו עתה בשורה רפואיות לתוך החדר הגדל.

הילדים הם היו עירניים ועליזים, צוהלים ושמחים. ואלו הילדים האלה – הם היו קודרים ודוממים, נבוכים ומבהלים, רגילים משטרכות בכבדות וראשם מירד באשמה...

רבי מוניש נשא את ראשו, וסקר את השירה האבלה.

"הם..." המהם – והראים שהו עוד יותר.

"ובכן?" פנה המלמד אל הפסוקית, התיש שבראש העדר.

ליבלה השיב במבט תמים להפליא: "קימנו מצוה!"

"כֹּה..." הנקה המלמד וסקר את הבגדים המקפתים והמאבקים. "החליטם לפנות את האשפה מחצרות העיר?" נחש.

"לא! אנחנו בונים עגלה עבור רב מנדלה שואב המים, כדי להקל מעליו את עבודתו!"

"נו, יכבר סימתם לבנות אותה?"

"לא – "

"אם כן, מודיעו תורתם למד? הרי המצוות שלך דוחות פלמוד תורה, הלא כן, ליבלה? אתמול חפשתמצוות – אבל עשית זאת לפחותות לבלה. ויהי מזאת לך מצוה – וגררת את ארבעה חברים..."

elibla שתק, וחבריו שתקו, ורבי מוניש שתק.

לבסוף דבר רבי מוניש, והשקט שבוקלו החיריד את ליבלה: "מצוות הchnook שלך מטלה על אביך, ליבלה. הוא זה שחייב ללמדך תורה. כך כתוב: *על מדרתם אותם את בנייכם לדבר בהם...* אביך שכר אותו, כדי שאלמד אותך תורה. אבל מי יודע, אולי הוא מסכים שתתחפש לךמצוות ותבנה עגלות במקום למד תורה. תביא לי מכabb מפנני, שבו הוא כותב לי, שהוא מודע למעשה, ותומך בהם!"

"לא!" נחרד ליבלה.

"כן, בהחלט שכך". רבי מוניש היה נחרץ.

"אני... זו לא הייתה סתם מצוה. זה היה פקוח נפש..."

"כך? האם שואב הפים יגוע ברעב ללא עגלתכם?"

"לא, לא לכך התחזנתי: אבל... כלומר... אנחנו מנסים להציג את יענקלה, בנו של רב משה האקסנאי. הוא... הוא בונה יחד אותנו את העגלה..."

"אה, הבנתי! אז תבקש מאביך שיוסיף בפקך אשור, שהוא מרשה לך להתרועע עם יענקלה. ברור?"

ברור לחוליטין, נפלתי מן הפח אל הפח, הרהר ליבלה בעגמה. הוא זכר שאביו אסר על גצל לחתור עמו יענקלה, וגרוע מזאת: הוא היה נוכח באותו שיחה...

נותרה לפניו רק דרך אמת להציל את המצח: "אבל רבי... תרי אתה שלחת אותי אל יענקלה, פאשר... כאשר חשבתי שהוא זה ששבר את החבית של שואב המים..."

עיניו של רבי מוניש נצחו בענין: "נו, ולא הוא זה ששברה?"

"לא, רבי, היה אותו ילד נסף – "

"אל תאמר לי מיהו, אבל אני יכול לנחש. אין לו מבחן גדול מדי של חברים, ואני חושב שאחד מכם צריך להצטרף אליהם. ליכת ולדבר אותו לשוב מדרך רעה זה דבר אחד, ולהתחבר אליו זהה דבר אחר..."

"אבל רבי, חשבתי לנתק אותו מהחברים הלו. חשבתי שפדיי לרתם אותו למעשה טוב נ – "

לייבלה הגית בזיהירות את הפטון: "זהו התחיב בפנינו לדבר רק אמת. הוא התחיב שלא לשקר..."

רבי מוניש בחר בזיהירות את הפטון. "כֹּה, שטרח חדש למבצע אלול?!"

"כֹּן, רבי", אשר לייבלה בלתיות. זיק של תקווה החל לפרפר בלבו.

"ובכן", הפטיר רבי מוניש לבסוף, "מי יודע, גם יענקלה הוא יהודי. ואתם בודאי MCPרים את הספור על שר האוצרות..."

"לא", אמרו כלם כאחד. "איןנו MCPרים את הספור!"

אֲפָלוּ חַיִים אֲשֶׁר הַמְתָמֵיד נִשְׁאָאת רָאשׁוֹ מִהַגְמָרָא, אֲצַבָּעוֹ
מִסְפָּנָת אֶת הַמְקוּם בּוֹ הַפְּסִיק.

"וַיְבָכֵן, שָׁבּוֹ וְאָסֵף לְכָם."

וְחַמְשָׁת הַרְאָשִׁים הַוִּרְמוּ לְפִתְעָע, כְּפָרָחִים קְמָלִים הַנְּפָתָחִים אֶל
קָרְנוֹי הַשְּׁמֶשׁ הַזּוֹרְחָת, וְהֵם יִשְׁבּוּ בָמְקוּםם בְּאֶנְחָת רַוְחָה.

פרק כ"ב

שר האוצרות

ל"פָנִים שְׁנִים רְבוֹת", פַתְח רַבִי מִונִיש בְּסֶפֶרוֹ, "חַי בָחוּר גַּבֵּה וְחַסֵן, פָקַם וּבָר דָעַת, אֲבָל עֲנֵי מְרוֹוד וְחַסֵר פָל. הַלְךָ הַבָחוּר וְהַשְּׁפִיר עָצָמו לְחַצֵר הַמֶלֶךְ, כִּדִי לְעַבְדָ בְשִׁרְוֹתוֹ שֶׁל הַמֶלֶךְ וְלִקְבַּל אֶת אֲרוֹחַתּוּ מִידּוֹ. רַבִים הַמְשֻׁרְתִים בְחַצֵר הַמֶלֶךְ, וּרְבִים מֵהֶם קָלִי דָעַת וּרְזָקֵפִי הַוּלְלוּת. הַחַחְבֵר אֶלְيָהָם הַבָחוּר וְלִמְדָם מִמְעָשֵיכֶם הַרְגִיעִים, הַשְׁתַתְפֵךְ בְמַעַשֵּיכֶם הַלְצָנוֹת שְׁלָהֶם וְהַרְגִיל אֶת לְשׁוֹנוֹ לְדָבָר כְמָהֶם: דָבְרֵי בָזָב, חַנְפָה, רְכִילּוֹת וְקַלְלוֹת. הַוָא לְאַהֲרֹגִישׁ, כִּיְצָד הוּא מְדֻרְדָר מַטָּה מַטָּה, וּמְאַבֵּד כָל שָׁרֵיד שֶׁל יְרָאת שָׁמִים וְעַל מִצּוֹת. כִּיְדָרְפָו שֶׁל אָדָם הַפּוֹסֵע בְמְדָרָן. צָעֵד וְעוֹד צָעֵד – וְהַוָא כָבֵר בְתַהָוּם...

לִילָה אַחַד שְׁכֵב הַבָחוּר בְמַטָתוֹ, וְהַשְׁנָה מִמְנוֹ וְהַלְאָה. הַרְהוּרִים נוֹגִים תָקִפוּ אֹתוֹ. הַוָא נַזְפֵר פִיצָד הַגַּעַץ בְבָחוּר טֻוב וּתְמִימִים, וּכִיצָד הַפְּךָ פָאן לְפֹורֵק עַל שְׁלוֹחָ רְסֵן. זְכוֹרָנוֹת תָקִפוּ אֹתוֹ. זְכוֹרָנוֹת מִבֵית אָבָא, מִהַחְיִים הַיהוּדִים הַשְׁלִוּסִים, מִהִימִים הַטוֹבִים הַחֲגִים וְהַמּוֹעֲדים. וְגַעֲגֹועִים תָקִפוּ עַלְיוֹן, וּרְצֹוֹן לְהִיטִיב אֶת דָרְפָו וְלִחְזֹר לְמַוטָב. אֲבָל... אֲבָל הַדָּרָךְ נַרְאָתָה לוֹ כָה קַשָּׁה וְיִגְעָה! וּבָצָק, מְשֻׁוּם שָׁקֵל מַאֲדָל לְגַלֵש בְמַוְרָד, וּקַשָּׁה פִי כְפָה לְהַעֲפִיל חַזְוָה בְמַעַלה הָהָר... חִסְרָ לוֹ הָאָמֵץ, וְאַיִן לוֹ אֶת הַיכְלָת, וְאַיִן בוֹ אֶת

הנחיות הדרישה כדי להנתק מחבריו הרעים. ואם ימשיק ויתחבר עמו – ונדי שלא יוכל להטיב את דרכו...

מה יעשה, אפוא?

השכימים הבוחר קומם, והתפרק על דלתו של הרב.

"רבי", אמר לו, "אני פוחז והולל, ואני רוצה לשוב בתשובה.
אני רוצה להטיב את דרכי – ואני יכול להנתק מחברי..."

"אני יכול לעוזן לך עצה", ענה לו הרב. "בידך הבראה, לך
או לך. לשוב – פרושו לעלות מן התהום ולהחלץ מן הבאה.
אי אפשר להתפלש בה ולהתנקות מן הבז בעת ובונה אתה..."

"אכן, רבי, חשבתי על זה. ואני מוכן... לאת הקצת מן הבז.
אני מוכן לקבל על עצמי דבר אחד, דבר אחד אותו אשمر
ואנצדר. הוריה לי, רבי, מה עלי לעשות – וואעשה!"

"דבר אחד בלבד", חזר הרב על הדברים. "וזכר זה, מקבל
אתה על עצמו לשמר תמיד, בכל עת – לא לסור ממנה ולא
להרמץ מפני כל קשי?"

"אכן זה, רבי. בטחתי – ואקים!"

"זכור ואל תשכח!"

ובכן, אמר לך מה תעשה: אל תשקר לעוזם!
חין הבוחר בבטיל, ונאנח אנקת רנחתה: "זהו, זה הפל? אך
דבר קל הוא, רבי. אין קל ממנה!"

חין גם הרב וברך את הבוחר, והבחור שב לחצר הפל.
בלילה, הזמינו חברי את הבוחר למסכת הוללות. והבחור
הלך – הרי הרב לא אסר עליו זאת!

שתו בכם והשתכרו – הרי גם זה לא נאסר עליו. וכשהתרכזנו קנקני הין האינו לו לבוא אתכם ולפרץ למבחן המשקאות.

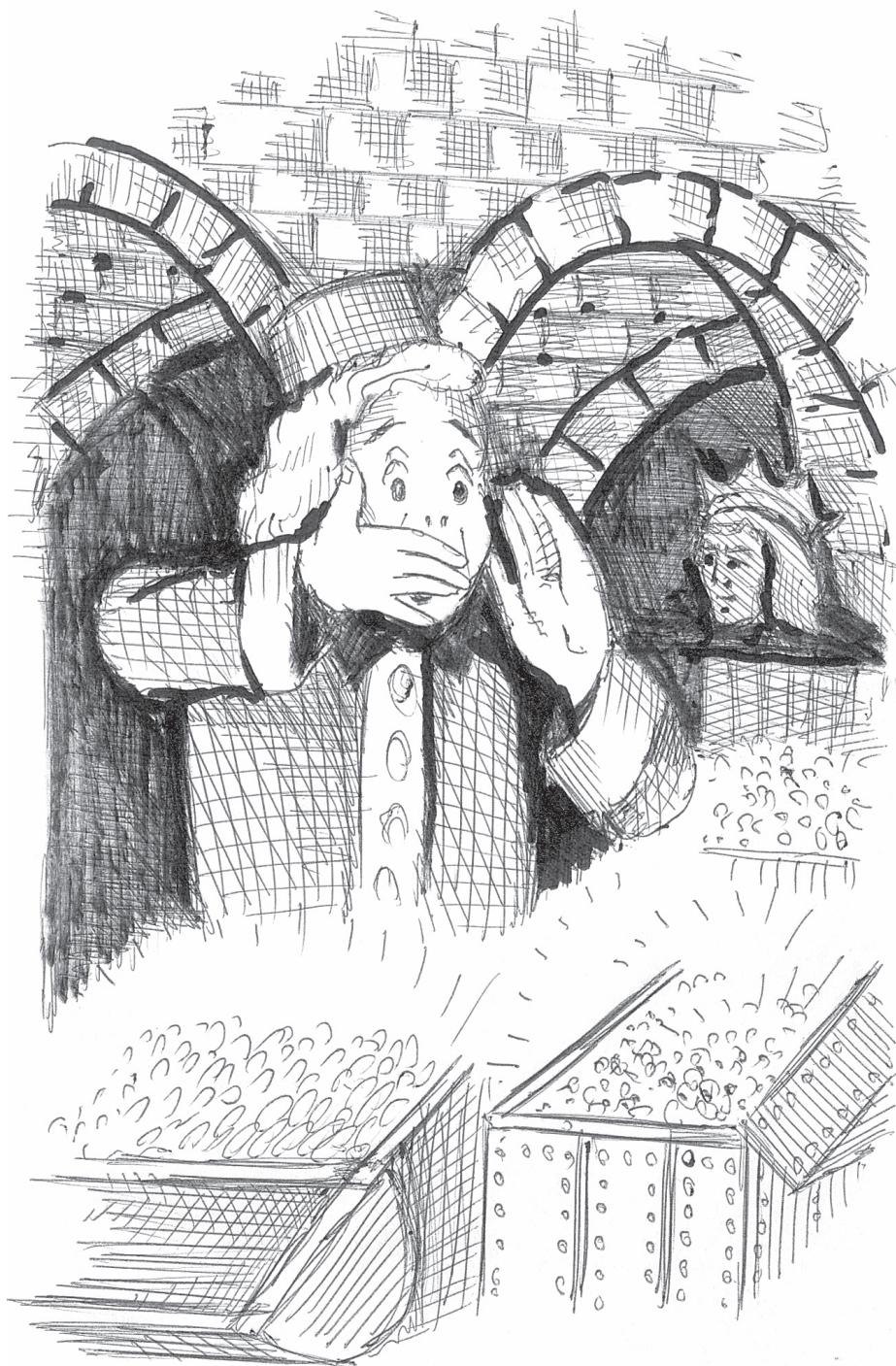
חשב הבוחר בלבו: "אם אטלוח אליהם – ואפרץ יחד אתם – ומחר תעורך חקירה, וישאלוני האם ידי היהת במעשה – מה אמר? אם אכחש – אפר את הבטחתך לרוב. ואם אודה בגנבה – הן ילקוני בשוטים!"

סביר להאעה, ולא גנות להפצרות. הם יצאו לדרך – והוא שב לחדרו. הם בזו לו ולועגו לו, ולאחר כך התחליו לפקח מפניהם, משומם שאם איינו משתתף בתעלוליהם – עולול הוא להלשין עליהם! התחילה החברים להתroxק מפניהם, ולאחר כך לתרמה על דרכו החדש, ולבסוף התחלו להוקיר ולהעריך אותו. שמו יצא בחazar המליך בבחור שאינו נומן ידו למעשים אסורים, ובבחור שאינו מוציא דבר שקר מפיו. עד מהרה הגיעו לשם לאוני המליך פאוד נאמן וירוש, והמלך מנהו על אוצרותיו.

כבוד גדול הוא לאדם להיות איש אמונה של המליך, ולקבל מידיו את מפתחות האוצרות. נטל שר האוצר החידש את צורו המפתחות הכספי, והלך לסקר את גניי המלך שנמסרו לאחריותו. הוא ירד במדרגות העקלקות ועבר במסדרונות החצובים בסלע. פתח בפתחה הגדולה את הדלת הכספית, ונכנס אל מרתף האוצרות הענק.

נשא האיש את המנורה שבידו מעל בראשו, ומקירות המרתף זהרו לעמתו אלפי נגחות אור. תבות דיינרי זהב ברקו בכתם זהר, יהלומים נצחו בנגה במלחלה, ואבני אדם רישפו באש להבה. פנינים הבריקו באור צהבהב ענג, ואזרטיגדים זרחו בעיני חתול בחשכה. זוהי הزادמות חייך, לחש קול היוצר המפתח. שלח ידק וטל מלא חפניך! איש לא ירגע אם יחסר קמצ' מרגליות. איש לא יבחן כאן בחסרוונו של יהלום!

שר האוצרות

לבו פעם בפראות. הוא התקרכב אל מכת הילומים, והם זיהרו לאור גרו ברכבות זהירותים, בשלהם צבעים. יהלום אחד בלבד – והוא עשר מפלג. רק יהלום אחד – ועתידו מבטיח! קח, קח! לחש הקול המפתח בקרבו. ידו רעדה, הילומים נצכו, קרצין. ואז הלהה בו המחרשה: עצם המלך יקרא לי, וישאל אותי האם אני מלא את תפקידי בנאמנות, האם לא מעלה באמוננו, מה אמר לו. האם אשקר? האם ענה שלא נטלתי מאומה? לא, לא אשקר! ידי תהיינה נקיות ומצפוני יהיה שקט כאשר אשיב לו: אדוני המלך, לא מעלה באמונך!

והוא נשם עמוק ופנה לאחור, לצתת מפרטף האווזות.

ומאוחריו, הגיח המלך למקום מחבאו, והגיח את ידו על כתפו: "עתה ידעתי, כי איש נאמן אתה", אמר לו, וחיווך קורן מאיר את פניו.

כִּי הצלית הנער לבלם את הדרדרותו ולשוב לעלות מן הטעום למורי הפסגה, כִּי זכה לכבוד ולתלה ולשם טוב – והכל בזכות מדה אחת, שדק ביה בשלמות: התהתקות מן השקר והצמדות אל האמת!"

רבי מוניש סים את ספרו, וליבלה שאל את השאלה הבלתי נמנעת: "רבי... הספר הזה – בונתי... האם – הוא אמת?"

"כמוכן", ענה המלך, "הוא כתוב בספרו של אחד מרבותינו בראשונים, 'ספר החסידים' של רבנו יהודה החסיד!" –

"כן, ילדים", סכם המלך, "האמת היא המפתח לשוני! ואם בנו של רב משה קיבל על עצמו לדבק בה, כי אז... מי יודע, אולי..." וילפתע שבו ורץינו פניו: "על כל פנים, בודאי שאין בכה כדי להצדיק בנית עגלה בזמן תלמידים!"

"כֹּן, רַבִּי, בָּנוֹדָאי, לֹא נִעְשָׂה זֹאת עוֹד! הָאָם... הָאָם אָפְשָׁר
לֹוֹתֶר עַל הַמְּכֹתֶב מֵאָבָא?"

"הָמָ... אָם הַמִּעְשָׂה לֹא יִשְׁׁוֹב עַל עַצְמוֹ... נְרָאָה..."

לִיְבָלָה נִשְׁמָ עַמְקֹות, וַרְבִּי מִונִישׁ חַיֵּךְ בְּטוּב לֵב.

פרק ב'ג בעל העגלה

הילדיים רצו לבית הפנסת לחתפת המנחה, ולפתח נקוטעה ריאצתם
בבלימה חדה.

ליד האכסניה של רב משה נאבה לה עגלה!
"תראו", קרא נפטלי, "ברקה העגלון בא לרבותה, הם השלימו
ביניהם!"

"נפלא!" קרא הרצל, "ברוך השם!"

"אףם טועים", אמר ליבלה חד העין, "זוהי עגלת אחרת!"
עגלת אחרת? הילדיים התבוננו בה בתשומת לב, ואכן – סוס
אחד היה אפר והשני בעל בהרות שחורות ופס צהור סביב רגליו,
ליד הפרסות. והעגלת עצמה הייתה מצתצת וمبرיקה. לגמרי
לא בעגלו החביטה של ברקה.

"אם כן", צהיל שוב נפטלי, "אורים חדשים באו אל האכסניה,
במקום אלו שברחו הבקר!"

"נפלא", קרא שוב הרצל, "ברוך השם!"

"אףם שוב טועים", אמר ליבלה...

"איך אפשר לטעות, הרי אתה רואה את הָעֲגָלָה!"

"בונדי שאני רואה את הָעֲגָלָה. ואני גם רואה בפה עטרן מריח על הָגְלָלִים, ועוד כמה מבריקה הרתמה, ושלוחות המושב חדים – האם איןכם מבינים מה שקויה כאן?"

קדים ראיינו כיצד ברכה הָעֲגָלוֹן פותח אקסניתה מתחילה לאקסניתו של رب משה, ועתה אנו נאבקים לפניו הָעֲגָלָה החדרשה של رب משה, שתתחדרה בזו של ברכה! מעכשיו יהיה בעירה שני עגלונים ושתי אקסניות!"

"נורא ואמים!" לחש נפתלי.

"השם ירחים!" אמר הרשל.

"מה יהיה?", שאל משה אפרים.

"מי יודע מה עוד קרה", מלמל פסח.

"מה הָשָׁאלָה", ענה ליבלה, "נבוֹא לְבֵית הַכֶּנֶסֶת, וְגַצֵּיל יִסְפֵּר לנו הַכָּל!"

elibla טעה. הפעם לא הייתה זו החריגה של גziel, המבוגרים תפסו הפעם את מקומו! בית הכנסת הימה כים רוגש. אנשים התגודדו בזוגות, בשלשות, ברביעיות וב חמישיות ודן בארועים ברב מלא מליה בתנועות ידיים וזקירות בהן, נקישות לשון וניד ראש. מכל עבר נשמעו המלים 'ברכה' ו'רב משה', 'מליחים' ו'אקסניתה', 'עגלה' ו'אורחים', 'שלט' ו'סוס'. השם השזון, שב השמייה, עמד בצד הבימה וקרקש במובכה בקפת הנחתת שבדין. ידו השניה תמכה באזנו, והיא הטה את ראשו ימינה ושמאליה ורטן לעצמו בкус: "הרויות יצאו מדעתם, או מה? היוכל מישחו להסבירני, מה עניין מליחים אצל סוס, ומה לשנייהם בבית הכנסת?!"

שליח האبور הטעיף בטלית ועמד ליד העמוד, אבל הហלה

לא שכחה. הוא חבט בידו אחת ושתים, ואיש לא שעה אלין. מהבאות רק הגיבו את הרעש. אשראי, צעק החן. שלט, ריח ג' מלוח, ענו קולות מן הקהלה. דבורים, צעקות, קולות צחוק וחבות נמרצות – ועל כל אלו קולה של חבורת גצליל הצוחלת, וקרוש גפת האזכה – כל אלו הפכו לבלייה קולנית שקשה לשאטה. רבינו מוניש הגיע זה עתה ועמד בפתח בית הנסת, והוא הביט פנימה לפלייה והnid בראשו במורת רוח. "בית הנסת", מלמל בכאב, "מקום קדוש..."

וכאלו שמעו את מלמולו, השתקו כלם בבח אחת ונעטו בו עיניהם.

מה קרה, נבהל רבינו מוניש. האם אני נראה כה מוזר? אבל לא, הם לא הסתכלו לעברו. הם הסתכלו לעבר הפתח, משומ שרב משה האקסנאי נכנס אף הוא בזה הרגע. רב משה נכנס קוממיות, נשק את המזונה – ורקאת את רבינו מוניש הנ.asp לידו. "הו, רבינו!" קרא בקול תרואה, "מגיע לי מזל טוב!"
"מזל טוב מזל טוב", השיב רבינו מוניש בפנים מairות, "הבת התארסה אפוא! בשעה טובה, רב משה! מיהו החתן?"
"לא חתן, רבינו – סוס!"

"אה... סוס, רב משה? אך לczון חמוץ..."
"לא לczון, רבינו – עגלה וסוס, כי – שאני – יהודי! שרוט עגלוות חדש בעירה. יאמר לי הרב אם ברצונו לנסע אל הרב שיחיה לראש השנה, להשתתק בחתנה או בברית. וטוויל ל"ג בעמר עם ה תלמידים, רבינו – בחציו חמוץ!"
"נו, ורב ברקה העגלוון מספים מונחסם, הרי איןך, בלילה, יורד לאמנתו של חברו, רחמנא לצלן?! חס מלחשד..."

"חִלִּילָה, רַבִּי! אָנִי יוֹרֵד לְפָרְנָסָתוֹ? הוּא זֶה שִׁיוֹרֵד לְפָרְנָסָתִי?
הוּא שְׁהָבֵרִיחַ אֶת אָוֹרְתִּי! הוּא זֶה שְׁהָפֵךְ אֶת הַחַבִּית עַם הַגָּגִים
הַפְּלוֹחִים, וְהוּא זֶה שְׁאַרְחַ שֶׁלֹּא יִסְعַ יִוְתַּר אֲוֹרְתִּים לְבֵית מְלָנִי
— כָּלּוּם בָּרְרוֹה הִתְהַלֵּל לִי?"

רַבִּי מַונִּישׁ עַמְּדָה פְּהַלּוּם רַעַם, וּרְבָּה מִשָּׁה פָּסָע בְּרַאֲשׁ מַוְרָם
לִמְקוֹמוֹ. עַד רַבִּי מַונִּישׁ מַנְסָה לְהַתְּאוֹשֵׁשׁ, וּקְול עַזְלֵז נִשְׁמָע
מַאֲחָרָיו: "רַבִּי מַונִּישׁ? בָּרְכָנִי נָא בְּמַזְלָט טֻוב!"

רַבִּי מַונִּישׁ הַסְּטוּכָב לְאַחֲרָיו וַיַּרְאֶה אֶת בָּרָקָה הַעֲגָלוֹן. חִיּוֹק
עַלְהָה עַל שְׁפָטָיו: "מַזְלָטָב מַזְלָטָב, גַּם אַתָּה קְנִיתָ סּוֹסׂ חִדְשׁ?"
"**אָנִי, רַבִּי? אָנִי פָּתָחָתִי אֲכַסְנִיה!** הַרְבִּי מַזְמָן הַעֲרָב, לְחַנְפֵּת
הַבַּיִת!"

שְׁפָטָיו שֶׁל רַבִּי מַונִּישׁ רַטְטוֹ, וְהוּא מִשָּׁךְ אֶת יָדוֹ הַמִּוּשְׁטָתָה
לְבָרָכה. "שְׁמַעַנִּי נָא, רַב בָּרָקָה — זֶהוּ מַעֲשָׂה שְׁטָן. הוּא זֶה
שְׁהַשְׁתַּכְנֵן בְּאֲכַסְנִיה, וְהוּא זֶה הַנוֹּגֶג בְּעַגְלוֹן. לְמַעַן הַשָּׁם, רַב בָּרָקָה,
אַתָּה וּרְבָּה מִשָּׁה — אָנָּא, אֶל תַּנְיִחוּ לוּ לְהַרְסֵת אֶת הַעִירָה!"

שְׁלִיחַ הַצְּבֹור נִצֵּל אֶת הַשְּׁקָט שְׁהָשְׁפֵר פָּדֵי לְהַתְּחִיל בַּתְּפִלָּה,
שְׁהַתְּהַנֵּלה בְּאוֹרָה מִתּוֹחָה. מִיד בְּסִוְמָה פָּרָצָה הַמַּהוּמָה בְּכָל עַזְהָ.
כָּאַלְוָו מַאֲלִיכָם הַתְּפִלָּגוֹ הַמַּתְּפִלְלִים לְשִׁנִּי מְחִנּוֹת, אַלְוָו נְצִיבִים כִּנְגָד
אַלְוָו מַתְּנוֹכָחִים עַם אַלְוָו. אַלְוָו צֹעֲקִים עַל אַלְוָו. אַלְוָו מַצְדִּים
בְּאֲכַסְנָאִי שְׁהָפֵךְ לְעַגְלוֹן, וְאַלְוָו תּוֹמְכִים בְּעַגְלוֹן שְׁהָפֵךְ לְאֲכַסְנָאִי.
הַיְלָדִים הַלְּכוּ מַחְבּוּרָה לְחַבּוּרָה, שְׁמַעוּ קָטָעִי דִּבְרִים וַצְּרָפוּ שְׁבָרִי
מִשְׁפְּטִים. לִיְבָלָה הִיא מַכְלֵל לְגַמְרִי. מִילָּא, הַאֲכַסְנָאִי וְהַעֲגָלוֹן
רַבִּים — אֲךָ מַדּוֹעָ זֶהוּ עַסְקָם שֶׁל כָּל הַשָּׁאָר, וְכִיצְדֵּךְ הַסְּפִיקָוּ כָּלָם
לְגַבֵּשׁ לְעַצְמָם דָּעָה, וַכָּבֵר נַחֲלָקָוּ לְשִׁנִּי מְחִנּוֹת...
מִזְרִים הָם, הַמְּבָגָרים, הַחֲלִיט לִיְבָלָה בְּלָבָו..."

וְאַז, אָז הָרַגִּישׁ בַּמְשִׁיכָה בְּשֻׁרוֹלֶג. לִידּוֹ עָמֵד יְעַנְקָלָה, בֶּנוּ שֶׁל
רַבִּי מְשָׁה.

"לִיבָּלה", לְחַשׁ יְעַנְקָלָה בְּהַתְּרָגְשָׁוֹת, "תָּגִיד – אֲנָהָנוּ בָּאָמָת
חַבּוֹרָה אַחַת, מְגַבֵּשָׂת?"

"בּוֹנְדָאי, יְעַנְקָלָה, מָה הַשָּׁאָלָה!"

"אָז תָּקַרְאָ לְכָלָם הַחוֹצָה, אָנָּי נִמְצָא בְּצָרָה!"

לִיְבָּלה נִבְהָל. הוּא מַהְרָה לְאַטֵּר אֶת חַבְּרִיו וּלְקַרְאָ לָהֶם הַחוֹצָה.
בְּחַפְּזוֹנוֹ לֹא שֶׁם לִבּ לְכָךְ שְׁמִישָׁהוּ זָר, שְׁאָסּוֹר לוֹ לְשִׁמְעַ אֶת דָּבָר
הַהְזָׁמָנָה – שְׁמָעָה וּמַהְרָה לְהַתְּגַנֵּב לְחַצֵּר בֵּית הַפְּנִסְתָּה וְלְהַחֲבָא
מְאַחֲרֵי הַסְּפָסָל...

הַחַבּוֹרָה הַתְּפִנָּה בְּחַצֵּר בֵּית הַפְּנִסְתָּה, שְׁקוֹלוֹת עַמּוּדִים עַל
מַפְנוֹ, קְולֹות מְהוֹמָה וּמְרִיבָה. "חַבְּרִים", הַזָּדִיעַ לִיבָּלה, "יְעַנְקָלָה
רוֹצָה לוֹמֵר דָּבָר מָה!"

"כֵּן, אֲנִירֹצָה לְשַׁאֲל אֶתְכֶם, וַתְּעַנוּ לֵי בְּכָנוֹת: הָאָם אֲנָהָנוּ
בָּאָמָת חַבְּרִים טֻובִים... אֲנִימְתִּפְנִין, חַבְּרִים פְּאַלְהוּ, שְׁכַשְׁאָחָד נִמְצָא
בְּצָרָה כָּלָם עֹזֶרים לוֹ, פָּמָה שָׁהֵם רַק יְכוֹלִים?"

"בְּطַח!"

"בּוֹנְדָאי!"

"מָה הַעֲגִינָן, יְעַנְקָלָה?!"

"מָה קָרָה?!"

"אֲנִיאָמֶר לְכֶם" – עִינְיוֹ שֶׁל יְעַנְקָלָה בָּרוֹקוֹ בְּחַשְׁכָה – "אָנִי
זָקֵוק לְעֹזֶרֶתְכֶם! שְׁמַעַתְם תִּמְהָ שְׁבָרָקָה אָמֶר – הוּא הַכְּרִיז מִלְחָמָה
עַל אַבְּשָׁלִי! וְהִיּוֹم אַחֲרֵי הַאֲחֶרֶם, לְאַחֲרֵי שְׁפָרָתִי אֶת הַחֲלָקִים
שַׁהְבָּאָנוּ בְּחַצֵּר שֶׁל פֶּסֶח, הַלְּכָתִי לְבֵית הַכְּנִסָּה וּרְאִיתִי אֶת הַשְּׁלָט

שהוא מלה על הגג שלו – אני אומר לכם: חיבים להוריד את השלט! מקרים לעשות זאת זה! אין לא יכול לעשות זאת לבד, ולכן קראתי לכם. אני צריך עוזרת. כבר חשבתי על הכל. נפגש בחצות הלילה. שניים יעדמו בתור זkipim, וישם מרו שולמניו לא יתפס אותה. אני אתגנב מאחור, יש שם עז. שניים יבואו אתי ואנחנו נטפס על הגג. כשהאני אפרק את השלט, הם יחויקו אותו שהוא לא יוכל פתחם ויתפסו אותה שם למעלה" –

הוא היה כל כך שקוע בדבריו, וכולם היו כל כך חשובים להם, שלא שמו לב לדמות המסתתרת מאחוריו הפססל ועוצבת בעינין אחר הדיון. היה זה זלמניו בן העגלה, ששמע את התכנית ומעצה, ועתה מהר להתחמק מן המקום ברייצה שפופה!

"התקנית נחרת!"

"נפלאה!"

"נחרת ונפלאה", הסכים ליבלה, "ואנחנו לא נתן לה יד!"

"מה אתה, ליבלה, מודיע?"

"משתי סבות. האחת, בغال מבע אולו: אם ברקה ישתולל בפרק וילך מחר לחר לשאל מי עוזר ליענקלה, לא יוכל להכחיש זאת, שהרי אסור לנו לשקר. ואני לא מציע לאף אחד להודות במעשה כשהשות בידיו של ברקה. והסבירה השניה היא, שאנחנו איננו חברות הולי בטל משתובבים. אם צריך לעוזר לחבר בצד – כן, אנחנו מוכנים. לעוזר לשואב המים הטוב – בוחלת, אנחנו מתוגשים. אבל לטל חלק בריב לא לנו, ריב של גודלים. זה – לא. אין זה עסקנו. בואו ונשאיר את המריבה למבראים, לנו יש מעשה טוב לעשותו, אנחנו צריכים לבנות את העגלה..."

ליבלה סימ את דבריו, וכולם שתקגו. השוט של ברקה היה

נמיין משבני. יונקללה העביר את מבטו מאחד לשני: "ובכן, אתם מדברים! אתם משאים אותו לבד?!"

"לא, יונקללה, אנחנו לא משאים אותו לבד. בוא אתנו, נבנה יחד את העגלה. אל תשים את עצמה ביריב הזה!"

הבריו של ליבלה נאמרו בקול כואב. הוא רצה כל כך להוציא את יונקללה ממעגל חי השוכנות והקונסוט, וצעת באו הארועים ונחנו לילד את העלה והתרוץ להשתולל פאות נפשו מבלי שאביו ייכעס עליו – להפה, הוא יעשה זאת בעדונו של אביו... "עוזבת את המחלקה, יונקללה, אל תחערב בה!"

"לך קל לדבר", ענה יונקללה בקול כואב לא-פחדות. "אם היו מפנים את הגב לאב' שלך, ואם היו נוטלים את הפרנסה של אבא שלך, ואם היו פותחים עסק מתחיה לעסקו – לא הייתה מדבר לך!"

הוא צודק, יונקללה, אין מה לומר. ליבלה נוכח בצד יrecht חלומו להפק את יונקללה לילד מישב בדעתו נМОג לניגע עיניו... במלירות הבזק חלפו במוחו תמנונות צבעוניות בזו אחר זו: סוסו של ברקה משוטט בעירה כשרהמתו חתוכה, עגלתו של ברקה שמויטה על צדה כשלגלה מפרקם, ריח באושים עולה מן האבסניה החדרשה ומבריח את האורחים, בעקבות ביצים סריזות ופגרי חתולים...

קולו של יונקללה קטע את רצף התמנונות החיים: "תשמעו, אני לא מפחד מהשות של ברקה! אמם את השלט אני לא יכול להוריד לבדי, אבל ישן דרכים אחרות" –

"לא אש!" נחרד ליבלה. הוא כבר ראה בעיני רוחו את גג התבן של ברקה עולה בלילות, והאש אופפת את השלט השנווא... "جرائم שם אנשים, יונקללה!"

"אנ'לא אָשְׁרִי אֶת הַבַּיִת", הבטיח יענקלה, "הָרִי הַאֲשׁ עַל לִילָה
לְהַחְפֵשָׁת... אֲכַל אָמְרָתִי... יֵשׁ דְּרָכִים אַחֲרוֹת. הַעֲגָלָה, לִמְשָׁל..."
"אַתָּה לֹא תִשְׂרֵף אֶתְהָ, יענקלה! אַינְךְ מַתְפּוֹן בְּרָצִינָה. נְכוֹן?"
"אנ'לא מַבְטִיחַ כָּלּוּם", רַטַּן יענקלה, "הָרִי הַבְּטָחָתִי שֶׁלֹּא
אָשְׁקָר..."

לייבלה שמע את הפתשובה – ולא היה מוכן לחת אסימון שחוק
בעור העגלה. הוא ידע, שגורלה נחרץ...

חצות הלילה הגיעה. הכל גמו את שניהם. האורות כבוי זה
מכבר בכל החלונות, ושקט מוזר אף את הכל. איש לא נראה
ברחוב, מלבד דמות קטנה ובודדת שהסתתרה מול ביתו של
ברקה העגלו. הדמות הקטנה היתה מתוודה-מתוודה ועיפה-עיפה.
בחירוק שניים נלחמה בשונה. לא, הוא לא ירדם! הוא חיב לעמוד
על המשמר! הוא חיב זאת לבזוד אביו –

זה זה ולמנייו, שחפה לבואם של יענקלה וחבריו. הוא חכה
וחכה, עד עלות השחר...

פרק כ"ד

פרק נפשן!

ב בקר יום הפתה הופיעו כל תלמידי החדר ללימודים בMOTEACH, אחד מהם לא אחר. רבי מוניש הביט בהם בספק: 'שיכפהו להם מצוות מחוץ לשעות הלמודים', חשב בלבו. בעת הלמורים עליהם למד, ותו לא! היום נוכל לנצל את כל שעות הלמורים ללמידה מעמיק – '

החיק עוזנו מרחף על שפתיו – והדלת נפרצה בכם. בפתח עמד יענקלה כשהוא נושא בכבדות. הוא היה נפחר וחור, מבקל ורועד –

הוא הבית סביבו בקדחתנות, בעינים מבוהלות. הוא נראה כשפן במילכת. הוא פסע פסעה קדימה, עבר ליבלה – ושנה את פניו. הוא פנה לשולחנו של רבי מוניש וקרא בחרדה: "מהר, רבי, אמר נא לי – האם מתר לשקר כדי... להציל חיים?"

השאלה המוזרה הפתה את כלם בהלם. אפילו רבי מוניש אבד את קר רוחו: "מה... למה פונתק?"

"אני מתפונן – אווי, הנה הוא בא, אברתי!"

ואמנם, מבחרין נשמעו צעדים נמרצים, הדלת הותחה בקייד בקול חבטה, ובפתח הופיע דמויתו של ברקה.

ברכה – ויבידיו השוט!

"הנה הוא!" רעם קולו של ברכה והשוט שرك באוויר. בשתי פסיעות הגיע אל הילד המבעה והתנסה מעלייו כהר ענק.
"רבי..." פעה יענקללה.

"רב ברכה", לחש רבי מוניש, וקולו הلك על העגלו פלאים. השוט הונד והכתרפים רפו.

"מה קרה? ! רב ברכה?"

"מה קרה? הנה מה שקרה – הוא, הילד זהה – נפה להצית את עגליך!"

"תפסת אותו בשעת מעשה?"

"בשעת מעשה, רבי? לא! אלו היו היתי תופס אותו בשעת מעשה, לא היו רודף אחריו עד לךן! היו מונמר את גבו ברגול, עקדים נקיים וברדים!"

"נו, אם כן, אולי לא הוא זה שנפה להצית את העגללה?"

"ומי אם לא הוא, רבי? אביו קנה עגללה חדשה כדי להתחרות بي – והוא רוצה להיות העגלו היחיד בעירה. היה לא תהיה, רבי! בשום פנים ואפן!"

"ואולי?", חזר רבי מוניש על שאלתו, "אולי לא הוא זה שנפה להצית?"

"הוא, הוא, רבי! הקה ונשאל אותו" –

חרוינו של יענקללה העמיך ופיו רטט. רבי מוניש הבין עכשו הייבב את שאלתו, האם מפרק לשקר כדי להצליח את הנפש...
"רק רגע אחד", אמר המלמד, "רגע אחד! ליבלה, תביא

בבקשה כסא מן המטבח. לא – תביא שני כסאות. אחד בשביל
רב ברקה ואחד עboro יענקלה"...

ברקה לא הבין מה קורה כאן. "רבי, אין צרה, לא באתי
להתארה. אם ירצה השם בחל המועד נבוֹא לסתה, עכשו אין לי
פנאי, אני עסוק בrhoות האסננה החדרשה. וגם זמנכם יקר – מה
פרוש, בטoil תורה! אני באתי רק כדי להזכיר אמת ואחת, כדי
ללמוד לך את הברנש הזה, את יلد ההפקר, את..."

"די, רב ברקה, הפה הכסא. شب לרגע, לא אגוז הרבה מזמן.
شب גם אתה, יענקלה. כאן, מצד זה... הפה כה, יפה. ועכשו,
שמע נא, רב ברקה – יענקלה זה, אינו יلد ההפקר. חיללה. יلد
טוב הוא, והוא בא לךן, כדי לשאל שאלתך" –

"לשאל שאלתך? ואני חשבתי, שהוא נמלט מפני!"

"לשאל שאלתך", אשר רבי מוניש שנייה.

"אם כה", נهم ברקה, "היתה זו לבטח שאלת בהולה מאד.
היית צריך לראות איך שהוא רץ!"

"שאלת בהולה, ללא כל ספק – שאלת של פקוח נפש!"

"לא ידעתי... ובכן, אם כה מדובר הוא יושב? יש לענות לו
תשובה ולשלוח אותו לדרכו!"

"הוא יושב, רב ברקה, משומ שהתשובה אינה כה פשוטה.
כלומר... בודאי שאין לך דבר העומד בפני עצמו נפש, אבל בכל
זאת – יש לשקל זאת שוב ושוב... איןכם מבינים את תשובה?" –

"אני מבין כלום", רtan ברקה.

"קשה לי להסביר פיאות... לכן אני נזקק לספור... וכדי לך
לשמע זאת..."

העיף מבט בלייפה, והוסיף: "ליבלה שואל תמיד, האם זהו מעשה שאתה. ובכן, אני מקדים הקדמה: המעשה היה גם היה! אני מנייח ששמעם אודות הרבה הקדוש רבי רפאל מברשד. רבי רפאל היה נזהר במידת האמת עד מאד. אין צורך לומר שלא היה מוציא דבר שקר מפיו, חלילה. אבל כל דבר שיצא מפיו היה מזקק וארוך, אמת לאמתה: אם שאלו אותו מהי השעה, לא היה עונה 'בערך', ואם שאלו אותו מיראה היה פותח ומציג במדיק. וכשללה בראתו פרוש נאה, לא היה אומר עוד שהיה בטוח שהוא אמת לאמתה. בקיצור: איש אמת!"

פעם נתפס אדם למלכות בעת מלחמה. הוא האשם, שהבריח סחורות אל מעבר לגבול, לשטח האויב, ובזמן מלחמה עונשים על כך במוות. נערך לו משפט, והאיש כפער באשמה. אבל העדויות נגדו היו בבדות משקל, והשופטים מאנו להאמין לדבריו. הם חרצו את דינו למוות. האיש נפל לרגלי השופטים והתחנן על נפשו. הוא נשבע שלא היה הבריח מאומה, והשופטים סרכו להאמין לו, אבל משחו צע בקרובם. "אתה יוציא מה", אמרו לו, "אם שני גдолוי היהודים, רבי רפאל מברשד ורבי משה צבי מסורן יסכימו להשבע בספר התורה שלכם שאתך חף מפשע – כי אז תשררו!"

פנו בני המשפחה אל הצדיק רבי משה צבי מסורן. שקל רבי משה את הענין מבחינת ההלכה: 'אמם, אין אני בטוח שהיהודים חף מפשע – וכי מניין לי לדעת זאת? אם כן, הרי ששובעה על כך תהיה ספק שבועת אמת, ספק שבouce שנו. ושבועת שנו חמורה היא מכך: "בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לא תשא את שם הר' אלקיך לשוא, הזדעזע העולם כולו כלו". וכי לא ינקה היהודי מטלים על אף המازנים, ופקות נפש דוחה הכל! "モוטב

לי שאחיה נדון בגיהנום וากבל שם את ענשי, והיהודי יונצ'ל ממונה וישוב אל אשתו וילדיו!"

והצדיק רבי משה צבי מטrown הצע נכונותו להשבע.

עתה נסעו בני המשפט לפרש, אל הצדיק רבי רפאל, ובקשו ממנו שיצטרף לחברו וישבע אף הוא שהיהודי חף מכל פשע.

שמע רבי רפאל את בקשתם והזען. הוא, שעמל כל יומו על מחת האמת, שלא הוציא מפיו דבר שלא היה אמיתי בתכלית – כיצד יוכל להוציא מפיו ספק שבועת שקר?

"אבל, רבוי", בכו האשה והילדים, "אם לא תשבע, יגער דין של אבינו למיתה! ואנחנו, אנחנו נהיה נדונים ליהמות ולחי רعب – חוסה נא, רבוי! הצללה!"

ורבי רפאל – לא יכול היה לומר "כן": הוא, שהפך את האמת לתשתית חייו בשם שהוא מהעמודים שהעולם עומד עליהם – הוא, שלמד ולמד שחותמו של הקדוש ברוך הוא אמת, ושתורתו היא תורה אמת – כיצד יוכל לעשותות שקר בפשו, כיצד יוכל לעשותות את התורה פלسطר, כיצד יוכל להוציא מפיו שבועת... שקר?!

"חינו בידה, רבוי, זעקת האלמנה –

"הושיעה, רבוי", בכו ידה –

ורבי רפאל, הצדיק הרחום, שמעודו לא להשיב ריקם פני איש, ולבו נמס בקרבו לשמע אנטחו של אדם מישראל – רבי רפאל בכה יחד אתם, ולומר: "כן" – לא יכול היה...

הגיע היום האחרון. הלילה שלפני המשפט. הצדיק ישב סגור בחרו, ואשת הנאים וילדיה בכו מתחת לחלונו. הוא ישב ובה בחרו, והם עמדו ובקי מבחן. "רבוי, השבע!" קראו הילדים.

והרבי – לבו נקרע. הוא היה נשבע, ונדי ששהיה נשבע. גם הוא יודע שפקוח נפש דוחה הפל, גם הוא יודע שמתיר לו להשבע. הוא היה נשבע – לו רק יכול היה! אבל הוא ידע, שהפה לא ישמע לו. משום שהשקר הוא אבי אבות הטעמאה, ומקור לכל דבר פשע וחטא. השקר הוא נשקו של היוצר הרע, ובערתו הוא מחתיא את האדם. הנחש פתח את חינה בעזירת שקר, והצללים לגבר עליה רק לאחר שתפס אותה בשקר. אז הוא, רבי רפאל...
ישקר?!

אבל צrisk, ואין ברורה. האם בಗלו ימות יהודי?!
אבל אי אפשר, ולא יתכן. האם הוא יוציא דבר שקר מפיו?!

ומעבר לקיר, מתחת לחלונו, בוקע בכיה האשנה והילדים.
ומן העבר השני, בחדר פנימה, יושב וובכה – הצדיק...
הלילה האפל החוריד לאטו, וקרנים ראשונות של שמש הפיצו.
יום המשפט הגיע. ובתא כלא טחוב וחשוך ישב יהודי אמלל –
ובכח גם הוא. חיו מנהכים על הփ – אבל האם בגלו ישבעו
שני גדולי הדור לשקר? לא, מוטב לו שיודה באשmeno וישא
בענשו! והוא קרא לסתור, והודיע לו על החלטתו...
בחשכת הבקר הגיע רץ מהיר מבית הכלא, לברור לצדיק
שאין עוד צורך בשבועתו.

שמחו החסידים ונכנסו לחדרו של הרבי לברור לו על כך –
ומצאוהו רכון בכסאו, ללא רוח חיים. הוא בכה עד ליצאת
נשנתו...

הוא חרד כל כך מפני שבועת שקר – והקדוש ברוך הוא
אספו אליו לעולם האמת..."

רבי מוניש סימ את ספרו, ובחר השטרקה דממה מתווחה.

היתה זו דמות קדש, כאלו דמותו של רבי רפאל מברשך משקיפה עליהם מהיכלו בועלם האמת...

"כן", הניד רבי מוניש בראשו. "יענקלה שאל שאלת קשה, אם מטר לשקר כדי להציג נפש. ובכן... אין ספק שפקודת נפש דותה הפל, אבל... כיצד אפשר לשקר, איך יוכן לסתות מן האמת..."

"יענקלה שאל שאלת פוז?" ברקה לא האמין למשמע אזני.

"כן, رب ברקה, כלום לא ידעת – יענקלה הוא דובר אמת, הוא אינו מ_liker, נכון?!"

יענקלה הנהן דומם בראשו.

"יענקלה! הפלא ופלא"... ברקה לא התואשם מהתודה מה שזכה בו. "נו, אם כן, על אחת כמה וכמה... אם כן, אשהו שב: האם הוא זה שנסה להציג את העגלה? אמר! ענה מה שתענה – ואני אאמין לך!"

והוא הצליף בשוטו על מגפיו, וكلם נרעודו.

יענקלה הביט בעגלוֹן ובמלמד חליפות, במבט מבהן, כ厴בש הצלחה. המלמד חיך לעברו בעדود, ופנה אל ברקה: "אין ספק, יענקלה חיב לך תשובה. אבל עוד לפני כן, יש לי שאלת: יענקלה זה, כפי שאתה הבהיר אותו קדם – מה היה עונה לך על שאלתך?"

"מה היה עונה? הוא, הוא היה אומר: 'אני? מה פתאמ? אני בכלל לא הייתי שם, לא התקרכתי למקום! לא ידעת, ולא שמעתי, השאל את גziel ותשאל את שרגא... אבל בעה, בעה הוא דובר אמת, נכון? או שיענה ואדע! ילד שיש לו אמן להתגרות ולהזיק – שיהיה לו גם אמן להזדמנות ולשאת בענש!'"

"נאה דרשת, رب ברקה, ועכשו – תכין את השוט! אבל לפני

שׂתְּצִלִּיף, בְּרַצּוֹנִי לֹוֶר דָּבָר מֵה. אַינְנִי יֹדֵע אֲםִינְקָלָה נְסָה
לְהַצִּית אוֹ לָא, אֲבָל אַנְנִי יֹדֵע שֶׁהָוָא יָכֹל לְהַכְּחִישׁ זֹאת, נְכוֹן?
אֲמִם לֹא יְכַחֵישׁ, הָרִי זֶה מְשׁוּם שֶׁהָוָא דָוֶר אַמְתָה – וְאַין לְהַעֲנִישׁ
יָלֵד עַל דְּבָקּוֹתוֹ בְּאַמְתָה... אֲבָל יִשׁ לֵי רַעֲיוֹן אַחֲרָה: אַמִּינְקָלָה
כֵּה דְּבָקָ בְּאַמְתָה, כְּדֵאי לֹךְ לְדַרְשׁ מִמְּנוּ הַבְּטָחָה, שְׁשֻׁובָה לֹא יִתְגַּרְהָ
בָּכָ וְלֹא יַאֲרֵב לַרְכּוֹשׁ. שְׁשֻׁובָה לֹא יִצְקַק וְלֹא יִזְקַק. הַבְּטָחָה בָּזָוָן,
חִזְקָה עַלְיכָ שְׁתְּקָוִים! וּבְכָן, יַעֲנִיקָלָה?!"

עִינְיוֹ שֶׁל יַעֲנִיקָלָה בְּרַקְוֹ: "לֹא אֲבָטֵיחַ פָּלוּם! הָאִישׁ חַזָּה פָּגָע
בָּאַבְּשָׁלִי, וְאַנְנִי אֲפָגָע בָּו!"

"לֹא הַבְּנָתָה אָתָי, יַעֲנִיקָלָה", אָמַר הַמְּלַמְּד בְּנָעָם. "אִישׁ לֹא
מִכְרִיחַ אָתָחַ לְהַבְּטִיחַ! בִּזְרָקָה הַבְּרָקָה, וְעַלְךָ לְהַחְלִיט – הַאָמָם
לְהַבְּטִיחַ, אוֹ לְעַנוֹתָה לְשָׁאַלְתָּה שֶׁל רַב בְּרַקְהָ..."

בְּרַקְהָ הַנְּהָנָן בְּרַאשָׁו, וְהַצְּלִיף בְּשׁוֹטוֹ בְּשִׁנְיִת עַל מְגַפְּיוֹ. קֹול
הַמְּצִלָּפה הַחֲדָר נִשְׁמָע בְּדַמְמָה בְּקוֹל נְפָז.

"אַנְנִי מְבָטֵיחַ!", נִחְפֹּז יַעֲנִיקָלָה לֹוֶר...

"וְכַעַת", אָמַר רַבִּי מַוְנִישׁ, "כַּעַת זֶה פָּכַר בְּאַמְתָה בְּטוּל תּוֹרָה..."

פרק כ"ה

ברכת החג

ב אֲרוֹחַת הָאֶחָדִים יִשְׁבֵּט גָּצִיל אֶל הַשְּׁלָחָן כַּשְּׁהִיא רֹעֶד מִפְתָּח
עַצָּוֹר. הִיה לו אֹצֶר בְּלוּם שֶׁל יִדְיעֹתִים מִרְעִישֹׁת, וְהִיא נָאָלָן
לְהַשְּׁאֵרוֹ חָתוּם וְנָעוֹלָה. הִוא זָכֵר אֶת הַהִנְחִיתָה שֶׁל אָבִיו: "בְּלִי
רְכִילִות, בְּלִי מִחְלָקָת וּבְלִי לְשׁוֹן הַרְעָע" – אָבֵל מַעֲשָׂה שְׁטָן, הַעֲרָה
רְעָשָׂה וְגַעֲשָׂה מִשְׁלְשָׁתָם...

הַדָּלָת נִפְתָּחָה, וַיִּשְׁוֹעַטוּ שֶׁל גָּצִיל הַזְּפִיעָה: לִיבְלָה עַמְּדָה בַּפְּתָח.

אָבָא אָמַר: "כִּשְׁגַּנְגָּסִים אָמְרִים שְׁלָום!"

וְאַמְּאָ אָמַרָה: "אֶחָדִים טוֹבִים לְךָ, לִיבְלָה. טַל יָדִים וִשְׁבֵּט לְסֻעַד.
הַאֲכֵל מִחְקָרָר".

וְאַלְוּ גָּצִיל –

הִוא קָרֵץ לְעַבְרָה לִיבְלָה בְּשׁוֹבְבוֹת וְקָרָא: "הִיה לְכֶם מִחְזָה נוֹרָא
בְּחֶדר, הָא? יַעֲנַקְלָה סְפָג מִפּוֹת כְּהֶלְכָה!"

זֹוֶשֶׁא תְּקֻעַ בְּגָצִיל עַינִים תְּמָהּות: "יַעֲנַקְלָה? בְּחֶדר שֶׁל רַבִּי
מוֹנִישׁ?!"

"כִּן", צָהֵל גָּצִיל. "הִוא נִמְלָט מִפְנִינוֹ שֶׁל בְּרָקָה אֶל הַחֶדר שֶׁל
רַבִּי מוֹנִישׁ, וּבְרָקָה רַדְף אַחֲרָיו עַם הַשּׁוֹט –"

היה זה הרגע הגדול של ליבלה. הוא בהה ברגע בעיניהם גדלות ושרבב את שפתיו בתמייה: "חלום חלום, גziel – אני יודע על מה אתה שח..."

אבל את גziel לא נתן להולי שול. הוא יודיע לכلم על מה הוא שח! "אה, כנראה שלא הייתה היום בחדר! יונקללה נסה להוציא את העגלת של ברקה, וברקה רדף אחריו והשיג אותו בחדר שלכם. היה שם שמח!"

"אתה הווזה, גziel – אני היתי בחדר במשך כל שעות הלמורים. ברקה לא הצליף, יונקללה לא ספג מפות..."

עכשו פקח גziel עיניים תמהות: "אני לא יודע, אך ספרו לי – אצטרך לבדוק את הדברים..."

לייבלה חיק. הוא הצליח לחתפס את גziel במידע בלתי מודע – וזה היה השג נדריר עד מאד...

אבל גziel לא ספג עדין את מפלתו הגדולה. הוא אפלו לא התכוון לה. הוא היה מפתח לחлотין כאשר אבא דבר, ו��לו שקול ומדוד: "לא, גziel, איןך חייב לבדוק את הדברים. הם אינם מעוניינים. מוטב היה לו היה חזר במקומו זה על המשניות שלמדתם בחדר... למוד משניות בעל פה סגלה גדולה היא! את מסכת ברכות, למשל, למדתם?!"

"בנדאי! עוד בשנה שעבה!"

"ובכן, מה מברכים על... חביבים?"

"ברוך.." התחלחל זושא.

"ענין של טעם", פסק אבא. "הם כשרים למאכל, ובארצות המזרח נהגים לאכלם. ובכן, מהי ברכתם?"

"שהכל נהיה ברכבו", ענה גציל, והוסיף בילדונו: "אבל רבי יהודה אומר שאין לך עליהם, מכין שהופעת הארץ היא קלה לחקלאות!"

"נכוון, כל שהוא מין קללה אין מברכים עליהם. למרות שזה טעים, ואפליו מעין מעורר תאבון" –

"ברור..." הatzמיר וושא.

"ענין של טעם", הסכים אבא. "ובכן, גציל, הספת ושמע – החלוקת, אף היא מין קללה. היא אש, היא שרפה! היא מכללה כל חלקה טובה, מסכנת איש באחיו, מפרידה בין ידידים והורשת משפחות. והחלוקת משתוללת בעירה – ואותה מתחفة את ידיך בהנאה: יש רכילות, וידיעות, ושמונות – שמח! אה, גציל! אנשים נחרסים והוויסים אחרים – ולך יש פרנסת... בעופות טרף הרים מעיל לגופות, מצפים לאירועם..."

צר לי, גציל. צר לי, שבמוקום להצער ולהאנח, במקומו להשפදל שהמריבה לא תתפשט בין הילדים ולא תעשה בהם שמות – מתערבים הילדים ומערבים בהם עד צוואר... לא, גציל, לא זו הדעה. כל שהוא מין קללה אין מברכים עליו! אל תחגגו לאור הלהבות. אדרבה, השפදלו לכבותם. מובן, גציל?"

גציל הנבוך הנקה בראשו.

'אמרו נא לי', שאל אבא, "האם שמעתם פעם על ברווח טעם?"

"לא, ענו בלם."

"הפלא זפלא – הרי היה מגודלי הדור שעבר, הרבה של ליפניק! ובכן, רבי ברווח ראה פעם אחד בתו צוחקת – וגער בה. יודעים אתם מדוע? משומ שהבלן של המקרה היה חולה! כיצד יכול

יהודי לחייה, כאשר ישנו אדם חולה בעיר, שאל רבי ברויה... וכאן, אצלנו, העירה כליה חולה – והילדים חוגגים! לא כל הילדים, כמובן" – ואבא נתן בגציל מפט ארך – ארך. "ועל כל פנים, מהיום יחגג ילד אחד פחות..."

גציל השפיל את מפטו. אבא צדק, וגציל ידע יותר מכלם עד כמה צדק.

מושום שגציל היה מעדרון, וכל אנשי העירה היו רשומים בזיכרונו על השתייכותם. הגביר רב שמחה בונם דבוש'ס זכר לענקלה את נפילת אשתו מן העגלה, ומן באכسنיה החדש של ברקה, ואחריו נהו כל הסמכים לשלחנו: רב אורי פיבוש הفرنس ורב זלמן שיינדל'ס החנוני, שפרינץ מוכרת הבדים ורבי גורנים שליח-צבור, שבימות החל היה אופה תופינים שעלו על שלchan הגביר.

ומאליו מובן שכמותם עשו גם זלייג – מינה'ס – שמחה – בונם'ס – דבוש'ס, שהייתה בעלה של מינה בתו של הגביר בעלה של דבושה שנפלה מעגלתו של ברקה בעטיו של יענקלה בנו של רב משה. וכמוهو גם אביו, רב טובי בעל-קורה, מחתנו של הגביר, ושני גיסיו.

ומנגד, עמד זרחה הטוחן, שהייתה מביא את הקמה לאכسنיה של רב משה, והפסיק את האספה ל佗יפינו של רב גורנים שליח צבור. רב זרחה חמלבן פסח גם הוא על בתי חבורתו של ברקה.

גם נח החיט לא תפר מבדית של שפרינץ, ונחמן הסנדלר לא קנה עורות אצל רב זולף הבירסקאי, שהייתה גיסו של זלייג בעלה של מינה בתו של הגביר בעלה של דבושה שנפלה מעגלתו של ברקה בעטיו של יענקלה בנו של רב משה.

חיים הגבר, הנקרא 'חיים ארבים' פתח חנות מפלת לספק את

צרבי חיבורתו של רב משה שהפסיקו לקנות אצל רב זלמן שינדלס, ותיכים הבדין הנקרה חיים טובים התחיל למלח חלב לאנשיו של ברקה.

חצי העירה לא אצקה לבריחותיו של חיים טובים, וחציה האחר לא ענה 'אמן' אחר ברכותיו של רבינו גורנו.

גם הילדיים התפלגו ונחלקו. סבתו של רבי נפתלי הייתה חמותה של גיסתו של רב משה האכסנאי, ודודתו של משה אפרים הייתה גיסתו של ברקה. פ██ח היה נבוק עד מأد, משום שהזדווג היה שנייד-שבשליishi לרבות משה, ודודתו הייתה שליש-שבשני לברקה. בקיצור, החיים נעשו מסובכים עד מأد, בכל אשר פניה חייב היה לחשב מי הוא בן שיחך ולאן הוא שייך... רק שנים, שלושה אנשים יצאו מן הכלל.

אביו של ליבלה אסר למלוקת להפנס לביתם, רבי מוניש הטעלים ממינה כליל. ורב מנדרה שואב המים היה סמל התרומות: פועע היה בצדתו המדרוד, נושא את האסל והדליים ומביאם לכל הבתים, לכל התושבים. בשווון נפש שמע את הודהתו של ברקה על פתיית האכסניה החדשיה ועל קנית החכית הגודלה שתמלא את צרכיה.

"כמה דליים ליום", שאל.

"שלושים", ענה ברקה.

"בסדר", השיב שואב המים ושב על עקבותיו.

לא שאל למה, לא שאל מדוע.

"אף זהו טם", מלמל ברקה לעצמו...

פרק כ"ז

זאב גבָּה עד לשְׁמִים

ב לב הפליקת והטהומה, הסכטוקים והפריבות, היה אי זעיר : של שליה ורגע. היה זה בחר ביתו של פסח. שם התפנסו ששה ילדים בכל הפסקת צהרים ובלו שעות נחרות בשיחה נעמה ובפעילות חרוצה. ענקלה הביא את חלקי העגלה מן העיר, והילדים שינו אותם והסירו מכאן את הרקופית ומעטה חיקת. הם הסירו מהגלאים את החשוקים החלודים והחליפו אותם בחשוקים חדשים ונוצצים מן הנפח. עיניו של ענקלה נצוץ. הוא עבד בחריצות, במרץ ובהתלהבות. העגלה שלו הלה ונבנתה לנגד עיניו.

וככל שיונקלה עליז ושמח, כך הפק ליבלה לקודר ומהרדר. הוא ידע, שבכל העמל המשקע בעגלה עתיד לרדת לטמיון. הוא ראה שהעצים רקובים, נפוחים וחלולים. הוא ידע שהעגלה תקרס פתאמה ברגע שעלו עליה –

ו אז, מה יקרה אז עם ענקלה ?

כפי יונקלה נחפה ליד אחר. הוא השקייע את כל המרצ, את כל ההתלהבות שלו בעגלה. ועוד יותר מהעגלה – היה חשוב לו הקשור עם החברים החדשניים שלו, עם השיחות הרגוועות שלהם, עם דברי התורה המתפללים בדבריהם. ואם עלה בראתו איזה

תעלול נמנע מעשותו, מושום שיקע שם ישאל עליו – יצטרך להזות על האמת ולהענש, או לשקר ולהפרד מחבריו.

והוא לא היה מוכן להפרד מהם, בשום פנים ואפ"ן!

הרי הם מוחנכים כל כה, ומבלים יחדיפה כל כה. והם משקיעים עבורה כה רבה בעגלה, בעגלה שהוא גלה בלבבי העיר. וביום שבו תשלם המלאכה הוא יקרא לשכבה על הדוכן ולנהוג בטסדים –

הכבד הזה מגיע לו, כלם מודים בכה!

והוא ינהג בהם לאך רחוב העירה, וימסר את המושכות לשואב המים לעיני כל בני העירה – ואביו יתגאה בו כל כה... בינותים, היה אביו של ענקלה טרוד במליחמותיו ובארגון מחנה תומכיו. ענקלה רצה לפחות לו, רצה מאד, והוא גם ידע את הדרך –

אלו היה הדבר תלוי בו, היה פונדקן החדר של ברקה הופך זה מכבר לאיי אפר. אבל מה היה יכול לעשות? הוא הבטיח לבראה לעיני רבינו מוניש ולעיני חבריו – ואסור לו להפר את הבטחה. שהרי זה היה התחנאי: בחבורה זו אסור לשקר!

אם היה יכול להפר את הבטחתו, ולהשר ערעם. אלו אפשר היה...

או, אם יכול היה לחתפס אותם באיזה שקר קטן, ולהוכיח שגם הם אינם מקפידים על התחנאי...

והנה, תפלו התקבלה!

העגלה היתה כמעט מוכנה, אבל חסר היה החלק שמחבר את היחול עם המרכב. חפשו וחפשו והוא לא נמצא.

"כנראה שהוא נשאר בעיר", אמר פסח, "מי באathi להבייאו?"

"אני בָּא אֶתְךָ", הַתְּנֵדֶב הַרְשֵׁל.

הַשְׁנִים הָלֹכוּ, וְהַחֲבָרִים הַמְּשִׁיכוּ בָּמְלָאכָתָם.

לְפִי עַצְתוֹ שֶׁל לִיבָּלה הַחֲלִיטוּ לְחַזֵּק אֶת מְרֻכְבַּת הַעֲגָלָה, כִּי
שִׁיּוֹכָל לְשַׂאת אֶת חֲבֵית הַמִּינִּים הַכְּבָדָה. עוֹד הֵם עוֹבָרִים – וְהַנָּה
נִשְׁמַע קֹול רִיצָה בְּהַולָּה, וּפְסָחָה וְהַרְשֵׁל הַוּפִיעוּ כְּשֶׁהֵם מַתְּנַשְּׁמִים
וּמַתְּנַשְּׁפִים: "אָה – אָה –

"מָה קָנָה?" שָׁאַלְוּ בָּלָם כֶּאָחֵר.

"לֹא פָּאָמִינוּ – אָה –

"נוֹרָא וְאַיִם – אָה –

"מָה? אָמְרוּ בָּכֶר!"

"– נִכְנַסָּנוּ לִיעַר"...

" – וּפְתַּאֲמָם הַוּפִיעַ זָאַב!"

" – עַנְקָ, בְּגַבָּהּ כְּזָה! וְהַרְשֵׁל הַגְּבִיהָ אֶת יָדוֹ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה.

" – וְהַוָּא רַדֵּף אַחֲרֵינוּ, וְאַנְחָנוּ פָּתְחָנוּ בְּרִיאָה..."

" – אַפְּאַלָּה! סָכַם הַרְשֵׁל אֶת הַחֲרוּיהַ הַנוֹּרָאָה.

יַעֲנַקְלָה גָּלָה עַנְנִין רַב בְּסִפְוִיר: "בְּגַבָּהּ כְּזָה?" שָׁאַל וְהַגְּבִיהָ אֶת
יָדוֹ מֵעַל לְרַאשׁוֹ.

"לֹא", תָּקַן הַרְשֵׁל, "כְּזָה!" וְהַוָּא נִשְׁאָא אֶת יָדוֹ שֶׁלֹּו גָּבָהּ גָּבָהּ
– וְהַוָּא קִיה גָּבָהּ מַיְעַנְקָלָה...

"אִין כְּזָה זָאַב", אָמַר יַעֲנַקְלָה בְּפִסְקָנוֹת. "זָאַב הוּא נִמּוֹה,
כְּזָה!" וְהַוָּא הַוּשִׁיט אֶת יָדוֹ בְּגַבָּהּ חִזְחָגָה.

"וְאוֹלֵי זֶה קִיה דָּבָר?" שָׁאַל מִשְׁה אַפְּרִים.

"הַדָּבָר הַנוֹּקֵם", צַחַק נְפָתֵלִי וְהַתְּחִרְתֵּט מִיד. פָּרָצּוֹפּוֹ הַזּוּעַם שֶׁל יְעַנְקָלָה הַבָּהִיר לוֹ שֶׁשֶּׁם הַאֲכִסְנִיה שֶׁל יְרִיבּוֹ אַיִן נֹשָׂא לְבָדִיחֹות! יְעַנְקָלָה הַסְּתוּכָב בְּהַפְּגַנְתִּיּוֹת, וְהַפְּנֵה אֵת גַּבוֹ אֶל נְפָתֵלִי. הוּא פְּנֵה אֶל פֶּסֶח וְהַרְשֵׁל: "אַתָּם... אַתָּם שְׂקָרְנִים, רַמְאִים! לְכֶם מִתָּר לְשָׁקָר, הָא? זָאַב בְּגַבָּה שֶׁל סּוֹס'..." לְכֶם מִתָּר הַכֶּל, רַק אָוֹתִי כְּבָלָתִים.

תַּתְּבִּישׁוּ לְכֶם! אָבִי מִנהָל מַעֲרָכָה, וְהַיְדִים שֶׁלְיַיְלָה בְּבּוֹלוֹת. אֲנִילָא יִכּוֹל לְהַשְׁתְּפָר בָּה מִשּׁוּם שָׁאָסּוֹר לִי לְהַכְּחִישׁ אֵת פְּעֻלוֹלִי, וְאֵहִיא חַיָּב לְהַזּוֹדֹת עַל הָאָמֶת.

וּמְדוֹעַ, מִשּׁוּם שְׁפֵךְ אִמְרָתָם לִי, סְפָרַתָּם סְפוּרִים עַל 'מְבָצֵעַ אֶלְוִיל'!

וְאַתָּם עַצְמָכֶם – לְכֶם מִתָּר הַכֶּל, אַתָּם פְּטוּרִים מַהֲכֶל. זָאַב בְּגַבָּה שֶׁל בְּקַתָּה! בּוֹשָׁו וְהַכְּלָמוֹ!"

הַחַפְּרוֹצּוֹת הַשְּׁאִירָה אֵת כְּלָם הַמּוּמִים. לִיבֶּלה נִסְתַּחַת לֹו, אֲבָל יְעַנְקָלָה לֹא רְצָח לְשָׁמֶע: "לֹא, אֲלַתְּ דָּרְבָּר! בָּעֵת תּוֹרִי לְדָרְבָּר – מַהִיּוֹם וְהַלְאָה מִתָּר לִי לְשָׁקָר, וְאַתָּם לֹא תַּעֲזֹו לְגַרְשׁ אָוֹתִי. עַוד הַלִּילָה פְּעָלָה עֲגַלְתָּו שֶׁל בְּרָקָה בָּאַשׁ, וְאִישׁ לֹא יַחַשׁ בֵּי בְּמַעַשָּׁה.

וְאִם יִשְׁאַלְוּ אָוֹתִי, אֲכִחֵישׁ מִכֶּל וְכֶל. וּבְרָקָה יַאֲמִין לִי, בְּגַלְל שַׁהֲוָא שָׁמֶעׁ עַל הַמְּבָצֵעַ שְׁלַכְתָּם, וַיֹּוֹדַע שְׁאָנִי מַשְׁתַּחַף בָּו. אֲבָל אֲנִי מַשְׁתַּחַף בָּו בְּדִיקָה כְּמוֹתְכֶם. מַשְׁתַּחַף בָּו עַם פְּרוֹשׁ מְשֻׁלִּי... הַבְּנָתָם?!"

לִיבֶּלה שָׁמֶע אֶת הַדָּבָרִים, וַעֲוֹלָמוֹ חַשְׁךׁ עַלְיוֹן. עַמְל שֶׁל שְׁבוּעִים יָרַד לְטַמִּיּוֹן. יְעַנְקָלָה חֹזֵר לְסּוֹרָוּ...

"יענקלַה, אַתָּה לֹא תְשַׁקֵּר", אָמַר לִיבֶלֶה בְּכָאָב.

"מדוע?", התריס יענקלַה לְעַמְתוֹ.

"לֹא תְשַׁקֵּר – מִשּׁוּם שָׂאַתָּה חֲבֵר בְּחֻבּוֹרַתְנוּ".

"וְהָרִי אַתָּם עַצְמָכֶם מְשַׁקְּרִים – זָאַב בְּגַבְּהָ שֶׁל אַסְסָם'!"

מְשֻׁנָּה, חָשַׁב לִיבֶלֶה. הַזָּאַב הַתְּחִילָה מִגְּבָה שֶׁל סּוּס, צָמָח לְגַבְּהָה
שֶׁל בְּקָפָה, וַעֲכַשְׂוֹ הַוָּא בְּגַבְּהָ שֶׁל אַסְסָם. הַזָּאַב הַמְּפָלָה הַוּלָךְ וְגָדָל,
הָוָא עוֹד יָגַע עַד לְשָׁמִים...

"תְּבִין, יְעַנְקָלַה, אֵין זה שָׁקֵר, כָּלָם יוֹדְעִים שָׁאַין בָּזָה זָאַב. זו
הַיְתָה רַק גּוֹמָה, וְתוּ לֹא!"

"זָהָו שָׁקֵר!" רַקְעַ יְעַנְקָלַה בְּרַגְלָיו.

"לֹא שָׁקֵר, גּוֹמָה", הַתְּעוּדָד הַרְשָׁל, "בְּדִיקָה כֵּה!"

"אִיזוֹ הַמְּצָאָה הִיא זו, גּוֹמָה?... אִם אָסֹור לְשָׁקֵר – אֹז אָסֹור
לְחַלּוֹטִין, אֵין הַבָּדָל بֵּין שָׁקֵר גָּדוֹל וְקָטָן, בֵּין גּוֹמָה – לְבִין
כָּבֵב..."

"יִשְׁ הַבָּדָל, יִשְׁ", קָרָא פִּסְחָה.

"אֵין, אֵין!" הַתְּעַקֵּשׁ יְעַנְקָלַה.

לִיבֶלֶה נִשְׁׁקָה אֶת שְׁפָתוֹ. הִיה עַלְיוֹ לְהַכְּרִיעַ בְּדָבָר, אָסֹור לוֹ
לְאָבֹד אֶת הַיְלָד!

"הָעֲנֵינָן מִסְּפָךְ", אָמַר לִיבֶלֶה. "אַתָּם יוֹדְעִים מָה? – בָּאוּ וְנִשְׁׁאַל
אֶת רַבִּי מַונִּישׁ!"

פרק ב"ז

הנופוח המפוזר

רבי מוניש היה מפתיע. "הקדמתם היום, בני. הָו, גם יענקלה בא! מה החדשות שבעיכם – האם... העגלת כבר מוכנה?"
ענקלה פסע קידמה וענה: "לא, רבוי. העגלת הולכת ונבנית,
היום נחבר אח היצול. אבל אנחנו באננו לשאל שאלת, בקשר
למבחן אלול. יאמר הרבי, האם יש הבדל בין שקר גדול לשקר
קטן?"

"לא, ונדי שאין כל הבדל!" ענה המלמד נחרצות.

"ובין שקר לגזמה?"

ענקלה שאל בקול מתריס כל כה, והילדים הקשייבו במתה
רב כל כה, שרבי מוניש הבין שזויה שאלה מכרעת וגורלית,
וחכה בדעתו מה להשיב. הוא היה יכול לענות, שיש גזמות
מקובלות, וישן שאין כאלה. הוא היה יכול לומר, שaphael בدني
נדירים מכך שאדם שאמר גזמה אינו נדון בדין. אבל כאן הוא
נשאל על מבחן אלול, על מבחן של אמרת. ובכן, האם גזמה
היא אמרת –

זאת יקשה לומר...

"ובכן, רבוי?!" יענקלה היה קצר רוח בעיליל.

"שאלה קשה אתה שואל, בני. התשובה אינה כה פשוטה..."
 "זילא בפת לי, אנירוצה לטע מתשובה. בגין שאם יש שקר
 בזה וشكرا אחר, אז גם לי יש כמה סוגים של שקרים!"
 רבי מוניש העביר את מבטו על פניו החבורה: "אני מבין
 שאתם... נחלקתם בזבר, נכון?"
 הראשים הקטנים הנהנו במרץ.
 "נו, אז אולי תפתעו לדעת, שזוهي מחלוקת עתיקה – עתיקה.
 קצת בת אלפיים שנה... הטו איזכם ושמעו ספרו" –
 לשמע ספרו מוכנים כלם, ותמיד!

בונדי שמעתם על רבי יהושע בן חנניה, התנא האלקי, מגדולי
 תלמידיו של רבנן יוחנן בן זפאאי" – פתח רבי מוניש ואמר.
 " – רבי יהושע בן חנניה, שהלך לפדות שבויים ברומי, לאחר
 חרבן בית המקדש! נזכר הרשל בספרינו חרבן שרבי מוניש
 בספר ב"תשעת הימים".
 " – רבי יהושע, שנאמר עליו: 'אשרי يولדתו!' פסח היה
 בקי ב"פרק אבות".

"אכן, הוא הוא! ובכן, כדי לפדות את השבויים, היה על רבי
 יהושע לקשר קשרים עם הקיסר הרומי, וקיסר שוחח עם החכם
 היהודי ויצא מגדרו מהתפעלות: לא היה דבר שנסתור ממנה. על
 כל שאלה שגשgal, ובכל תחום שהוא, ענה תשובה חותכת –
 ומazingה.

"מפני לך ידיעות אלו", שאל הקיסר הפתיע, "והרי כל חייך
 לומד אתה רק תורה!"

"אכן כך", ענה רבי יהושע. "כל ידיעותי מקורה בתורה – ואין לך דבר שאינו רמזו בָה !"

אבל הקיסר הרים לְאַמֵּן לרביו. תמיד ספרו לו שהחכמה מוציה באתונה שבין, שם יושבים ששים חכמים מחרכים, סגורים בארמוןם, והוגים בחכמתם. "אם אתם החכמים האמתיים", אמר הקיסר, "סע ליוון ונצח את חכמיה, ותביא אותם אפק לכאן !"

היתה זו משלמה בלתי אפשרית, והקיסר ידע זאת.

היתה זו משלמה בלתי אפשרית, משומ שחקמי אתונה הסתגרו במקום מבודד, שהכניסה אליו היה אסורה. שומרים הפקדו על השערים משני צדיהם, ומנעו את הכניסה ואת היציאה. שומר שפעל בתפקידו – היה מוצא להורג.

יתר על כן: הכניסה הייתה מסונית,ומי שהיה מגלה את מקומה – היה נדון אף הוא למוות ! הויאל וככה, אי אפשר היה אפלוא להפגש עם החכמים הנודעים, שלא לדבר על הקשי לנצחים בופחת, ולהביאם לרומי פמנצחים...

בקיצור: משלמה בלתי אפשרית !

אבל מאייך גיסא, אם אמנים יצלייח בכה, יהיה ברבר משומ קדוש שם שמי לעיני הקיסר ושריו – ורבי יהושע החלטת להתחזק עוד עם המשמה !

הפליג רבי יהושע לאתונה, וניצב בפני הקשי הראשון:

כיצד מגלים את הפתח הנסתר של הארמון ? כל תושב אתונאי יודעஇהו, אבל אווי לו אם יגלה את מקומו !

ראה רבי יהושע קאָב, המבתר בהמה לנטחיה. פנה אליו ושאלו: "אמיר נא לִי, בכמה פסף תאות למפר לי את ראש ?"

"בְּחִצִּי זָז", הַשִּׁיבַּקְאָבַּ.

שָׁלֵם לוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת חִצִּי הַזּוֹז, וְקַאֲבַּקְאָבַּ הַזּוֹשִׁיטַ לוּ אֶת רַאֲשַׁ
הַבְּהָמָה.

אֲבָל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָרַב לְקַחְתוֹ: "לֹא וְלֹא", אָמַר. "אַנְיִ שְׁלַמְתִּי
תִּמְוּרַת רַאֲשַׁ שְׁלַקְּ – הַבְּ לִי אֶת רַאֲשַׁ !"

נִפְלֵל הַקַּאֲבַּ לְרַגְלֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְהַתְּחִנֵּן עַל נֶפֶשׁוֹ. בְּקַשׁ מִמְנוֹ
רַחֲמִים, לִכְלֵל יִכְרֹת אֶת רַאֲשׁוֹ....

גַּחַן אַלְיוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְלִחְשֵׁ בָּאָזְנוֹ: "אִם בְּרַצּוֹנָךְ לְהַנְּתֵר בְּחִים,
הַרְאָה לִי הַיָּכֹן מֵצַּוְּ פֶתַח הַאֲרָמֹן שֶׁל חַכְמִי אַתָּנָה".

הַתְּחִלְלֵל הַקַּאֲבַּ וְהַנִּיד בְּרַאֲשׁוֹ: "אִם אַרְאָה לְךָ הַיָּכֹן פֶתַח
הַאֲרָמֹן, לֹא אָרוּחַ מָאוּמָה, שֶׁפַּנְּ הֵם יִכְרֹתֵו אֶת רַאֲשֵׁי מַעַלִּי"....

לֹזֶאת מֵצָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַצָּה. הוּא הַוְּרָה לְקַאֲבַּ לְשַׁאת עַל שְׁכָמוֹ
חַבְילַת קָגִים וְלִלְכֵת אַפְּה בְּרַחוּבוֹת הָעִיר, וְכַאֲשֶׁר יַעֲבֹר עַל פָּנַי
הַפֶּתַח הַנִּסְתָּר – יַעֲצֵר לְרַגְעַ קָט, בָּעוֹמֵד לְפָוֹשַׁ.

חַיַּק הַקַּאֲבַּ בְּהַקְלָה, וְעַשָּׂה כְּעֵצָת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מֵצָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אֶת הַפֶּתַח – וְנִכְנֵס בּוֹ".

רַבִּי מַונִּישׁ גָּדָם, וְחַיָּק.

"זֶה כָּל הַסְּפּוּר?" שָׁאַלְוּ הַילְדִים בְּאַכְזָבָה.

"לֹא, זֶה חַלְקוֹ הַרְאָשׁוֹן בְּלִבְדֵּן. רַצִּיתִי לְשָׁמֵעַ, מָה דַעַתְכֶם
עָלָיו".

"מַקְסִים", אָמַר יַעֲנַקְלָה.

"וּלְדַעַתִּי, הוּא... מַזְרָ", אָמַר לִיבָּלה.

"מַזְרָ? מָה מַזְרָ בּוּ?" חַקְרֵר רַבִּי מַונִּישׁ.

"הסיפור הזה עם הקצב..."

אם אני חייבי הקצב, לא חייבי נופל על ברפי ומחנן על נפשי. הרי אף אחד לא יחשב שמכרתי את ראשי שלי בחצי זוז, הרי ברור שהחכונתי לראש הבהמה. אם מישחו היה דורש את ראשי, חייבי צוחק אחוך גדול ומשליך לו את פספו בפנוי!"
וְאָוְלִי גַם אֲצֶלֶם הִיה 'מִבֵּץ אַלְוֵל'? שָׁאל יענקלה, מהרhar.

"מה אתה, הרי הם היו גויים", השיב לו פשה.

רבי מוניש עקב אחר תשובהיהם, פשעינו משוטטות מדבר לדובר. משחתתקו, אמר: "נמשיך בספרות" –

רבי יהושע נכנס פנימה, והתייאב לפניו חכמי אהוניה.
"מי אתה?", שאלו החכמים המפתיעים, "וכיצד נכנסת?" פמהga.
"מחכמי היהודים אני, ונכנסתי תודות לחכמתך. באתי ללמד מפיכם חכמה ודעתי!"

"אדרבה", ענו לו, "אם חכם אתה, ברצוננו ללמד מפיך!"
"אף צודקים", הספיק רבי יהושע. "אם אני חכם מכם, עלייכם לבוא עמי וללמוד מפי. על פון בואה ותבחןו אותי בשאלות".
"הרי אלו דברים של טעם! הואל נא להשמע באזניינו דבר שקר".

"בבקשה! שמעו נא מעשה מפלא. היהת לנו פרדה שלדה עיר קטן, ובציארו היהת תליה פתקה קטנה ובה כתוב, שאבינו של העיר חיב לו מאה זקנים! השמעתם דברcosa?"

אחכו חכמי אהוניה וקראו בקול גדול: "אך מהתל אתה בנה, יהודי! הרי כלנו יודעים שהفردות הן עקרות ואין יכולות לדרכ!"

"וְמָה בָּקָה", הָשִׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, "הֵן בְּקַשְׁתֶּם לְשָׁמֵעַ דָּבָר שְׁקָר..."

רַבִּי מַונִּישׁ נָדַם בְּשִׁנְיוֹתָה.

"וְמָה, זֶה כָּל הַסְּפּוֹר?"

"לֹא", חִיק רַבִּי מַונִּישׁ. "אֲכָל זֶה חָלָקָו הַקְשָׁוָר לְעַנִּינָנוּ. הַוּפּוֹחַ כָּל שְׁאֲלוֹת רְבוֹת וַרַּבִּי יְהוֹשֻׁעַ עֲנָה עַל בְּלַן בְּפֶקְחוֹת. לְבֶסֶף הָרוֹדָה חִכְמִי אַתָּוֹנָה בְּעַלְיוֹנוֹתָו עַלְיָהָם, וַהֲוָא הַוּבָילָם עַמּוֹ כְּשָׁבּוֹיִם לְאַרְמָמוֹנוֹ שֶׁל קִיסְרָ רֹומי. וּבַכָּן, מָה דַעַתְכֶם עַל חִכְמִי אַתָּוֹנָה?"

"לְדַעַתִּי", עֲנָה לִיבָּלה, "הֵם טְפַשִּׁים מַטְפַשִּׁים!"

"הָוּ, אִיזֶה הַגְּדָרָה! מָה מַנִּיעַ אָוֹתָךְ לְחַשֵּׁב בָּקָה?!"

"הַדְּרִישָׁה שְׁלָהָם, לְהַשְּׁמִיעַ דָּבָר שְׁקָר – וְכִי אִיזֶה חִכְמָה זוֹ לְהַמְצִיא שְׁקָרִים?"

"אַנְיִי יְכוֹל לְהַמְצִיא אַלְפָ!" הַצְּהִיר יַעֲנָקְלה.

"וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ – הָרִי אֵינָה שְׁקָר. הִיא... מְעַשִּׁיה שְׁכֹזוֹ, סְפּוֹר עַל פָּרָדָה וְעִיר, שְׁנוֹלֵד עַם פָּתָק תָּלָוי בְּצֹנָאוֹ..."
תְּמַה פֶּשֶׁח.

"וְמַדְ�עַ חִכְמִי אַתָּוֹנָה הַתְּפָלָאוֹ לְשָׁמֵעַ הַסְּפּוֹר, הָרִי הֵם שְׁבָקְשׁוֹ מִמְּנוֹ לְסֶפֶר דָּבָר שְׁקָר!" קָרָא הַרְשָׁל.

"זֶהוּ, הֵם בְּכָל לֹא חִכְמִים!" סִכְמָ מִשָּׁה אַפְּרִים.

"שְׁאֲלוֹת נְפָלָות שְׁאֲלָתָם", הַכְּרִיז הַמְלָפֶד בְּשִׁמְחָה. "שְׁאֲלוֹת נְפָלָות, אֲכָל הַתְּשׁוּבָה נְפָלָה עוֹד יוֹתָר!"

מִשּׁוּם שְׁחִכְמִי אַתָּוֹנָה הִי חִכְמִים, חִכְמִים מְפָלָגִים. לֹא הִי חִכְמִים גְּדוֹלִים מֵהֶם בָּאוֹתָם יָמִים בְּקָרְבָּן הָגוֹיִם. וְהָם לֹא שְׁאֲלוֹת שְׁאֲלוֹת סִתְמָסְכָה..."

בואו ונראה מה קרה כאן.

רבי יהושע הגיע לאותונה, שהיתה מרכז התרבות האנושית. פרחו בה הספרות והשירה, האיזור והפסול. פרחו בה הינות ותורת הנאים, חכמת המספרים והחובבים. אבל אמרו נא לי – הידועים אטם מהו המודד לתרבות של עם?

המודד הוא הaginiות.

כן, החקירה על האמת ועל ישר.

ובאותונה נשמרה החקירה בכל חומר הדין. רבי יהושע נוכח בכך מיד עם בואו לעיר: אם קצב הסכים למפר את ראש' בבחזי זוז – הוא לא יחוור בו, ואפלו יכרתו את ראש מעליון. ואפלו אם באמת החפוץ לראשה של הבהמה שעסוק בכתורה!

עם, השומר כה על מוצא פיו, המקפיד כה על האמת והaginiות – עם צזה הגיע באמת לפסגת התרבות האנושית!

וכשרבי יהושע נצט לבני זקנין אתינה, הם בוחנוו בנקודה זו עצמה.

אתה מיצג את חכמי ישראל – אמר לנו בבקשה, מה נקרא אצלכם דבר שקר. ספר לנו, האם גם אתם מקפידים על האמת ממשוני, ומהם גם אטם מוכנים למסדר עלייה את נפשכם – גלה לנו זאת, ונדע מהי דרגת חכמתכם ותרבותכם!

ורבי יהושע נענה לאתגר. הוא ספר להם מעשיה משנה, על פרדה שלילה ועל פתקה שנמצאה בצדאר הולך.

שמעו חכמי אתינה את הדברים, והתקשו להאמין: מה, האם גם זה נקרא שקר? והרי השקר אסור בענייני מסחר בלבד, במשא ומתן, בהפרת הבתחות. אבל מין מעשיה משנה שכזו, שכלם

יודעים שאינה נכונה, מין... גזמה שבזו – זה אינו שקר, מתק
לספר אותו, שהרי אין מקרים כאן איש!

זה היה נצחונו הגדול של רבי יהושע!

לא כן, גלה להם רבי יהושע. תורתנו הקדושה נעלה מכך מתחם.
היא אוסרת علينا חריגה מן האמת בכלל מקרה. אפילו שקר טמים
ופעות, אפילו גזמה שאינה מרמה איש – גם היא אסורה!

ובתשוכתו זו נצח רבי יהושע את חכמי אותה, והוכיח להם
שחכמת התורה ומשגגה אין דגמתם.

ונם הודה לו – והלכו אחוריו לרומי...

ובכן? שאל רבי מונייש, בסימן את ספורו ולקחו.

"ובכן – ספורי גזמות אף הם אסורים במעשה אלול!" קרא
יענקללה בשמחת נצחון.

"לא ידעתי..." מלמל הרשל בעינים משפלות.

"כעת אתה יודע", אמר המלמד. "ובזכות יענקללה, נבון?"

ויענקללה חיך באשר.

פרק כ"ח

העגלת המשלמת

העיר הוסיפה לנعش ולרעש. שני האזרדים היו עסוקים בפעולות גמול ופעולות שפננד. שרוטי העגלות של ברקה ורב משה היו עסוקים למעלה ראש. העגלה של רב משה השיטה את חצי העיר אל העיר הגודלה לקנות נעלים ובגדים, שכן נח החיט ונחמן הסנדל נמנעו על צדו של ברקה, ואלו ברקה נסע לעיר הגודלה להביא בדים ועורות עבור חנית והסנדל. אלו עינו את אלו ואלו שטמו את אלה. רק מספר אנשים הצליחו להשתאר מוחרין לגבולהותיה של המחלקה המרה. בזו היה אביו של ליבלה, שנכנס לקנות בד אצל שפרינצה האלמנה, והלך אותו לנח החיט. בזו היה שואב המים התם, שנכנס לכל הבתים בראש חתומה, מערה את דלייו וממשיך הלאה. וכך היה גם רבי מוניש, שטרח להרחק את תלמידיו מאש המריבה.

מלאכתו של רבי מוניש לא הייתה קשה כל עקר, משום שמעוני ה תלמידים היו נתונים בעגלה שהלכה ונבנתה. הם בלו בחצרו של פסח שעונות ארפות, שיפו והקיצוו, רקעו פחים ודקקו מסמרים וחברו קורה לקורה בסבלנות אין-קץ.

ובערב שבת שלפני סליחות, נאבה בחצר העגלת המשלמת.

משתח מחזק נצב לו לתחפורת על ארבעה גלגים שחשוקיהם

העגללה המושלמת

החדשים ברכו לאור השם, ומוט היצול נשען קדימה לאرض,
מחכה לטוס שירתם אליו.

ובקדמת העגללה, התנוסס מושב העגלוֹן. דוכן מגבה ומתנשא,
שעליו ישב יענקלה באשר העגללה יצא לדרך, לה מסר לידי שואב
המים.

כלם הספיקו על כך, משום שהוא היה העגללה של יענקלה.
לא היה אותו יום אדם מאשר בעירה כליה, מאשר יענקלה חתן
השם. והוא הסתובב סביב עגלוֹתו ובחוץ כל מסמר וקורה. העגללה
השבירה והركינה מפעבה העיר קרמלה חיים, כמה גם נאבה.
העגללה שלו, נצחונו שלו – היה כדי להתפקיד עבורה משך
חדש שלם ממשי מושיבה...

"ועכשיו, חברים, חסר לנו רק סוס!" קרא יענקלה בהתרגשות.
"הבו לי סוס, ואצא לדרך!"

"אביך ישאל לנו סוס", אמר הרשל, "אבל עדין אין לנו
חבית!"

"החברית אינה בעיה", השיב יענקלה בבטחון, "אני נבנה אותה
ביום ראשון!"

"היא תכ癖יד על העגללה", חיש פסח, "העגללה חלשה..."
מלים אלו קוממו את יענקלה. מי העז לומר כך על העגללה
שלו? "העגללה חזקה וモצתה! ראו, אני מטפס עליה!"

"שיטות", לעג נפטלי, "אתה שוקל כמו נסר אחד בחניתה!"

"ונ אנחנו עוד רוצים למלאות אותה מים", הזכיר משה אפרים.

"או פעלנו גם אתה", דחק בהם יענקלה, "פעלנו ותראו. היא
תשא את כלנו, היא חזקה עד מאד!"

"אל מעלו", קרא ליבלה בחשש, אבל לא היה לו שום ע. הילדים מחרו ועלו על המسطح וցלו שזה מקום משחקים נא מאיין במוֹהָג. מسطح מגדר של עץ, הנ.asp עלי ארבעה גלגלים ענקיים ונע קלות עם כל תנועה קדימה ואחור. "ראו", קרא משה אפרים וקמר את גופו, והעגלת נענתה לתנועתו. "הי הופ, הי הופ!" צעקו הילדים וזווג, קדימה ואחור, קדימה ואחור, קדימה ואחור. והעגלת נענתה לאחגר והשתתפה במשחק. עד מהר עמדו כל הילדים והתכוּפּו, כשהם ממשמעים צוחות גיל ושםחה. והעגלת, אף היא נענתה לקולות, והשمعה אף היא קולות צוחה וחיריק. "הי הופ", צעקו הילדים בחדרה. "קריק קנק", ענתה להם העגלת. "הי הופ", שאגו הילדים והגבירו את התאוצה, "חררייק –" ענתה העגלת – והילדים מצאו את עצם מטלים על קרקע החצר, על מרבד שברי קורות מגבבים, ובלב עונת אבק מתאכפת –

העגלת הרקובה הפקה לגורוטאת שכבים...

קולות הצהלה נדרמו בפתאומיות, ואת מקומם פפס קרקר תרגולות מבקלות. אט אט קמו הילדים, כשהם תופסים מי ביד כואבת ומי בריגל חboldה. נבוכים עמדו הילדים, כפופים, ותוֹפְּחים בגדיהם להתגעג מאבק ימגסרת. כלם הביטו בפליאה בשרים השוברים. היה זה עגלת – וראו, אייננה עוד... רק ליבלה לא הבית בשברים. הוא צפה מראש את העתיד לקרות. הוא ידע עד כמה רועשה הייתה העגלת ועד כמה פשחה בה הרקבובית. לא, הוא הבית ביענקלה. הבית בו בחרדה עמוֹמה...

יענקלה בהה בערמת השכבים בעינים קרוועות לרוחה. מחו לא עכל את מושמות האסון. לפניו נצבר שברי של חלום. עמל של חדש שלם הפק לנסתה ואבק. העגלת שמצאה בייר הפקה למרבד של קיסמים. יענקלה לא ישב על המושב הרם, הוא לא ירכב בראש הפהLOCה החוגגת, ולא יזכה להערכת העירה.

החלום נמוג בעונת האבק.

ולפתע רטטו כתפיו, והוא פרץ בבכי קורע לב.

כלם הביטו בו בחסר ישע, כפי שמביטים באבל המבכה את מתו. רק ליבלה נחש אליו, והנימה יד רכה על שכמו.

יענקלה נשא אליו עינים שטופות דמע. מבט כואב ומתייסר. ליבלה ידע שהילד בטח בו, סמך עליו, והוא מחה ממנה לאמרה של נחמה. ליבלה הוא זה שהביאו לחברות הילדים, ליבלה שכנוו להתנק מעשי הקונדס ולהשפלב בפעילות טוביה ומוועילה. פעילות זו המנחת בעת לרגלו, בשברי פסות עצן רקובות ונובות...

elibla עוזיד אותו בבנייה העגלה – מה יש בפיו לומר בחרבנה?

וליבלה דבר, ולא ידע בעצמו מניין שבב את הבטחון שבבריו: אל תבכה, יענקלה", אמר בהם. "אנחנו עוד נקים עגלה, עגלה לשם ולחפאתך. אתה עוד תשיב על הדוכן ותងג בה!"

יענקלה הבית בו, כל הילדים הביטו בו. ויענקלה שאל בקול לוחש, רוטט: "אתה... אתה דובראמת, נכון? מבצע אiol, איןך משקר! איןך מולדיך אותי שלו..."

"לא", השיב ליבלה, "לא". ולא ידע מהיקן נטל את האמז, את העז. ואז הננן יענקלה בראשו, ומחה את דמעותיו בחיווק. הוא בטח בהבטחו של ליבלה. וליבלה ידע זאת. הרגיש את נטל האחריות הרובץ על כתפיו...

פרק כ"ט

שבת סליחות

מסרת רבת שנים הייתה נהוגה בעירה. למרות שהיו בה בית הדרש היישן ובית הדרש החדש, והשטייל של הגביר והקלוי החסידי, היו כל תושבי העירה מתחננים לאmittah של סליחות בבית הפנינה הגדול. בבחוץ הליל במושאי שבת היו מתאפסים כלם בבדרי השבת, רבינו גורונים חמוץ היה מחנן קולו, ובקהל הרב משפטף בתפלה – היה זה מעמד מרטיט ונפלא, מסרת נפלאה שעמדה להפסק.

השנה, לא יוכל בני העירה להתפלל ייחדו.

הם לא יוכל להתפלל ייחדו, משום שרב משה לא יכול לשמע את תפלותו של רבינו גורום האופה תופינים עבורי רב שמחה בונם הגביר, שאשתו דבושה נפלה מעגלתו של ברקה בಗל יענקללה בן רב משה. ומשום פה, פוכיר, הפק ברקה את חבית המליכים והבריות את האקסנאים, ופתח אקסניה מתחירה ומשך אחראיו את חצי העירה. ורב משה, מצד, משך אחראיו את חיים טובים ואת חיים ארפאים, ואת נח ואת נחמן, ואת חצי העירה השניתה.

אשר על כן, לא יוכל אלו להתפלל עם אלו, ולא יוכל אלו

לענות אמן אחר אלו, ובעםם בתחנה לפני בורא עולם לבקש על נפשם, יעדמו אלו לחוד, וallow לחוד...

רבי מוניש בקש מתמידיו, לבוא עם הוריהם בשבת אחר הזרים.

לייבלה החל עם אביו. גם גziel נלווה אליהם. הם מצאו שם את ההורם כלם, וגם את מנדרה-תם, שואב הפנים. רבי מוניש בברך את כלם בכוס חמוץ מהביבלה, ופתח ברבריו.

"מה אמר לכם, רבותי, הן שבת היא מלזעך. אבל ישנים דברים, שזועקים עליהם גם בשבת. המשנה אומרת שמתריעין מפני קדקה שבת. והמחלקת, רבותי, גם היא דלקה..."

נדם, להניח לדבריו לחילל. ומהמשיך: "או מדוע קראתי לכם, כדי לקרוא באזונכם קטע מדברי הרמב"ם הקדוש, באגרתו לבנו. אין הדברים בניים יותר מדברי אב לבנו. וכשהרמב"ם הוא האב, כדי שבעתים להטות און לדבריו..."

רבי מוניש פתח ספרון קטן והתחיל ל研יה מתוכו:

"אל תשקץ את נפשך במחלוקת,
המכליה את הגוף והנפש והמן, ומה עוד נשאר? !
ראיתי אנשים שגפלו, ומשפחות שחתפרו, ושרים שהדרו
وعרים שנשמרו וחברות שהתפזרו ואין
צדיקים אבדו דרך ואנשי מעלה ההרדרו
ואנשים נכבדים התבזו – בגלל המחלוקת...
לכן, בני, שנא אותה ונמוס מפניה
התפרק מכל אהבה ומחערחה
התפרק מנושאה במנפניא מגפה –
פָן תַּדְבֵּק בְּנֶגֶע הַמִּמְאֵר" ...

רבי מוניש סגר את הספר ונשך לו בחזרת קדש: "כן, רבותי. זהה צואתו של הרמב"ם, רבנו הגדול –

דומה הדבר, אבל ראה בעינו הטהורות את המתרחש בעירתנו. מי פל ומי מל שגיא ל כדי כן, שנדרך לך זהה..."

הוא הזכיר בכסאו, ועיניו יוקדות: "אבל אם סבורים אתם שהגענו לפרק עיתה של התהום, טובים אתם! אנחנו מצוים באמצע הדרך, ורמנו לצלן! משומ שבסופה, אך מעיד בנו הרמב"ם, לא תותר משפחחה אחת מאחרת! העירה תחרס, ובניהם יפיצו לכל עבר!"

הפלים הנחרצות הממו את השומעים. ורבי מוניש אמר: "על כן, רבותי, בקשה לי אליכם:

יאמר רב גורנים את הסlichtות בשטיבל של הגbir, ויתפלל רב משה באשר ירצה – אנו נתפס בבית הכנסת הגדול, כמו שנה בשנה. אנו, לפחות, לא נתן יד לפלוג ולמחלקה..."

דבריו של המלמד הותירו בליבלה רשם עז. מלאתו של הרמב"ם מהמציאות בפי המלמד הדהרו באזניו כנביאת זעם נוראה: 'המחלקה מדרכך – אנחנו באמצע הדרך – בסופה לא תותר משפחחה אחת מאחרת...'Robben שול עולם, האם גם משפחתו תפרק?

אבא, ואמא, ווושא. וגziel – לפתח חביב את גziel כל כן... ורבי מוניש ילק לו, ופסח וחרשל ונפתלי ומשה אפרים.

ויענקלה, יענקלה שעמלכה הרבה בעגלה שהתקפה, וshall לשבת על הדוכן... יענקלה שהשתנה לבלי הכר. האם כלם יתפזרו לכל עבר?!

חייבים למצא מוצא, לעשות דבר מה בדחיפות. חייבים לעצם את הדרדרות, לבלם את המחלוקת!

אבל איך, כיצד עושים זאת?

כיצד מושיבים שוב לסתף אחד את זיג זורה, את רב גורנים ואת رب משה, את חיים אריכים וחיים טובים ורב טוביה וחנינא? והכל התהיל מדבר קטן כל כך, פועל כל כך, והתרכז והתעצם בסכך מים שנפוץ, ושותף הכל בדרכו ללא הבחנה...

לייבלה חשב על כך בסעודת שלישית, וחשב על כך לאחר ההבדלה. חשב וחשב, ונងץ בו רעיון. רעיון חור, ערטילאי, שהלך ולבש ממשות וגבעש צורה וחתקpel על הדעת.

וליבלה יצא מן הבית ורץ ברוחוב החשווה, נחש על דלת ביתו של רבינו מוניש ונכנס פנימה, אףוף חתרגשות עזה.

המלמד ישב ליד השלחן, ספר רב דפים פתוח לפניו, וכוס חמפני מהబילה לידו. מקטרת ארפה — ארפה בידו, ועשנה קרייחני ממלא את החדר. הוא נשא את עיניו וראה את הילד הנכנס.

"שבוע טוב לך, לייבלה. מה בפייך, לייבלה?"

וליבלה פתח וספר את כל ההליך מחשבותיו.

עיניו הקמלמד הצטמכו, ומצחיו נחרש קמטים. הוא ינק את קנה המקטרת, הפריח ענטה עשן, והnid בראשו: "יש לחשב בדבר, יש לנוג בישוב הדעת..."

"אמר לי, רבוי, מה עלי לעשות — אני מוקן ללבת" —

"לא, לייבלה, אין להחפו! הנח לי לפעל. שוב הביתה, ובוא עם אביך לסליחות. ובינתיים, שבוע טוב לך, לייבלה. ו... כתיבה וחתיימה טוביה!"

לייבלה שב לביתו, ורבי מוניש המשיך לשאף מעשן מקטרטתו, מהרחר ושקיל. לאחר מכן לבש את אדרתו וחבש את כובען, ויצא אף הוא אל החשכה.

הוא בקר בघיטו של הרשל, שהה שם רגע קצר, ושב לघיטו כשחיווק מרוחף על שפטינו. הרשל רץ לघיטו של פסח, ויצא ממשם בעבר דקה יחד עמו. ממש התפלגו הנסים, והלכו יחד יلد יلد לדרכו...

שעת חצות קרבה ובאה. לייבלה וגציאל יצאו לסליחות בלוניה אביהם. הרחוב היה אפל וושומם, פה ושם נראו דמויות חופפות.ليل סליחות. הם התקרבו אל בית הכנסת הגדול, בית הכנסת שככל בני העירה אמרו בוอาท הסליחות מידי שנה בשנה. הפעם, ידע לייבלה, יהיה בו מתי מעט, בקשי כדי מניין...

הם חזו את רחבת בית הכנסת, ועמדו בפתחו – ונעצרו בתודהמה.

מה זאת? בית הכנסת הזהיר בהמון גרות, והיה מלא מפה לפה. כמו בשנים הטובות, עדן שטרם המליך!

מבט שני הבHIR ללייבלה, שהמחליקת נתנה את אותותיה בקהל הרב, שכן בית הכנסת נחצה כאלו לשניים: מחנה רב משה באפוזן, ומתחנהו של ברקה בדורום. במרקז, מאחריו הבימה, ישבו רק שניים: רבי מוניש המלמד ומונדלה-הם שואב הנמים, שלא השתקו לאף צד...

היה עוד דבר מזער: האורלוגין העתיק השמייע שניים עשר צלצולים נוגים, ועמדו שליח הצבור נותר שם. רבי גרון לא עמד שם פמונגן, עטוף בטלית וקורא בקול: "אשרי..."

מה קרה פאן?

קירה דבר פשוט מאד. רבי מוניש בקש מפסח ו מהרשל ללבת מבית לבית, ו לבקש מכל בני העירה לבוא בחרצ'ות הליל לבית הכנסת הגדול. לא לאמרית הסליחות – הדריש. את הסליחות יאמר כל אחד במקום הנראה בעיניו. אבל יש לו דבר מה לומר...

ו הם באוג. כלם כבדו את המלמד ישר הדרך. הם באו, ו חפו לדבריו. אבל רבי מוניש שתק. הוא ישב במקומו, ומפעם לפעם העיף מבט לעבר הפתח.

רבי מוניש העיף מבט נוסף לעבר הפתח, ו ראה את ליבלה, אביו ואחיו. חינוך נוגה עלה על שפתיו, הגיעה העת.

הוא קם ממקומו והקיף את הבימה, עלה במדרגות ארון הקודש ונשך לפ_rectת ביראת כבוד. לאחר מכן הסתובב את הכהל, ופתח בדרכיו.

"מורי ורבותי! השעה מאחרת, ואני רוצה להאריך במלים. יתכן, שעוד רגע קט נשוב ונחפוץ, איש איש למקום תפלהו. אבל אם רצוננו שתפלותינו תתקבלנה, יש רק דרך אחת לכך: חוץ'ל אמרו שבזמננו של דוד המלך היו כלם עובדי ה', ובכל זאת היו הולכים למלחמה ונופלים בקרב. וזאת, משומם שהיה בהם בעלי מחלוקת ולשון הרע.

רבותי! לא באתי להטיף מוסר. אבל אמרו נא לי, פיצד התדרדרנו לכהה מצא, פיצד נפלנו למחלוקת מה מרה?!"

רגע ארוך שרה דמתת מבוכה, ולאחר מכן רעש היכל בית הכנסת מצוקות רמות. מני קצות האולם נשמעו קולות מחרישי אונים:

"הכל תחיל מפנו!"

"הוא האשם!"

"תשאל אותו!"

"הפל בಗלו!"

"...הטוס!"

"...חבית המליחים!"

"דבושה, אשתי..."

"אקסניה..."

"...טלה את השולט" –

בליל קולות וצוחות נסֶר באוויר, כשלל כלם עולה צחוק הילדים
וקריקוש קפסת האזקה של המשמש כבד השמיעה.

רבי מoise נשא את ידיו בחתנה, והשאון דעך לאטו.

"סלחו לנו לי", אמר. "לא התפונתי לעורר כל זאת מחדש.
אני מבין שאתה הנעשה אין להסביר –

רב ברקה פתח אקסניה מפנין שרב משה קנה עגלה, ורב משה
קנה עגלה מפנין שרב ברקה הצהיר שלא יסיע אליו עוד אקסנאים,
ורב ברקה הצהיר שלא יסיע אליו אקסנאים מפנין שרב משה
צעק עליו בכפר העירה, ורב משה צעק עליו בכפר העירה מפנין
שהוא הפך את חבית המליחים שלו באישוןليل, והוא הפך את
חבית המליחים מפנין שבנו של רב משה פרק את גלגלי העגלה
שלו ביום שלפני כן – "

" – תר גדי תר גדי, השלים חיים טובים, וכולם צחוק.
הפתח באולם פג במקצת.

"ובכן, מה אוכל לעשות ולא עשיתי? חוץ לאמרו כי 'כשם
שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו
 נשמע'. והרי לא תשמעו לבקשתי להשלים" –

"לעולם לא!" קרא ברקה.

"לעולם לא!" הכריז גם رب משה.

"אם כן, אין עוד תועלת בדברים, והשעה מוחרת. לא אעפָב
אתכם עוד. אבל לפנֵי שארך מן הדוכן אבקש עוד רגע אחד של
בקשה: אבקש מליבלה לעלות לכאן!"

רחש של פליאה עבר בקהל, ויתר מכם נדחים ליבלה עצמן.
הוא – מה פהאם?! מה לו לעשות על יוכן ארון הקודש, בחוץ
ליל סליחות?

אבל אנשים אתרו אותו ונפנו לו דרכו, והוא נמסר מיד לידי
עד שהגיע אל המדרגות, ומן הדוכן הביט בו רבינו מוניש בעיניהם
אהבות: "עליה, בני, עליה..."

פרק ל' התגלית

לִיבְלה נצַב עַל הַדּוֹכֵן, הַבֵּיט בָּim הַרְאָשִׁים הַנוּעָז בָּo עִינִים תְּמָהּות, וְנָעָז עִינִים תְּמָהּות בַּמְלָאָדו...

"פתח פיה, בני. התחיל לדבר!" דחק בו רבי מוניש ברך.

"מה אמר, רבי?", השיב ליבלה מבוכחה.

"את אשר אמרת לי, אמרתי את הדברים!"

אם כן, הפל נראתה אחרת. וליבלה התחילה לדבר בצויה שוטפת:

"היום אחר האחים קיינו בבית המלמד. הוא שטח בפנינו את קללותיה של המחלקה, ואני הלכתי הביתה והתחלתי לחשב. נסיתי לחשב כיצד התחיל הפל, ושזרעתי במחשבותי את שלבי הריב."

"ספרוי ילדים, השעה מאוחרת", רtan הגביר בקול, "בוא, רב גורנים, נליך לומר סלחונות!"

"חכו עוד רגע קט", התחנן רבי מוניש. "ливלה, אני המשך!"

"טוב, את שלבי הריב יודעים כלם. אבל הריב למד אותנו, שאין להאמין לשום שמוועה אם לא משכנעים באמנותה. לאור זאת, התחלתי לשחזר את כל הפתיחה: כלם זקרים כיצד רב

ברקה הכריז באזני כלם שם יענקלה מגרש את ל Kohotivo הוא יגרש את אורחיו האנסניה. ואכן, באישון הלילה הפקה יד נעלמת את חבית המליכים והרים הנורא גרש את האורחים. כך התחיל קרבן הגדול.

אבל, חשבתי לעצמי, האם מישו ראה את رب ברקה הופך את החניתה? האם رب ברקה הודה בכך מעולם?!

מדוע לחשד באדם, שאש灭ו לא הוכחה?"

היכל בית הכנסת הפק שוב לזרת צעקות וצרחות: "מדוע?!" משומ שהוא עשה זאת! וכי אם לא הוא? מי היה יכול לעשות זאת, ולמי הייתה סבה לעשות זאת?!"

לייבלה חפה בסבלנות עד שהקולות שככו: "טוב. אז אני חשבתי על השאלת הזו, למי הייתה סבה לעשות זאת זה. ואני חושב שמצאתי..."

נזכרתי, שלמחרת היום באתי לחדר, וחשתי בריח קלוש של אג מלוח באוויר. הריח נדרף משמי חברים טובים שלו... באותו יום, כמו אותם שני חברים ובקשו מהמלך, שיפטר אותם מטבח אליל, בו קיבלנו על עצמנו שלא לשקר. עכשו אני מבין, שהם פחדו שישאלו אותם מי הפק את החניתה ומה יצרכו להזות על האמת" –

"אבל, רbone שול עולם", רעם קולו של רב משה, "מה הביא שני ילדים להפק את חבית המליכים?"

"על כך מוטב שהם יעני בעצם, הלא כן?!"

"כן", אמר רבי מוניש, "פסח והרשל, אנא, עלו לכאן..." שמוטי ראש וכתר עלו פסח והרשל אל הדוכן. "אל תפחדו", עוזרים רבי מוניש. "ספרו!"

"ובכן, זה היה כך", פתח פסח. " אנחנו, כלומר, זה היה בלי פוניה..."

"מוכן", אמר רבי מונייש. "הristol, אולי אתה תוכל להסביר לנו ברור יותר".

"אין הרבה מה לספר", אמר הristol. "באשר ראיינו את החבית המנפצת של رب מנדלה וראינו את יענקלה מסתתר בקרבת מקום, הבנו שהוא חורר את החבית" –

"זילא נכוון", קרא יענקלה בלהט, וקולות מן הקהל מהרו להסotaות אותו.

ristol נראה נבוך. "רק אחר כך, בעיר, נודע לנו שה לא נכוון. אבל אז בעסנו מأد, והחלטנו לפלג אותו לקח. לכן החלטנו בלילה והחלטנו לשפך את המים שבחנית הגודלה שבאכסניה. חשבנו, שכד תהיה גם לשואב המים פרנסה!"

בשקט ששר בהיכל בית הכנסת, נשמע בברור קול רטינתו של מנדלה-תם, לשואב המים.

"...או התגננו לשם, ונכנסנו למיטה. היה חזק מצרים וגששנו את דרכנו עד שנטקלנו בחבית, ובכחות משתפים האלחנו להטוט איתה על צדה – וזה היה נפלה ושםענו מין רשות שפה של גנים מלוחים הנשבכים החוצה והיה מין ריח בזה אים ונורא. או רצנו הביתה מהר הכל שיכלנו, ונשינו להסיד מהדים את הריח הנורא..."

"...ולא האלחנו", השלים פסח בעגמה.

חוק אדיר נשמע באולם בית הכנסת, חוק של פרקן והקללה. כלם דברו ושותחו וחיכו וצחקו. וראה זה פלא – רב שמחה בונם חיך אל נח ורב זיג דבר עם חיים ארפאים, רב טוביה

שותח עם רב גrownם ורב נחמן חיך אל רב זרחה. כלם דברו עם כלם, צחקו וצלהו. רק רב משה האכسنאי עמד במקומו נבוך ומבלבל. יענקלה בנו משך בשרוולו, ולחש לו דבר מה. רב משה הנחן והלך בעקבותיו, ומקהל פנה להם דרך.

רב משה נגש אל ברקה והושיט לו את ידו: "סלח לי, לא ידעת", מלמל.

ברקה הושיט את ידו, ובאותו רגע נשמע קולו של רב גrownם שליח האבור:

"אשרי יושבי ביתך, עוד יהלוך סלה!" – –

אחרית דבר

ל' אחר אמירות הפליחות המל הקהיל להתפזר. שואב המים נגש : אל ברקה בדרכו החוצה ושאל בקול אידיש : "אז מחר – ?הביא מים?"

"רק ארבעה דליים", השיב העגלון, "אני סוגר את האקסניה, אין עוד צורך למלאות את החבית הגודלה!"

שואב המים הנהן בראשו ופנה ליצאת, באותו צעד אטיו בו השתרך עם האסל וקדין.

"אך זהו טם", מלמל ברקה.

"נפש יקרה", אמר רבי מוניש.

הם נותרו לבדם בבית הכנסת הגודל : רבי מוניש וברקה העגלון, לייבלה ואביו, רב משה ויענקלה בנו.

"ברוך השם", חיק רבי מוניש בהקלה. "הפל בזכותו של לייבלה!"

"הפל בזכותו של המלמד", אמר לייבלה. "בזכות מבצע אלול' וספוריו!"

"נו", אמר رب משה, "אני מחייב את שירות העגלות שלי. אתה תשוב להיות מעטה עגלון העירה. אני, די לי באקסני!"

"ומה תעשה בעה ובסוסים?"

"יענקללה בני בקש אותם. הם מגיעים לו, הוא נחפה לילד אחר. אין זה עוד אותו ילד שהבאתי אליו באוניו..."
“אכן”, העניק ברקה צביטה עזה ללחיו של יענקלה, “אבל הוא צער מפדי להיות לעגלוון, האין זאת?”
“בודאי, עליו ללמד תורה – אבל יש לו תכניות... ואותה, מה תעשה עם רחות האסניה שלו? ”

“זו בעיה, אין מה לומר. את הרחות אמפר, אבל את השלט והחנית... היא גדולה מאד, למי נחוצה חביתכה גדולה?! ”
יענקללה משך בשרוילו של אביו, ורב משה אמר: “נו, השלט אבוד, אבל את החנית אוכל לקנות ממק’...”
“הרי יש לך חבית ענקית. לשם מה לך שטי חניות-ענק?”
שאל ברקה בתהון.

“ליענקללה יש תכניות”, השיב רב משה סתוםות...
למחרת, ביום הראשון באחרים, בעת ההפסקה, היתה תוכנה מזורה על שפת הנהר. ילדים עמלו שם בפרק, שאבו דליי מים ורוקנו אותם בזריזות.

לאחר שעעה ארפה, עלתה משפט הנהר שירה יוצא דופן. בראש הלכו רבי מוניש ואבא של ליבלה, רב משה האסנאי ובפרק העגלוון. אחרים הלכו בחשיבות צמד סוסים, סוטיו לשעבר של רב משה, שמשכו עגלה רחבה שעלה התנוססה לתפארת חנית ענק – חבית האסניה לשעה של ברקה. סביבה שרוי וצ halo בידי החדר ואבותיהם, ועל הדוכן – בן, על דוכן העגלוון ישב יענקלה והמושכות בידו, ופניו מאירות וזוחחות... ”

העגלה נעצרה ליד בקפתו של שואב המים, והשיירה גברה והתעכבה. דלת הבקתה נפתחה, ופניהם של רב מנכלת הציצו מתוכה – פנים מפותעים, נבוכים... ושמחים! הילדיים הקיפו אותו במעל והוא נגרר אחריהם אל העגלה הגדולה. ענקלה דרג מן הדוכן והושיט לשואב המים את המושכות לколь מצחליות הילדיים – **מפש פפי שחזה ברמיונו!**

'היה כראוי', חשב יענקלה, ולפתע חש על מצחו את שפטיו של אביו.